

Norad

Årsrapport

2024

Innhold

Leiaren si fråsegn	4
1. Introduksjon til Norad og hovedtall	7
2. Årets aktiviteter og resultater	12
Satsingsområder	15
Kvalitet og effektivitet	49
Kunnskap og kommunikasjon	56
Evaluering	63
Oppdrag gitt av Utenriksdepartementet i 2024	65
Redegjørelse for større avvik mellom tildelt beløp og regnskapsført beløp	68
4. Styring og kontroll	70
5. Framtidsutsikter	76
6. Årsregnskap	79
Vedlegg	96

Del 1

Leiaaren si fråsegn

2024 var eit dramatisk år internasjonalt, med store oppgåver for internasjonal og norsk bistand. I Norad er vi stolte av at vi, på oppdrag frå Utanriksdepartementet og Klima- og miljødepartementet, kunne bidra til den norske innsatsen. For oss var det også nok eit år med store oppgåver, store endringar og god og effektiv drift.

I 2024 forvalta Norad fleire midlar enn nokon gong før. Utfordringane er store, og for å løyse oppgåvene har vi lagt mykje arbeid i å effektivisere og sørge for at vi får mest mogleg ut av kvar bistandskrone. Norad har vist evne til å tilpasse seg og møte utfordringar med solid kunnskap og ei målretta innsats som gjev synlege resultat.

Norad har teke over nye, store forvaltingsoppgåver frå Utanriksdepartementet. Vi forvaltar no mesteparten av norsk naudhjelp og har fått auka ansvar for norsk innsats innan menneskerettar. I tillegg har vi fått utvida ansvarsområdet vårt til å inkludere bistand til Europa og Sentral-Asia, og dermed teke på oss oppgåver i nye geografiske område. Vi tok òg over systemansvaret for bistandsforvaltinga, og har no ansvar for all bistands- og forvaltingsfagleg rådgjeving til Utanriksdepartementet, norske ambassadar som forvaltar bistandsmidlar og Klima- og miljødepartementet for klima- og skogsatsinga.

Heilt sentralt i arbeidet vårt i 2024 sto Nansen-programmet for Ukraina, med 9,2 milliardar kroner utbetalt i sivil støtte gjennom 70 avtalar med 56 partnerar. Programmet har bidrege til energiforsyning, auka tilgang til utdanning for barn i konfliktområde, støtte til helse- og medisinske tenester for millionar av menneske, energi, og humanitær hjelp til dei mest sårbare.

Norad har sett fart i arbeidet med porteføljestyling, som det viktigaste verktøyet for å auke både effektiviteten og effekten av bistand. Målet har vore å sikre at prosjekta er basert på solid evidens og klåre, kunnskapsbaserte strategiar. Dette styrker Norad si evne til å vere i forkant, både med fagleg rådgjeving, men òg som eit viktig verktøy for å gjere gode val av partnerar og innsatsar.

Gjennom analytisk arbeid og eksterne rapportar har vi bidrege til innsikt i utviklingsfinansiering og fattigdoms- og utviklingsutfordringar, samt fremja digitale fellesgode og openheit om pengestraumar. Vi har òg i aukande grad teke i bruk kunstig intelligens (KI) i heile breidda av organisasjonen. Gjennom dedikerte KI-ressursar har vi arbeidd med å auke kunnskapsnivået og den strategiske bruken av KI i organisasjonen, med mål om å forbetre kvaliteten og effektiviteten i norsk bistand.

Blant nyvinningar frå 2024 er utviklinga av ei kunnskapsbasert porteføljennretning på norsk utdanningsbistand for å styrkje nasjonale utdanningssystem. Norad har òg styrkt innsatsen for menneskerettar og likestilling. Samstundes har evalueringa av tverrgåande omsyn peika på utfordringar og område som må bli betre i forvaltinga av norsk bistand. Dette vil vi i 2025 prioritere å følgje opp.

I møte med klimautfordringane har Norad bidrege til regjeringa sitt mål om å doble klimafinansiering og tredoble klimatilpassing innan 2026. Dette inkluderer, men er ikkje avgrensa til, støtte til innovative tilnærmingar og samarbeid med privat sektor.

Behovet for finansiering er stort. Ein viktig del av Norad sitt arbeid i 2024 var å fremje finansiell openheit, ansvarlegheit og integritet, og å støtte tiltak som skal bidra til omfordeling. Framover blir det i aukande grad viktig at vi klarer å mobilisere privat kapital om vi skal lukkast med å mobilisere dei ressursane som trengs for å nå berekraftsmåla og klimamåla i Paris-avtalen.

Det er òg avgjerande at vi er medvitne ansvaret for å sjå Noregs samla innsats i ein einskapleg samanheng. I fleire satsingsområde samarbeidde Norad med ambassadar, UD og partnarar for å ha ei koordinert innsats på landnivå. Innsats for mattryggleik er eit godt døme på dette arbeidet.

For Norad er ei sentral oppgåve å vere ein organisasjon som skaper arenaer for kunnskapsdeling, debatt og samarbeid. Norad-konferansen, «Tall som Teller», og «Den globale scenen» under Arendalsveka har vore viktige arenaer for kunnskapsformidling og debatt. Gjennom opne seminar som dette, men òg i andre kanalar, har vi formidla resultat og auka kunnskapen om norsk bistand, og invitert til diskusjonar rundt framtidas bistand.

Takka vere dedikerte og fagleg dyktige medarbeidarar har Norad bidrege til ei rekkje positive utviklingar i 2024. Dette viktige arbeidet fortset i året som kjem.

God lesing!

Oslo, 14. mars 2025

Bård Vegar Solhjell
direktør

Bilde: **Nadia Frantsen** | Norad

Del 2

Introduksjon til Norad og hovedtall

Norads ansvar og hovedoppgaver ble endret i løpet av 2024.

Fram til 18. august 2024 var Norads virksomhet forankret i Instruks for Direktoratet for utviklingssamarbeid, gitt ved kongelig resolusjon av 31. januar 2020. Fra 19. august 2024 er Norads oppgaver og ansvar regulert gjennom en felles instruks fra Utenriksdepartementet og Klima- og miljødepartementet, Hovedinstruks for Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad).

Norad er administrativt underlagt Utenriksdepartementet (UD). I saker som gjelder klima- og skogsatsingen, er Norad underlagt Klima- og miljødepartementet (KLD).

Ny Hovedinstruks fastsetter at Norads hovedoppgaver er:

- Å forvalte bistandsmidler
- Å gi forvaltnings- og bistandsfaglige råd til UD, herunder utenriksstasjonene, og til KLD

I henhold til Hovedinstruks har Norad også ansvar for:

- Å sikre at utviklingssamarbeidet er kunnskapsbasert og kostnadseffektivt
- Systemutvikling, veiledning og rutiner for forvaltningen av tilskuddsmidler på programområde 03 Internasjonal bistand
- Utarbeidelse av offisiell statistikk
- Å kommunisere resultater fra norsk bistand

Evaluerings av norsk utviklingssamarbeid var til og med 31. desember 2024 organisert som del av Norad.

Norad disponerer årlige tildelinger fra UD og KLD. Tildelinger og føringer gis i tildelingsbrev. Norad mottok i 2024 elleve tildelingsbrev fra UD og tre fra KLD.

Norad ledes av direktør Bård Vegar Solhjell. Per 31. desember 2024 besto ledergruppen av Rannveig Rajendram, Per Fr. Pharo, Lisa Sivertsen, Erik Abild, Jorun Nossun, Lisetta Trebbi, Håvard Mogleiv Nygård og Martha Haukaas. Norad er lokalisert i Bygdøy Allé 2 i Oslo.

Endrede oppgaver og prioriteringer

I mai og august 2024 fikk Norad overført nye oppgaver, budsjettmidler og stillinger fra UD som en del av reformen UD-Norad 2024. Norad overtok ansvaret for forvaltning av humanitær innsats, forebygging og stabilisering, og et utvidet ansvar for forvaltningen av Norges innsats innen menneskerettigheter og demokrati. Disse endringene medførte nye partnere, fagområder og geografiske områder.

Norad fikk også ansvaret for å utvikle, godkjenne og drifte felles verktøy for tilskuddsforvaltning, samt ansvar for veiledning, rutiner og opplæring knyttet til tilskuddsforvaltning på programområde 03 *Internasjonal bistand* for både Norad og UD. Tilsvarende ble ansvaret for all forvaltningsfaglig og bistandsfaglig rådgiving til UD og ambassadene samlet i Norad.

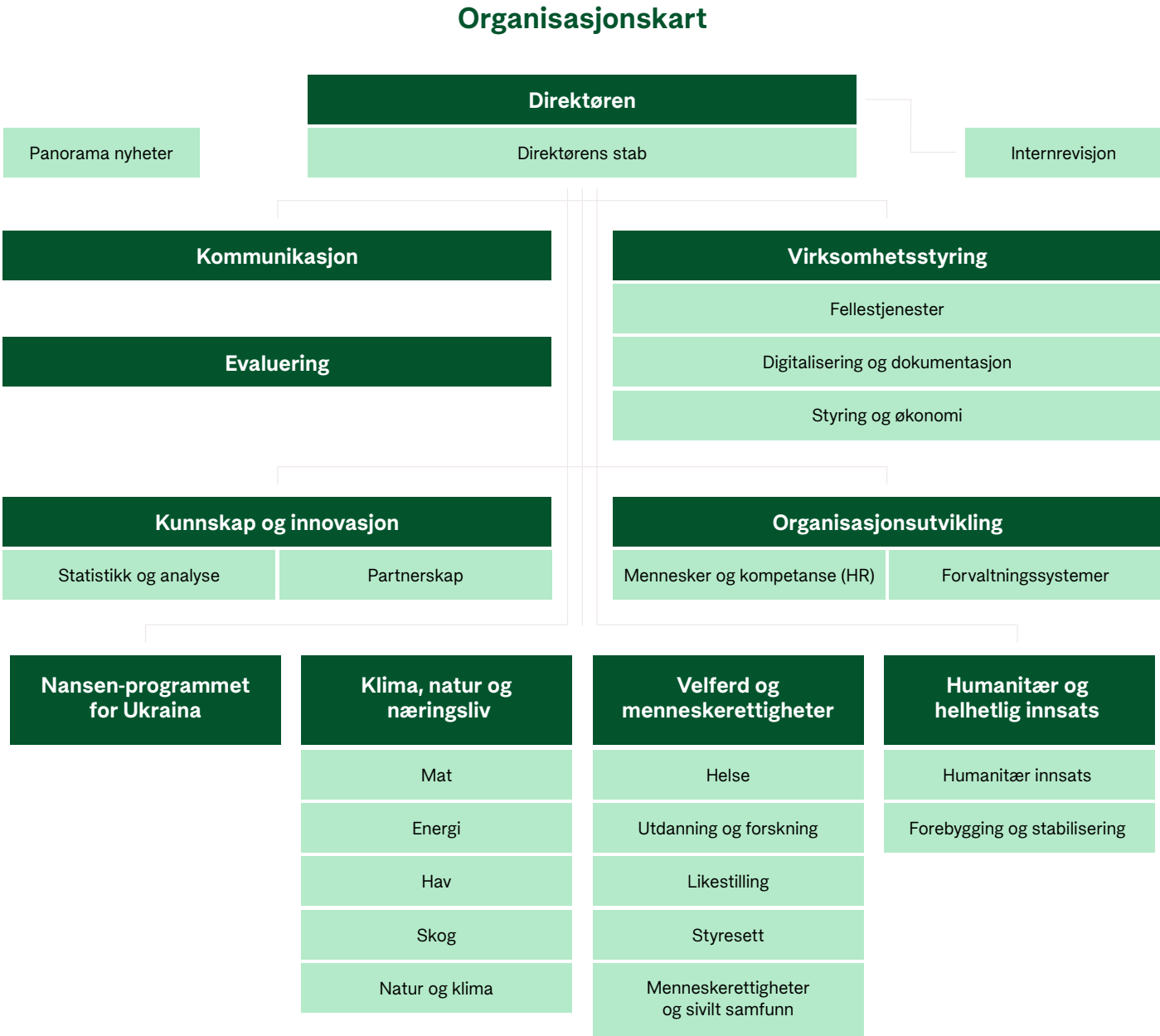
Norad tilpasset sin organisasjonsstruktur til de nye ansvarsområdene. Blant annet ble det opprettet en ny avdeling for Humanitær og helhetlig innsats, med en seksjon for humanitær innsats og en for stabilisering og forebygging. Ti UD-ansatte takket ja til ansettelse i Norad. Øvrige nye stillinger ble rekruttert eksternt eller besatt gjennom intern mobilitet.

Overføring av evalueringsfunksjonen til Norec

1. mars 2024 besluttet regjeringen at evalueringsfunksjonen for norsk bistand skulle flyttes fra Norad til Norec i Førde. Dette medførte en omstillingsprosess for geografisk flytting av deler av Norads virksomhet. Det ble etablert tett samarbeid mellom Norec og Norad. En felles omstillingsavtale sikret god struktur og samarbeid mellom arbeidstaker- og arbeidsgiversiden.

Kapasitet og kompetanse i evalueringsfunksjonen ble opprettholdt gjennom hospiteringsordninger og kompetanseoverføring høsten 2024 og våren 2025. Ingen ansatte i evalueringsavdelingen ønsket å flytte til Førde, og fikk tilbud om annen passende stilling i Norad eller andre individuelle tiltak.

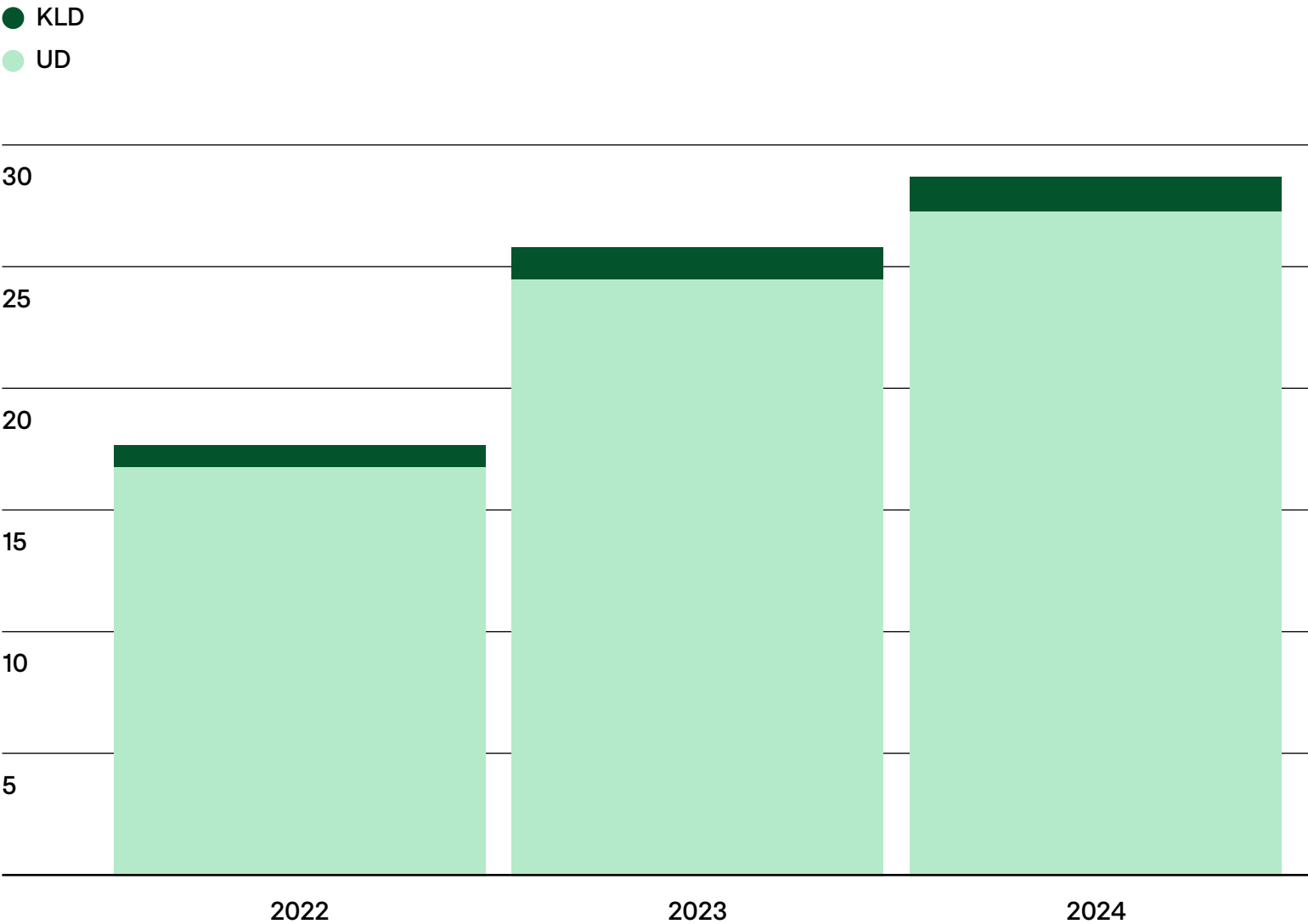

Strategi 2030

I 2020 lanserte Norad sin strategi mot 2030. Strategien peker på prioriterte områder for Norad gjennom et overordnet målbilde. Verden er i kontinuerlig endring, og Norads oppgaver, prioriteringer og størrelse ble endret i løpet av 2024. Derfor ble også Norads målbilde justert for å bedre møte både utfordringene i tiden som kommer og Norads behov for å innrette oss for å levere godt på vårt nye mandat.

FIGUR 1
Tilskuddsmidler tildelt til Norad 2022-2024. Mrd. kroner

TABELL 1**Utvalgte hovedtall, beløp i 1000 kroner**

	2023			2024
	Totalt	UD	KLD	Total
Antall ansatte (SSB)	272			299
Antall avtalte årsverk (SSB)	267			294
Antall utførte årsverk	249,1	253,5	21,8	275,3
Samlet tildeling post 01-99	26 223 157	27 796 130	1 427 181	29 223 311
Utnyttelsesgrad post 01-29 *	94%	93%	100%	93%
Driftsutgifter *	427 492	437 623	36 114	473 737
Lønnsandel av driftsutgifter *	66%	66%	68%	66%
Lønnsutgifter per årsverk *	1 127	1 135	1 127	1 134
Tildeling tilskuddsposter	25 763 091	27 320 152	1 391 031	28 711 183
Antall budsjettposter tilskudd	31	34	1	35
Utnyttelsesgrad tilskuddsposter samlet	100%	99,9 %	99,2 %	99,9 %

* Som definert i DFØ sitt veiledningsnotat til årsrapport for statlige virksomheter.

Del 3

Årets aktiviteter og resultater

Norsk utviklingspolitikk er forankret i bærekraftsmålene, klimamålene og menneskerettighetene og ligger til grunn for Norads virksomhet og aktiviteter.

Norad vurderer at oppdragene som ble gitt av UD og KLD i 2024 ble løst på en tilfredsstillende måte, og at føringer fra departementene ble fulgt opp.

Innledningsvis i Del 3 omtaler vi hvordan vi arbeidet med regjeringens hovedprioriteringer og satsingsområder. Denne delen dekker forvaltning av tilskuddsmidler, rådgivning, kunnskapsutvikling, kunnskapsprogram og tverrgående hensyn. Humanitær innsats, som ble delegert til Norad i 2024, får særskilt omtale.

Kapitlet *Kvalitet og effektivitet* gir innsikt i Norads systematiske arbeid med å forbedre og effektivisere forvaltningen av tilskuddsmidler, og hvordan dette arbeidet kan øke effekten av bistanden. En samlet omtale av faglige rådgivning og tilskuddsforvaltning knyttet til multilaterale organisasjoner og utviklingsbankene supplerer omtalen av de tematiske satsingsområdene.

Under *Kunnskap og kommunikasjon* samler vi omtalen av arbeidet med å systematisere, utvikle, dele, bruke og kommunisere kunnskap og resultater. Evalueringsarbeidet får egen omtale, med korte beskrivelser av evalueringene som ble gjennomført i året som gikk.

Til slutt i Del 3 presenterer vi status for større oppdrag mottatt fra UD i 2024 og gir en redegjørelse for større avvik mellom tildelt og regnskapsført beløp.

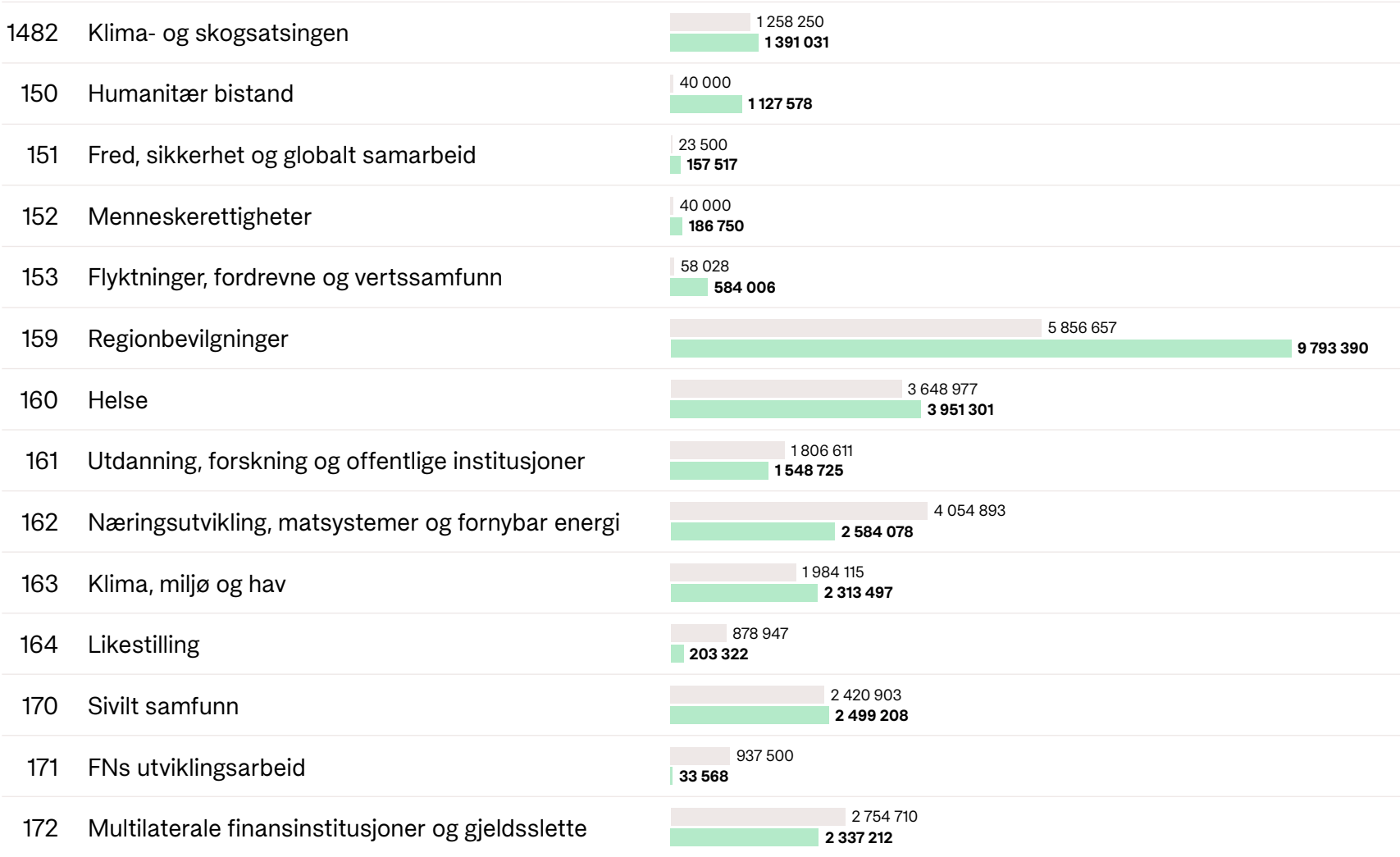

Bilde: Christopher Brandt | Norad

FIGUR 2
Tildelte tilskuddsmidler til Norad
fordelt på budsjettkapittel
(2023-2024).
Beløp i 1000 kroner

2023
2024

Se Del 6 årsregnskapet for oversikt over fordelte midler til Norad, brutt ned på budsjettposter.

Satsingsområder

Klimafinansiering

Klimafinansiering er et bredt satsingsområde. Tilskuddsmidlene ble kanalisert som kjernestøtte til multilaterale aktører som utviklingsbankene og FN-organisasjoner, og til bilaterale innsatser. Hovedprioritet for Norads faglige rådgivning og forvaltning av klimafinansiering var å:

- følge opp strategiene *Klima, sult og sårbarhet* og *Kraftsamling for svolt*, samt den humanitære strategien, spesielt knyttet til helhetlig innsats
- utforske innovative tilnærminger og styrke samarbeidet med privat sektor
- styrke geografisk forankring av klimabistanden og
- følge opp områder som fornybar energi, hav og skog.

Innsatsen rettet seg primært mot lavinntektsland, med vekt på Afrika sør for Sahara. Disse landene står for en liten del av globale utslipp, men er svært sårbare for konsekvensene av klimaendringene. Samtidig vet vi at alle land må ha lavutslippsutvikling framover for å nå de globale klimamålene. Det grønne klimafondet (GCF),

Den globale miljøfasiliteten (GEF), fond som fremmer tilgang til fornybar energi og energieffektivisering og klima- og skogsatsingen bidrar, med norsk støtte, til å redusere utslipp i lavinntektsland.

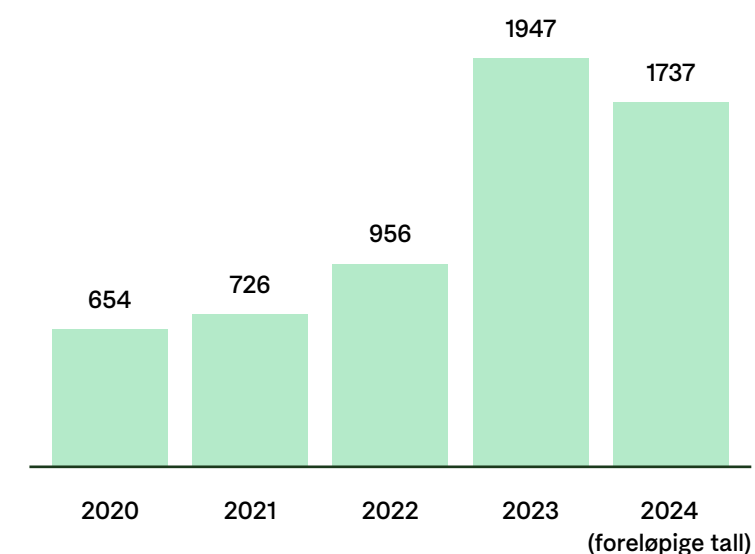
Norad arbeidet bredt for å bidra til regjeringens forpliktelse om å doble klimafinansiering og innenfor dette, minst tredoble støtten til klimatilpasningen innen 2026, sammenlignet med 2020. Foreløpige tall fra 2024 vises i figur til høyre.

Bilde: **Marte Lid** | Norad

FIGUR 3

Øremerket bistand til klimatilpasning forvaltet av Norad (2020-2024*), i mill. kroner

* Tallene er foreløpige. Offisiell, kvalitetssikret statistikk vil foreligge i mai.

Øremerket støtte omfatter avtaler registrert med markøren «klimatilpasning» som hoved- eller delmål i prosjektet. Om minst ett av prosjektets hovedmål er klimatilpasning regnes 100 prosent av støtte som klimatilpasning, 40 prosent om det er et delmål. Kjernestøtte til multilaterale organisasjoner som arbeider med klimatilpasning er ikke inkludert.

Samarbeid med myndigheter om nasjonale planer

Norad jobbet både gjennom partnere og i dialog med nasjonale myndigheter for å bidra til at midler blir forvaltet i tråd med nasjonale klimaplaner i mottakerland og målene i Parisavtalen, og også bidrar til planer for lavkarbonutvikling. Dette omfattet blant annet partnerskapet for nasjonalt fastsatte bidrag (NDC-P) som en viktig koordineringsmekanisme.

Kunnskapsprogrammet Energi for utvikling (Efu) ble lansert av UD i 2023. Etter departementets beslutning om landvalg og innsats i landene, startet Norad i 2024 programplanlegging i Malawi, Mosambik, Nepal og Nigeria. Mulighetene for program i Tanzania, Somalia og Uganda ble også kartlagt. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Miljødirektoratet, Statnett og Sokkeldirektoratet skal gjennom institusjonssamarbeid bidra til å bygge forvaltningskapasitet hos søsterinstitusjoner i samarbeidsland. Målet er bærekraftig energiutvikling samt økt produksjon av, og tilgang til, fornybar energi. Klimatilpasning og at miljøhensyn ivaretas ved utbygging av fornybar energi gjennom arealplanlegging, konsekvensutredninger, kunnskap om damsikkerhet og hydrologi, er viktige deler av programmet. I en overgangsfase bidrar Efu med kapasitetsbygging i Mosambik og Nigeria for å redusere klimagassutslipp fra petroleumsektoren.

Denne kunnskapen bidrar til å styrke landenes samlede klimarapportering under Parisavtalen.

I klimapartnerskapet med Tanzania bidrar Norad til at Tanzanias klima- og finansmyndigheter får økt kapasitet og derved bedre evne til å gjennomføre sin klimapolitikk. Norad har lagt vekt på koblingen mellom klima og energi, særlig innen kokeovner som er et viktig satsingsområde for Tanzania. I 2024 ble det inngått nytt samarbeid med Den internasjonale naturvernunionen (IUCN) for å styrke naturbaserte løsninger i Tanzania, særlig innen jordbruk. Avtalen med Meteorologisk Institutt ble utvidet til å omfatte samarbeid med tanzanianske meteorologiske tjenester.

Klimaforskningsprogrammet i Tanzania

Klimaforskningsprogrammet under det tanzanianske forskningsrådet har gjort store framskritt. 19 forskningsprosjekter har så langt fått innvilget støtte. Målet er å utvikle kontekstbasert kunnskap om klimaendringer og klimatiltak i Tanzania, noe som er avgjørende for at landet skal være bedre rustet til å håndtere klimakrisen.

Det er krevende, men viktig, å sikre tilstrekkelig nasjonal forankring i mottakerland når vi arbeider med en tematisk innretning og forvaltning gjennom

multilaterale fond. I Norads dialog med multilaterale og andre partnere støtter vi derfor opp under krav og retningslinjer som sikrer at innsats og finansiering følger nasjonale planer og prioriteringer.

Prioriterte områder og strategier

Av de fem innsatsområdene i strategien *Klima, sult og sårbarhet* ble fire særlig prioritert i Norads arbeid: varslingsystemer og klimatjenester, naturbaserte løsninger, innovative finansieringsordninger og klimarobust matproduksjon.

Norad støtter nå hele verdikjeden for tidlig varling fra å styrke globale værobservasjoner til formidling og jordbrukstekniske råd til småbønder. Fire nye avtaler innen klima og værtjenester supplerer eksisterende avtaler¹. Samlet har støtten bidratt til måloppnåelse i Sendai-rammeverket, at antallet internasjonalt godkjente værstasjoner i Afrika på ett år økte med 365 prosent, og at 20 flere nasjonale meteorologiske tjenester i Afrika sør for Sahara nå har opprettet nettsider slik at deres informasjon er tilgjengelig digitalt.

Norad påbegynte arbeidet med å innhente kunnskap om hvordan landskapstilnærming og naturbaserte

¹ Systematic Observations Financing Facility (SOFF), Climate Risks and Early Warning System, African Risk Capacity (ARC) og Africa Disaster Risk Financing Programme (ADRIFI).

løsninger for klimatilpasning kan være relevant for å forene utviklings- og klimapolitikken. Utgangspunktet er å se hvordan bevaring av natur, utslippsreduksjoner og klimatilpasning kan kombineres med bærekraftig arealbruk og sosioøkonomisk utvikling. Slik kunnskap kan bidra til flere utviklingspolitiske mål innen for eksempel klima, natur, fornybar energi, skog og landbruk. Norad støtter opp under landenes egne planer for å implementere Naturavtalen². Norad er i gang med å innhente kunnskap om effekten av denne typen tiltak.

I krysningspunktet matsikkerhet og klima har Norad, gjennom FNs organisasjon for landbruk og ernæring (FAO), støttet prosjekter innen klimatilpasning, bærekraftig landskapsforvaltning og biomangfold for mer robuste matsystemer og klimavennlig matproduksjon. Disse har ofte sammenfallende måloppnåelse. Norad støttet også FAOs program for kvinners deltakelse i klimaforhandlingene. Her mottok flere land bistand til å utvikle kjønnsensitive og kunnskapsbaserte policyer og bedre beslutningsprosesser basert på kjønnsdifferensiert påvirkning av klimaendring. Dette førte til at kjønnsdimensjonen fikk større plass i nasjonalt fastsatte bidrag (NDC) og nasjonale tilpasningsplaner (NAP) for flere land. Landene inkluderte også tiltak for å redusere ulikhet mellom kjønnene i

landbruket i sine innberetninger til den internasjonale arbeidsgruppen på klima og landbruk (Koronivia) under klimaforhandlingene.

Norad ga faglige råd til UD i arbeidet med å operasjonalisere fondet for tap og skade under klimakonvensjonen og Parisavtalen. Fondet skal bistå utviklingsland med å håndtere uunngåelige konsekvenser av klimaendringene. Norad realiserte den politiske forpliktelsen om å utbetale USD 25 mill. til fondet, som sammen med støtte til FNs kontor for katastroforebygging (UNDRR) og Verdensbankens fasilitet for katastroforebygging (GFDRR), er eksempler på klimafinansiering i skjæringspunktet mellom humanitær og langsiktig bistand.

Porteføljene for henholdsvis klimatilpasning og ren energi er sentrale styringsverktøy for Norad innen klimafinansiering. Endringsteorien for klimatilpasningsporteføljen ble revidert basert på føringene i klimatilpasningsstrategien og best tilgjengelig kunnskap på området. I energiporteføljen ble det utarbeidet et kunnskapsgrunnlag med sikte på å analysere porteføljens sammensetning og prioritere framtidige tiltak. Kunnskapsgrunnlaget publiseres og deles med andre aktører i sektoren.

Garantiordningen for ren energi

Norad forvalter den statlige garantiordningen for ren energi og får støtte fra Norfund til risikovurderinger. Arbeidet med å etablere systemer, prosesser og rutiner for ordningen var sentralt i 2024, sammen med markedsanalyse og å etablere oversikt over mulige garantiverdige prosjekter. Norfund og Eksfin, samt aktører med tilsvarende ordninger i andre nordiske land var viktige støttespillere i arbeidet. I november åpnet den første utlysningen rettet mot finansinstitusjoner og selskaper. Parallelt var det dialog med multilaterale utviklingsbanker om garantimuligheter i deres regi.

Se også omtale av energisatsingen som del av Nansen-programmet for Ukraina.

Prospect

I arbeidet med digital innovasjon støtter Norad utviklingen av plattformen Prospect, som er designet for å måle energitilgang og energibruk. Prospect utvikles gjennom et program ledet av det tyske utviklingsbyrået (GIZ). Plattformen er basert på åpen kildekode, og kan tas i bruk av alle som tilbyr energiløsninger. Prospect tilrettelegger både for bedre energitjenester og for mer effektiv og presis måling av data for energitilgang.

² Kunming-Montreal rammeverket for biologisk mangfold.

Matsikkerhet og sultbekjempelse

Overordnede prioriteringer

Norads arbeid for bærekraftsmål 2 Utrydde sult ble organisert rundt de fire målområdene i Norges strategi for matsikkerhet i utviklingspolitikken: øke lokal klimarobust matproduksjon, øke lokal verdiskaping og inntekt for matprodusenter, redusere feil- og underernæring, og redusere omfanget av sultkriser.

Kvinner i landbruk

Norad styrker kvinners rolle og deltakelse i landbruket med tilgang til land, finansiering og innsatsfaktorer gjennom støtten til FAO. FAO utarbeider statistikk som rapporterer på dette til bærekraftsmålene (5.1.a).

Såkalte Dimitra-klubber, lokalsamfunnsgrupper som inkluderer kvinner, menn og unge, diskuterer og håndterer lokale utfordringer med matproduksjon, ernæring og matsikkerhet, klimatilpasning, sanitære forhold og kjønnsbasert vold. FAO har 6 000 Dimitra-klubber i Afrika.

Klimarobust matproduksjon

Norad har gjennom sitt samarbeid med Crop Trust, det globale partnerskapet for forskning på matsikkerhet, CGIAR, og FNs organisasjon for landbruk og ernæring

(FAO) oppnådd svært gode resultater innen bevaring og bruk av avlingsmangfold. Støtten til nasjonale genbanker har styrket landenes kapasitet til å forvalte genressurser. Forskningsstøtten har resultert i at avlingene både er rustet til å møte et endret klima og er ernæringsmessige bedre. Forskningen har også bidratt til å viderefordre nasjonale og lokale frøsorter.

Norge gir fleksibel finansiering til FAO gjennom det såkalte Flexible Voluntary Contribution (FVC), i tråd med UN Funding compact. Innenfor FVC har Norad en myk øremerking til internasjonalt samarbeid for genressurser i landbruket (traktaten og kommisjonen), kvinners deltakelse, urfolks mat-systemer, småskala fiske og næringsrik akvatisk næring i skolemat. Gjennom styret i FVC arbeider Norad for å bedre FVC som en strategisk mekanisme for fleksibel finansiering. De siste årene har fondet vokst, samtidig som graden av øremerking har gått ned.

Gjennom kunnskapsprogrammet Landbruk for utvikling (Lfu) ble avtalen med Statistisk sentralbyrå (SSB) og The Common Market for Eastern and Southern Africa (COMESA) forlenget med fire nye år for å forbedre nasjonal matsikkerhetsstatistikk. Samarbeidet har fungert svært godt og vært en døråpner for ytterligere samarbeid med medlemslandene. I 2024 bidro dette til å bygge kapasitet innen statistisk analyse i Kenya, Mauritius, Somalia, Tanzania og Uganda.

Under Lfu-prosjektet har SSB også vært ledende i å etablere globale retningslinjer for hvordan utarbeide matsikkerhetsstatistikk. Disse ble i 2024 godkjent av FNs statistiske kommisjon.

Landbruk for Utvikling (Lfu)

Norsk Institutt for Bioøkonomi (NIBIO) er en viktig samarbeidspartner i Lfu. Sammen med sin tanzanianske søsterorganisasjon Tanzania Agricultural Research Institution (TARI), introduserer de nye metoder for risdyrking som krever mindre vann og reduserer metanutslipp. Metoden er godt mottatt av risbønder i Kilombero. I 2024 startet NIBIO, TARI og søsterorganisasjonen på Zanzibar et samarbeid om jordhelse, knyttet til øvrig regional innsats på jordhelse. I Malawi fortsetter utviklingen av et interaktivt og app-basert varslingsystem for plantesykdommer og skadegjørere, som også gir bønder veiledning i håndtering av angrep.

I løpet av 2024 videreførte Norad innsatsen med kunnskapsprogrammet Fisk for utvikling i Ghana og Colombia, som kan vise til gode resultater i å fremme bærekraftig fiskeri og akvakulturproduksjon. Med hjelp fra Norge lanserte Ghana blant annet en ny akvakulturplan for 2024-2028 med formål om å bygge opp fiskebestander ved å redusere fiske

Prejudize Sikayuni fra Zambia har gjennom et norskstøttet prosjekt fått stipend til å gå på landbruksskole. Nå har hun anlagt en egen grønnsakshage, der hun blant annet dyrker kål, tomater og mais. Pengene hun tjente på å selge sin første avling på markedet brukte hun på å kjøpe seg en mobiltelefon. Nå selger hun selvdyrkede grønnsaker via snapchat, og tjener nok penger til å støtte hele familien.

Bilde: **Synnøve Aasland** | Norad

og fiskeriflåten. I 2024 utarbeidet Norad en intern likestillingsveileder for fiskerirelaterte prosjekter. Veilederen skal sikre at prosjekter innen fiskeri integrerer likestilling på en god måte. Den inneholder også forslag til framgangsmåter og indikatorer for partnere. Norad videreførte samarbeidet med Den internasjonale naturvernunionen (IUCN) for å bekjempe vold mot kvinner i miljøbaserte sektorer, med spesielt fokus på fiskerisektoren.

I tett samarbeid med ambassaden i Nairobi jobbet Norad for å etablere et havsamarbeid med Kenya, inkludert bærekraftig høsting og produksjon av mat fra havet. En intensjonsavtale mellom Norge og Kenya ble undertegnet, og norske institusjoner har jobbet for å starte utviklingen av programmer med kenyanske partnere. I 2024 ble Hav for utvikling formelt lansert i Mosambik og Norad jobbet aktivt med å koordinere oppstarten av programmet.

Verdikjedeutvikling og samarbeid med privat sektor

Sammen med USAID utviklet Norad fondet Financing for Agricultural SMEs in Africa (FASA) som ble lansert i 2023. FASAs mål er at finansiering for små- og mellomstore bedrifter innen landbruk blir tilgjengelig over hele Afrika, ved å støtte investeringsfond som er aktive i sektoren. I 2024 styrket Norad samarbeidet

med andre givere for å fremme innovative metoder for å mobilisere privat kapital. Storbritannia og Sør-Korea annonserte bidrag til FASA.

Klimarobust matproduksjon også hos småbønder

I Etiopia, Guatemala, Malawi, Nepal og Somalia oppretter Utviklingsfondet spare- og lånegrupper for bønder uten tilgang til kommersielle lån. I 2023 tok 23 563 mennesker opp slike lån for å investere i inntektsgenererende virksomhet. 73 prosent av småskala bedrifter støttet av Utviklingsfondet rapporterer netto gevinst. Krigsrammede områder i Etiopia trakk gjennomsnittet ned. Programmet har også bidratt til bærekraftig forvaltning av over 6 000 hektar jord, tilpasset klimaendringer.

Manglende tilgang til, og feil bruk av, innsatsfaktorer som gjødsel er en av årsakene til lav produksjon og produktivitet i landbruket i Afrika sør for Sahara. Norad samarbeidet tett med UD i oppfølgingen av Global Fertilizer Challenge, som Norge sluttet seg til i 2022, om innovasjon og samarbeid med privat sektor. Dette inkluderer utvikling av en digital plattform for jordhelseinformasjon og støtte til Afrikabankens finansieringsmekanisme for gjødsel (AFFM) med fokus på Kenya, Mosambik og Uganda. Norad bidro etter bestilling fra UD i dialog med andre givere,

samarbeidspartnere, Den afrikanske union (AU) og dens utviklingsbyrå AUDA/NEPAD, Afrikabanken og Verdensbanken om både eksisterende og mulige nye tiltak for risikoavlastning for privat sektor. Blant disse er en foreslått garantimekanisme på gjødsel. Norad var i 2024 engasjert i dialog med UD og Yara om forslag om digitale løsninger for åpenhet og sporbarhet i verdikjeder og samarbeid med privat sektor.

Redusere feil- og underernæring

Norad har jobbet systematisk over tid med å redusere feil- og underernæring. Ernæringssensitive tiltak inngår i hele mat-systemet, i produksjon, prosessering, verdikjeder, i skole- og helsesystemet og på forbrukersiden. Samtidig er det en utfordring å måle ernæringsresultater. Norads partnere bidrar i arbeidet for at indikatoren Minimum Dietary Diversity for kvinner (MDD-W), som måler ernæring på individnivå, skal inkluderes som en egen indikator under bærekraftsmål 2.

I Det internasjonale fondet for jordbruksutvikling (IFAD) har Norad støttet et program for styrket ernæringsinnsats på tvers av hele deres portefølje. IFAD nådde sitt mål om å gjøre minst 60 prosent av sine prosjekter ernæringssensitive. Høyeffektive og kostnadseffektive tiltak ble tatt i bruk, hvor husholdninger blant annet fikk frøpakker og opplæring for småskala matproduksjon som bedrer ernæring og matsikkerhet. Både utdanning og påvirkning

på lokalsamfunnsnivå bidro til at det dyrkes og konsumeres mer næringsrike alternativer i det daglige kostholdet. Nøkkelen til resultatene var å inkludere faglig ernæringskompetanse i IFADs prosjektteam på landnivå, finansiert av Norad.

Norge støtter Scaling up Nutrition (SUN) som en pådriver for ernæring både internasjonalt og lokalt i SUNs 66 medlemsland, samt i fire indiske stater. SUN har tilrettelagt for en rekke sør-sør-samarbeid etter ønske fra medlemslandene. Disse har ført til akademiske nettverk for ernæring, håndtering av feil- og underernæring, deling av erfaringer med skattelegging av sukkerholdige drikker og opprettelse av privat-sektor-nettverk for ernæringsinnsatser.

Reduksjon i omfanget av sultkriser

Gjennom Verdens matvareprogram (WFP) støtter Norge utbyggingen av systemer for varslingsbasert innsats i Burkina Faso, Madagaskar, Malawi, Mosambik, Niger, Tanzania og Zimbabwe. Innsatsen innebærer at tiltak basert på klima- og værdata settes inn før en krise inntreffer. Det globale partnerskapet for forskning på matsikkerhet, CGIAR, estimerer at WFPs innsats for å redusere effektene av El Niño i Lesotho, Madagaskar og Mosambik i 2024 var 23-28 prosent mer kostnadseffektiv sammenlignet med områder som mottok støtte etter at krisen var et faktum.

Som en pilot inkluderte Norad en viss fleksibilitet i avtaler med sivilsamfunnsorganisasjoner over budsjettposten for matsikkerhet, slik at partnere kan tilpasse programmene dersom plutselige eller uforutsette klima- og værhendelser eller andre forhold kan påvirke resultatoppnåelsen. Norges Vel benyttet fleksibiliteten til å reparere et veksthus som ble rammet av storm i Mosambik, og til å forbedre vanntilgangen for bøndene i prosjektet i møte med tørke. Dette styrker bøndenes klimarobusthet på sikt. Organisasjonen Pelum Uganda benyttet fleksibiliteten til å erstatte husdyr som ble tatt av flom i Niger og til å kjøpe frø for å erstatte avlinger. Fleksible avtaler har vist at de bidrar til at en klimahendelse ikke reduserer målgruppens motstandsdyktighet og at grupper i sårbare situasjoner ikke rammes av sult ved uforutsette værhendelser. Sikkerhet, flommer og utbrudd av sykdommer og skadedyr i avlinger og husdyr hindret midlertidig prosjektaktiviteter i enkelte områder.

Innsats for mennesker i sårbare situasjoner

For å styrke innsatsen for mennesker i sårbare situasjoner i WFPs varslingsbaserte innsats, oppfordret Norad WFP til å gjennomføre sårbarhets- og kjønnsrolleanalyser i innsatsområder i aktuelle land. Disse ble ferdigstilt for seks av sju land og vil legge grunnlaget for mer kjønns- og sårbarhetssensitive innsatser i 2025. Flere kvinner skal delta i planlegging av varslingsbaserte innsatser og det vil være mer fokus på å forebygge kjønnsbasert vold og på programmer som i større grad tar hensyn til særskilte behov for eldre og mennesker med nedsatt funksjonsevne. Basert på erfaringene med disse analysene vil WFP kunne gjøre det samme i andre innsatser.

Faglige råd innenfor landbruk, fisk og matsikkerhet

I 2024 besøkte Norad ambassadene i Accra, Addis Abeba, Dar es Salaam, Juba, Lilongwe og Maputo for å best mulig samkjøre Norad, UD og ambassadenes innsats for matsikkerhet. Interne møter, partnermøter og seminarer bidro til økt forståelse av det samlede norske bidraget til matsikkerhet gjennom alle kanaler, inkludert multilaterale. Møtene dekket strategiske diskusjoner om framtidig støtte og synergier mellom tiltak og partnere.

Norad ga faglige råd til ambassadene før avtaleinngåelser, inkludert innspill til forbedringer i prosjektplaner og kobling mellom tiltak og partnere. Løpende dialog og møtene med ambassader har vært nyttig for gjensidig forståelse av prosjekter der Norad er bedt om faglige råd. Norad bidro inn i prosesser hvor det er behov for å ha helhetlig fokus og grensesnitt mellom humanitært og langsiktig arbeid.

Det var betydelig volum av leveranser og faglige råd til UD i løpet av året, til styremøter i multilaterale organisasjoner (WFP, FAO, IFAD, UNICEF) og utviklingsbankene samt til prosesser knyttet til Norges engasjement i G20 og utviklingen av G20s globale allianse mot sult og fattigdom og Alliance of Champions for Food Systems Transformation (ACF).

Norads bidrag har bidratt til at Norge kan spille en aktiv rolle og være en synlig drivkraft på styremøter og i Den afrikanske unions toppmøter.

Bilde: **Marte Lid** | Norad

Global helse

Norad har påbegynt arbeidet med å vri innretningen av støtte til global helse til å støtte opp under nasjonale helsesystemer, primærhelsetjenesten og universell helsedekning samt å integrere pandemiberedskap og respons, klimaendringer og antimikrobiell resistens.

Mye av midlene er bundet opp i langsiktige avtaler. Norad har derfor prioritert langtidsplanlegging, faglig rådgivning og å vri prioriteringer og arbeidsmetoder innenfor eksisterende avtaler. Denne rapporten omhandler budsjettpostene for global helse, Verdens helseorganisasjon (WHO) og UNAIDS.

Styrking av nasjonale helsesystemer, universell helsetilgang og en bedre primærhelsetjeneste

Den globale helsearkitekturen er fortsatt i stor grad bygget opp rundt globale helseinitiativ hvis arbeidsmetoder i større grad er rettet mot å levere resultater innen spesifikke områder, heller enn å bidra til å bygge opp nasjonale helsesystem og gi støtte til lands egne prioriteringer. Norad jobbet langs fem hovedspor:

1. Utarbeide og utvikle portefølje for helsesystemstyring: Norads portefølje innen global helse omhandler helsesystemstyrking og setter retning for og konkretiserer arbeidet. Ikke-

smittsomme sykdommer inngår som en integrert del av en helhetlig tilnærming, hvor helsepersonell, primærhelse og tilgang til behandling, medisiner og utstyr på landnivå er sentralt.

2. Langtidsplanlegging av budsjett: Etter bestilling fra UD utviklet Norad et langtidsbudsjett for budsjettpostene innen global helse med ulike scenarier for å fordele budsjettmidler fram til 2030. Dette har høy grad av aktualitet fordi mange store partnerorganisasjoner har påfyllingsprosesser de kommende årene.

3. Faglig rådgivning: En sentral del av arbeidet var faglig rådgivning, inkludert styrearbeid og posisjonsutvikling. Hovedmottakeren var UD, men også samarbeidspartnere. 'Lusaka- agendaen' er et fundament basert på enighet mellom flere land og aktører om en ny retning for globale helseinitiativ. Målet er sterkere nasjonale helsesystemer og å styrke og klargjøre globale helseinitiativers evne til å understøtte dette.

I faglig rådgivning og styredeltakelse brukte Norad Lusaka-agendaen aktivt, blant annet i arbeidet for å forenkle prosedyrer i Vaksinealliansen Gavis nye strategiske plan. For å ytterligere konkretisere Lusaka-agendaen bidro Norad til å etablere en arbeidsgruppe på tvers av flergiverfondet for kvinner,

barn og unges helse (GFF), Det globale fondet og Gavi for å styrke samarbeidet mellom dem og bringe deres arbeidsmetoder i tråd med Lusaka-agendaen. UD representerer Norge i gruppen. Norad bidro med faglige råd og underlagsmaterieell knyttet til hvordan Lusaka-agendaen kan institusjonaliseres og også en gjennomgang av hvordan tilskuddsmidler til helsesystemstyrking brukes i de tre organisasjonene.

4. Finansiering og forvaltning: Støtten til de største samarbeidspartnere, herunder vaksinealliansen CEPI, Det globale fondet, Gavi, GFF og WHO, forvaltes gjennom aktiv deltakelse i styrer og underkomiteer. Norad er medlem i styrer der dette er delegert av UD, for eksempel GFF, støtter UD's styredeltakelse gjennom faglige råd, som i Gavi, og støtter styrekretsers posisjonsutvikling blant annet i Det globale fondet og Gavi.

Norad prioriterte helsesystemstyrking i avtaler med partnere som WHO, Folkehelseinstituttet (FHI), Bergen Centre for Ethics and Priority Setting (BCEPS), Health Information Systems Program ved Universitetet i Oslo (UiO/HISP) og i avtaler med sivilt samfunn. Organisasjonene bidrar blant annet med å støtte lands prioriteringer, bygge folkehelsefunksjoner og digitalisere helsesystem.

Sivilt samfunn spiller en viktig rolle.

Helsesystemstyrking ble derfor tatt inn i arbeidet med Norads utlysning for norske organisasjoner i 2024. I søknadene ble det blant annet sett etter verdikjeder i program som på ulike måter bidrar til helsesystemstyrking der tjenestelevering, kapasitetsbygging, ressursmobilisering og prosesser for eierskap hos myndigheter var viktige elementer. Norad har overfor partnere sikret at helsesystemstyrking inngår i årlig rapportering og at det har vært oppfølgingspunkt i dialogen med lokale partnere. For enkelte partnere som arbeider med tilstøtende tema innen samme geografiske områder, bisto Norad med å knytte disse sammen.

5. Bidrag til kunnskapsproduksjon og å kommunisere eksternt om helsesystemstyrking: Kunnskap om hvordan investere i helsesystem er en viktig og pågående diskusjon. Norad støttet kunnskapsproduksjon blant annet ved å finansiere Lancet-kommisjonen '50 by 50' som fremmer tiltak for å halvere dødsfall blant de under 70 innen 2050. Tiltakene som rapporten anbefaler, innebærer blant annet at tjenester for ikke-smittsomme sykdommer integreres i lands helsesystem.

Betydningen av å styrke helsesystemer ble formidlet i ulike internasjonale og nasjonale fora, som for eksempel under Kåkånomics, en konferanse om

helsesystemstyrking i Japan, og i samhandling med givere og samarbeidspartnere i diverse fora.

Pandemiforebygging, beredskap og respons – samt tilrettelegging for lokal produksjon av vaksiner og legemidler

Covid-19 pandemien førte til en erkjennelse av hvilken betydning gode nasjonale helsesystem har for pandemiberedskap og respons. Samtidig førte pandemien også til en erkjennelse om manglende kapasitet og mekanismer for pandemiberedskap og respons i den globale helsearkitekturen. Det ble opprettet midlertidige funksjoner som etter hvert har blitt avviklet. Norad har derfor prioritert langs tre spor:

1. Integrere tiltak for å støtte pandemiberedskap og respons i arbeidet med å støtte helsesystem, inkludert støtte til partnere som FHI og UiO/HISP.
2. Støtte til arbeidet med å opprette funksjoner/ mekanismer innen permanente organisasjoner. Dette omfatter blant annet spesifikke mekanismer for innkjøp av vaksiner og beskyttelse av rutineimmunisering ved en pandemi eller internasjonale folkehelsekriser og støtte til regional produksjon av vaksiner slik som First Response Fund og African Vaccine Manufacturing Initiative i Gavi.
3. Støtte til bedre regional kapasitet i Afrika, blant annet gjennom regionale aktører som Africa Centres

for Disease Control and Prevention (Africa CDC), inkludert norske sekonderinger.

Styrke samarbeidspartneres evne til å håndtere helsekonsekvenser av klimaendringer

Klimahensyn integreres i arbeidet med å styrke helsesystem. Norad innarbeider tilpasning til klimaendringer i helsesektoren i innsatser gradvis og med partnere der det synes hensiktsmessig. Der det ikke var rom for å endre tildelinger, bidro Norad med faglige innspill og påvirkningsarbeid. I 2024 bidro Norad særlig til:

- At WHO opprettholder og styrker sin normative og kunnskapsgenererende ledelse innen klimaendringer, forurensning og helse. Det var en økning i mykt øremerket finansiering av WHOs post for miljø, luftforurensning og klima 2024-2025.
- Kunnskapsproduksjon gjennom FHI, og styrking av klima og helsekomponenten i deres institusjonssamarbeid med utviklingsland
- Fornyet avtale med UiO/HISP-senteret for å videreutvikle helseinformasjonssystemet DHIS2 som også omfatter integrasjon av klima- og værdata for prognoser, tidlig varslings og respons.

Norad støttet at Det globale fondet skulle opprette et eget katalytisk initiativ for å mobilisere mer ressurser fra privat sektor. Økte ressurser til dette arbeidet vil

Bilde: **Marte Lid** | Norad

også bidra til mer integrert samarbeid med Det grønne klimafondet, Verdensbanken, WHO og Alliance for Transformative Action on Climate and Health (ATACH).

Norad skal være en pådriver innen antimikrobiell resistens

Antimikrobiell resistens (AMR) er en alarmerende helseutfordring. Regjeringens *Nasjonal én-helse strategi mot AMR 2024-2033* legger rammene for økt innsats fra Norad. Norad prioriterte i 2024 å gi faglige innspill til den nye strategien og startet analysen av hvordan arbeidet mot AMR kan integreres i porteføljen for helsesystemstyrking. Handlingsrommet var begrenset, men nye tiltak utredes for 2025.

Norges støtte til global helseinnsats innen vaksinasjon, utvikling av nye medisiner og vaksiner, informasjon og infeksjonsforebygging er viktig også for å redusere forbruk av antibiotika og dermed også AMR. Et direkte tiltak var støtte til WHO sitt AMR-arbeid. WHO støtter blant annet land i deres arbeid med å utarbeide nasjonale handlingsplaner og å implementere disse. Det gjenstår mye arbeid før landene har implementert planene.

Tverrgående hensyn innen helse

Norad arbeidet aktivt for at jenter, kvinner og grupper i sårbare situasjoner skal sikres tilgang til helsetjenester. I 2024 ble dette blant annet vektlagt i arbeidet med

UNAIDS, Det globale fondet, UNFPA³ Supplies, Robert Carr Fondet og WHO. Gjennom Robert Carr Fondet, Det globale fondet og UNAIDS jobbet vi for å bryte ned menneskerettighets- og likestillingsbarrierer for bedre tilgang til helsetjenester for mennesker som av ulike grunner ikke har slik tilgang, inkludert fordi de blir kriminalisert. Dette inkluderer blant andre lhbt+, personer som selger sex og personer i fengsel.

Slik understøttet Norads arbeid med global helse likestilling og menneskerettighetene med vekt på retten til best oppnåelig helse. Konsekvensene av det globale tilbakeslaget for likestilling og menneskerettigheter, inkludert SRHR og lhbt+ påvirket muligheten til å nå ut til alle med relevante helsetjenester.

Med nulltoleranse for korrupsjon må samarbeidspartnere inkludere informasjon om forebygging og risikohåndtering av korrupsjon i sine program. Antikorrupsjonsarbeidet ble tatt opp systematisk i årlige møter med partnere. Norad bidro med mykt øremerkede midler til WHO's arbeid for å forebygge korrupsjon i helsesektoren.

3 FNs befolkningsfond.

DR KONGO

Chancellevie Ozine, Sabrin Nkonde og Astrid Ntumba (fra venstre til høyre), som jobber på en norskstøttet helseklinikk i Kinshasa, DR Kongo, hvor kvinner og ungdom får veiledning om prevensjon og familieplanlegging.

Bilde: **Marte Lid** | Norad

Ulikhet

Økende ulikhet i verden truer stabilitet, tillit og demokrati. Økonomisk stagnasjon innskrenker lavinntektslandenes handlingsrom for å finansiere tjenester som fremmer utvikling og beskytter grupper i sårbare situasjoner.

Nasjonal ressursmobilisering og omfordeling er en viktig del av svaret på finansiering for utviklingsutfordringen. Dette krever reform og endringer både på nasjonalt nivå og av internasjonale regler og reguleringer som i dag legger til rette for ulovlig kapitalflyt og skatteplanlegging, og tapper utviklingsland for betydelige ressurser.

Norad finansierer spissede tiltak i land og i globale programmer som bidrar til at relevante aktører i offentlig sektor, sivilt samfunn og forsknings- og kunnskapsmiljøer har tilstrekkelig kunnskap og kapasitet til å gjennomføre og påvirke endringer. Innsatsen har hovedvekt på Afrika, men omfatter ODA-godkjente land i alle regioner. Tematisk er satsingen konsentrert rundt styresett knyttet til økonomisk ulikhet, inkludert ulikhet mellom kjønn.

Norads portefølje for styresett og offentlig finans representerer hovedsatsingen for å redusere ulikhet og dekker innsats på fire resultatområder:

skatt, offentlig finansforvaltning, statistikk og register, og anti-korrupsjon og ulovlig kapitalflyt. Kunnskapsprogrammet Likestilling for utvikling ble del av porteføljen i 2024. Styrket innsats for sosiale sikkerhetsnett og digitalisering av offentlig infrastruktur var også viktige komponenter hvor Norge har en ledende rolle.

Helhetlig tilnærming til inntekter og utgifter

Sammenheng mellom økte inntekter og bedre forvaltning av offentlige midler bidrar til å styrke tillit til myndigheter. Tilnærmingen bidrar til mindre fragmentert bistand og legger til rette for lokalt ledet utvikling. Norad bidro til å påvirke denne utviklingen i multilaterale organisasjoner inkludert i FN og Det internasjonale pengefondet (IMF). Norad fremmet etablering av IMF's nye fond for Global Public Finance Partnership (GFPF). Fondet ble lansert i 2024 og dekker bredden av offentlig finans, med én komponent for inntektssiden og én for utgiftssiden. Fondet erstattet tre fond som tidligere mottok støtte fra Norad.

Likestilling og offentlig finans

Likestilling og økt kvinnelig yrkesdeltakelse bidrar til økt menneskelig velferd, økonomisk vekst og økte skatteinntekter til staten. I lavinntektsland gir økte skatteinntekter økte bevilgninger til utdanning og helse, sektorer som bidrar til likestilling og økt produktivitet

i samfunnet. I 2024 inngikk Norad et partnerskap med Center for Sustainable Development (CSD) ved Brookings Institution og EQUANOMICS-initiativet til FNs utviklingsprogram (UNDP) for å samarbeide om å utvikle nye analyser, informere politikk, og bidra til å sette likestilling på dagsorden for den fjerde Finansiering for utvikling-konferansen.

Finansiering for utvikling og internasjonalt skattesamarbeid

Den fjerde Finansiering for utvikling (FfU4)-konferansen i 2025 vil være avgjørende for å forsterke innsatsen for å reformere globalt og nasjonalt styresett for å øke finansiering. Norad og Norads partnere spiller en viktig rolle for å utvikle faggrunnlaget og fremme dialog. Skatt, data og statistikk, likestilling, antikorrupsjon, ulovlige finansstrømmer og offentlig finans samt riksrevisjoners rolle, har vært noen av temaene.

Norges forpliktelser under Addis Tax Initiative (ATI) danner grunnlaget for Norges arbeid for å styrke skatterelatert utviklingssamarbeid. Norge har opprettholdt forpliktelsen om årlig skattebistand på minst 268 mill. kroner, som tilsvarer en dobling av bistand fra 2015 nivå. Norge forpliktet seg gjennom ATI til å føre en samstemt politikk og å støtte aktører som sivilt samfunn, akademia, media, fagforeninger, riksrevisjoner og parlament som skal kontrollere og ansvarliggjøre de utøvende myndighetene. Norad støttet samarbeid mellom ATIs medlemmer ved ledelse

av arbeidsgrupper og ved å legge til rette for globale dialoger. Norad representerer i perioden 2024-2025 Norge som lederskapet i ATI sammen med Georgia.

Også arbeidet med internasjonal rammekonvensjon på internasjonalt skattesamarbeid i FN var et pågående og viktig arbeid, med engasjement og støtte fra flere av Norges partnere fra sivilsamfunn og multilaterale organisasjoner.

Redusere lekkasjer og tap av inntekter

Å redusere lekkasjer og tap av inntekter bidrar til å styrke statens finansielle handlingsrom, noe som legger grunnlaget for å redusere ulikhet og fattigdom gjennom sosiale investeringer. Norad brukte FNs anti-korrupsjonskonvensjon aktivt i faglige råd og i partnersamarbeid for gjensidig forsterkning av anti-korrupsjonstiltak, anti-hvitvasking og skatteinnsats. Norad og partnere bidro i 2024 til at FNs toppmøte for konvensjonen om anti-korrupsjon for første gang vedtok en resolusjon om kjønnsdimensjonen i anti-korrupsjonsarbeidet.

Kunnskap og åpenhet om reelt eierskap i selskaper er viktig både for å forebygge korrupsjon og økonomisk kriminalitet og for skattlegging og offentlig pengebruk, ikke minst knyttet til offentlige innkjøp. Norads partnere Open Ownership og Open Contracting Partnership bistår myndigheter i å innføre register over reelle rettighetshavere og innkjøpsregelverk som legger

til rette for åpenhet og rettferdige prosesser. Effektiv inndrivelse av utbytte fra korrupt praksis var også sentralt i anti-korrupsjonsinnsatsen, spesielt gjennom International Centre for Asset Recovery.

Norad jobbet gjennom den norske delegasjonen til Financial Action Task Force (FATF) for å styrke det globale nettverket i FATF, med vekt på land i østlige og sørlige Afrika. Arbeidet gjør at Norad bidrar til samstemt norsk politikk ved å synliggjøre utviklingslandenes perspektiv og interesser. Norad inngikk avtale med Justis- og beredskapsdepartementet om faglig bistand til utviklingsland i deres arbeid med å oppfylle FATF-standardene mot hvitvasking og terrorfinansiering.

Kapasitetsutvikling i offentlig sektor

Offentlige institusjoner med tilstrekkelig kapasitet har bedre forutsetninger for å mobilisere og forvalte statlige inntekter til tjenester som reduserer fattigdom og ulikhet, og som derved bidrar til å innfri menneskerettighetene. Kunnskapsprogrammene Skatt for utvikling, Statistikk og registersamarbeid, og Likestilling for utvikling inkluderte i 2024 bilaterale institusjonssamarbeid i Etiopia, Ghana, Kenya, Malawi, Namibia, Rwanda, Tanzania, Uganda, Ukraina og Zanzibar med offentlige institusjoner som Bufdir, SSB og Skatteetaten. Det faglige samarbeidet mellom søsterinstitusjoner verdsettes av partnere tross ulike ressurser og rammebetingelser.

Norad støttet også kapasitetsutvikling gjennom multilaterale partnere. Slik når vi flere land og trekker på kunnskapen i den globale styresett-dagsorden. Digitale systemer for offentlig tjenesteleveranse bidrar til bedre planlegging og mer målrettede tjenester. Kunnskapsprogrammet Digitalisering for utvikling involverte teknologisamarbeid mellom land for å bidra til å utvikle digital offentlig infrastruktur basert på digitale fellesgoder.

Digitale fellesgoder

Digital transformasjon påvirker samfunn på svært gjennomgripende måter og skaper store muligheter for land, institusjoner og individer. Samtidig har det oppstått trusler mot demokratiske prinsipper og menneskerettigheter i det digitale rom, sammen med manglende personvern og redusert datasikkerhet.

Arbeid for å sikre digitale fellesgoder er et direkte svar på slike utfordringer ved at det bidrar til samarbeid, åpenhet og ansvarliggjøring gjennom å dele teknologi og innovasjon. Sammen med Alliansen for Digitale Fellesgoder (DPGA), UNICEF, UNDP og andre partnere, har Norge inntatt en lederrolle for å fremme digitale fellesgoder og digital offentlig infrastruktur.

Den internasjonale kampanjen for digital offentlig infrastruktur 50 in 5, som ble etablert i 2023, hadde stor framgang i 2024. 22 land, deriblant Brasil, Malawi og Zambia, forpliktet seg til å delta og dele læring, beste praksis og teknologi. Norges bidrag følges opp av Norad og Digitaliseringsdirektoratet.

Statistikk og data

Åpenhet og tilgang til informasjon er en forutsetning for holde myndigheter ansvarlig og bidra til en informert offentlig debatt. Det er også grunnleggende for å målrette offentlige investeringer. Norad har lagt vekt på å finansiere uavhengig forskning i ledende skatteforskningsmiljø både internasjonalt og i Norge for å få fram best mulig faktagrunnlag om hvordan eksempelvis internasjonale skatteregler treffer lavinntektsland og tallfesting av globale kapitalstrømmer. Å styrke nasjonale statistikkssystem, å samarbeide med nasjonale statistikkbyråer og internasjonalt statistikkarbeid er viktig for å planlegge og gjennomføre politikk som reduserer ulikhet og fattigdom. SSBs bilaterale program i Etiopia, Ghana, Malawi, Namibia, og Ukraina gjennom Skatt for utvikling og Statistikk- og registersamarbeidet er sentrale partnerskap for å bidra til dette. SSB samarbeider også med Den afrikanske union om å støtte medlemsland i å innføre Nadabas og Statbus, verktøy for nasjonalregnskap og selskapsregister med åpen kildekode som har vist seg egnet for lavinntektsland.

Sosiale sikkerhetsnett

Sosiale sikkerhetsnett har dokumentert positiv effekt på fattigdomsreduksjon, skoledeltakelse og bruk av helsetjenester. Digital offentlig infrastruktur gjør det enklere å etablere sosiale sikkerhetsnett, foreta kontantoverføringer i stor skala og målrette støtteordninger til kvinner, ungdom eller mennesker i en sårbar situasjon.

Norad videreførte innsatsen for å styrke sosiale sikkerhetsnett. Det var nær kontakt med Verdensbanken for å følge opp norsk tilskudd til vinduet for matsikkerhet og ernæring i flergiverfondet Rapid Social Response – Adaptive and Dynamic Social Protection. Verdensbanken anser fondet som viktig for å oppnå deres nye mål om å gi 500 millioner flere mennesker tilgang til sosiale sikkerhetsnett innen 2030.

Lokalt produsert mat til skolematprogram er et viktig sosialt sikkerhetsnett og bidrar til økt oppmøte, bedre læringsresultater og bedre ernæring for skolebarn. Norad finansierer Verdens matvareprogram (WFP) Scaling up Home-Grown School Feeding Programmes in Africa i Etiopia, Malawi og Niger. I 2023 nådde programmet mer enn 160 000 skolebarn med et daglig skolemåltid. WFPs partnere inkluderer tjenester som helsesjekk, vaksiner og opplæring i hygiene. Skolematprogrammet skaper også et viktig marked

for tilknyttede småskalabønder lokalt. Programmet har et integrert kunnskapselement, og i 2024 ble det produsert 'Value for money'-studier i både Etiopia og Malawi. Disse er viktige verktøy som myndighetene bruker for å øke investeringene i skolemat.

Sivilt samfunn og ansvarliggjøring

Norad knytter partnere i sivilsamfunnet sammen på tvers av fagfelt og legger til rette for dialog mellom myndigheter og sivilsamfunn. Journalister har en viktig rolle for å bidra til samfunnsdialog, økt åpenhet, integritet og ansvarliggjøring. Norad støttet ledende internasjonale journalistnettverk som bidrar til å avdekke og dokumentere korrupsjon, ulovlig kapitalflyt, skatteunndragelse, miljøkriminalitet og storskala naturødeleggelser.

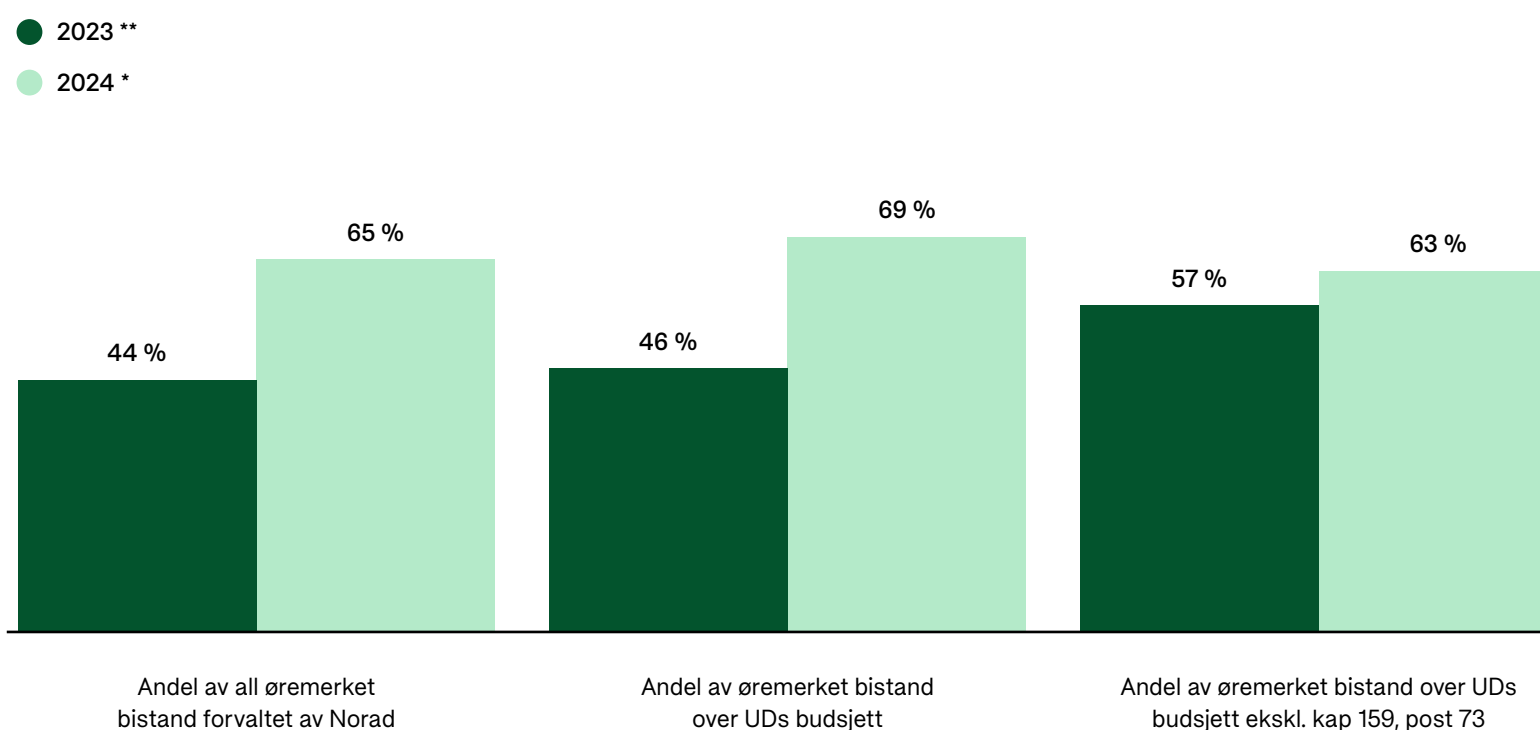
Likestilling og kvinners rettigheter

Handlingsplan for kvinners rettigheter og kjønnslikestilling i Norges utenriks- og utviklingspolitikk (2023-2030) lå til grunn for Norads innsats på likestillingsområdet. Å styrke kvinners rettigheter og likestilling på tvers av tematiske innsatser og budsjettposter inkluderte å iverksette tiltak gjennom partnere og å gi råd, innspill og veiledning til utenriksstasjonene og UD. Likestillingsarbeidet i 2024 ble påvirket av den økende motstanden globalt mot likestilling, abort, skeives rettigheter og seksualitetsundervisning.

Norad skal bidra til å nå mål om at minst halvparten av all bilateral bistand har likestilling som hoved- eller delmål, og også til å oppnå regjeringens politiske og økonomiske mål for støtte til seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (SRHR). Norad ga også prioritet til målrettede innsatser mot kjønnsbasert vold.

FIGUR 4

Likestillingsmarkør 2023-2024

Med unntak av Kap 159, post 73 Ukraina og naboland skal minst halvparten av all bilateral bistand over alle budsjettposter over UDs budsjett ha likestilling som hoved- eller delmål. For alle O3-midler forvaltet av Norad økte andelen fra 46 prosent i 2023 til 69 prosent i 2024. To store avtaler med likestilling er delmål bidro til økningen, sammen med overføringen av deler av den humanitære innsatsen. Når Kap 159, post 73 holdes utenfor økte andelen bilateral bistand over UDs budsjett med likestilling som hoved- eller delmål fra 57 til 63 prosent.

Når vi ser på all bilateral bistand forvaltet av Norad, hvor også midler fra KLD er inkludert, er det en vekst fra 44 til 65 prosent.

* Det understrekes at tallene er foreløpige og at det kan forekomme endringer når kvalitetssikret statistikk foreligger.

** Endelig statistikk. Prosent oppgitt i Årsrapport 2023 var foreløpige tall.

Integrering av likestilling

Norad bidro til at kjønnsperspektivet integreres i satsinger gjennom faglige råd til utenriksstasjonene og UD, herunder innspill til styrearbeid. I forvaltning av tilskuddsmidler ble blant annet søknader, herunder fra partnere som ønsket å bli plusspartnere, kvalitetssikret og det ble sikret at likestilling blir integrert i utlysninger og partneroppfølging. Norad videreførte arbeidet med å fremme likestilling i utdanning ved oppfølging av rapporteringer og strategier, i styrearbeid og ved å vurdere innsats i utvalgte land som Etiopia, Malawi og Nepal. Støtte til partnere som UNICEF har bidratt til at flere jenter har fått grunnleggende lese- og skriveferdigheter.

Alle seksjoner i Norad har en likestillingskontakt. Nettverket av likestillingskontakter bidro til at likestillingsperspektiver ble bedre inkludert i ulike tiltak og i kunnskapsmateriell som ble utarbeidet innen fiskeri, klima, matsikkerhet og skatt. Det ble utviklet læringsmoduler for innsats mot seksuell utnyttelse, misbruk og trakassering (SEAH) og for bruk av OECD DACs likestillingsmarkør med innspill fra OECD DAC gendernet. Se også omtale under øvrige satsingsområder.

Seksuell og reproduktiv helse og rettigheter

Norges økonomiske og politiske forpliktelser til seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (SRHR) er på 9,6 mrd. kroner i perioden 2020-2025, og Norad bidrar til at forpliktelsene blir nådd. Foreløpige tall viser at Norge i perioden 2020-2024 har utbetalt om lag 8,2 mrd. kroner.

Norad bidrar til at alle skal ha rett og mulighet til å bestemme over egen kropp. Også i 2024 fulgte Norad opp dette målet i handlingsplanen, blant annet gjennom strategiske partnerskap og rådgivning til utenriksstasjoner og departementet. Norad håndterte sammen med UD økt internasjonal motstand mot SRHR, blant annet ved å analysere vesentlige endringer i SRHR-politikk i land som Burundi, Guatemala, Kenya, Uganda og USA.

Samlet dekket partnere i 2024 tiltak innen seksuelle og reproduktive helsetjenester, seksualitetsundervisning, kapasitetsbygging av sivil samfunn, systemstyrking i helsevesenet og pådriverarbeid. Norad arrangerte tre møter med samarbeidspartnere for å utveksle erfaringer og kunnskap, og for å vurdere innen hvilke innsatser det var behov for å styrke porteføljen.

Dette førte til økt støtte til pådriverarbeid regionalt og nasjonalt i det globale sør, sørbasert kunnskapsutvikling og samarbeid for å møte økt SRHR-motstand, i tråd med prinsippet om lokalt ledet utvikling.

I 2024 overtok Norad forvaltningen av et SRHR-program i Uganda og videreførte støtte til innsats i Afghanistan. Norad ga faglige råd på SRHR-området til flere ambassader, herunder Kathmandu og Lilongwe, og kartla norsk SRHR-innsats gjennom multilaterale organisasjoner og sivilsamfunnsaktører i Etiopia, Ghana, Malawi og Tanzania.

Seksualitetsundervisning

Synergi mellom partnere gir læring og effekt. Norad støtter FNs organisasjon for undervisning, vitenskap, kultur og kommunikasjon (UNESCO), FNs befolkningsfond (UNFPA), Human Reproduction Program (HRP) og sivilsamfunnsaktører som utfyllende partnere innen alderstilpasset seksualitetsundervisning i eller utenfor skole. Arbeidet fyller forskningshull og styrker verktøy for å nå et bredt spekter av ungdommer, spesielt grupper i sårbare situasjoner som de med nedsatt funksjonsevne eller lhbt+ personer.

Likestilling i klima- og skogporteføljen

Norad jobber aktivt med å integrere likestilling i klima- og skogporteføljen, både som tverrgående hensyn og i enkelte prosjekter som en av hovedsatsingene. Særlig innen tematikken urfolk og lokalsamfunn er støtte til kvinners deltakelse og lederskap helt sentralt for å oppnå bærekraftig forvaltning av skogen. Et eksempel er støtten til World Resources Institute i Indonesia. I dette prosjektet er det jobbet spesifikt for å styrke kvinners rolle. Det er etablert egne kvinnegrupper i flere lokalsamfunn. Disse har utviklet og laget produkter for salg som ikke bidrar til avskoging.

Norge støtter familieplanlegging i DR Kongo gjennom det sentralafrikanske skoginitiativet CAFI. Programmet PROMIS gir støtte til nasjonal familieplanleggingsstrategi og bedre tilgang til moderne familieplanleggingsmetoder. Over 10 000 sykepleiestudenter har fått opplæring i familieplanlegging så langt, og programmet har nådd 3 millioner kvinner. Målet til PROMIS er å redusere det demografiske presset og dermed miljømessige trusler som bidrar til avskoging.

Kalavai

Norad bidro til at International Planned Parenthood International (IPPF), sammen med fire andre organisasjoner* i 2024 etablerte Kalavai Partnership. Formålet er at innsats for rettighetene til lhbt+-personer, SRHR, likestilling og menneskerettigheter i ulike land blir bedre koordinert. Norad vurderer at partnerskapet kan motvirke fragmentering og fremme samarbeid om ulike menneskerettigheter som møter felles motstand. Styrken i partnerskapet er at sivilsamfunnsorganisasjonene som er involvert er store føderasjoner av nasjonale organisasjoner i mer enn 160 land.

* International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association (ILGA), Association for Women's Rights in Development (AWID), Global Philanthropy Project (GPP) og Funders Concerned about AIDS (FCAA)

Kvinneres økonomiske rettigheter

Å bidra til at alle skal ha like økonomiske rettigheter og muligheter til å delta i arbeidslivet er et viktig bidrag til bærekraftig utvikling. Norad bidro gjennom tilskudd til, og samarbeid med, multilaterale organisasjoner og sivilsamfunnsorganisasjoner, og ved å gi råd og veiledning til utenriksstasjonene og UD. Norads avtale med Think Africa Partnership ble utvidet for å styrke bruk av kontekstuell og evidensbasert kunnskap for utvalgte land. Innsatsene blir gjennomført i Afrika Sør for Sahara i samarbeid med kunnskapsmiljøene Women, Business and the Law og Africa Gender Innovation Lab i Verdensbanken.

Innsats mot kjønnsbasert vold og skadelige skikker

Som ledd i arbeidet for at alle skal ha rett og mulighet til å leve sine liv uten vold og skadelige skikker, inngikk Norad i 2024 nye avtaler med UNICEF og UNFPAs globale fellesprogrammer innen barneekteskap og kjønnslemlestelse, basert på deres faglige ekspertise, tverrsektorielle innsats og resultater. Disse utgjør sammen med støtten til UN Trust Fund to End Violence against Women og innsatsen fra sivilsamfunnsorganisasjoner sentrale deler av arbeidet mot kjønnsbasert vold. Gjennom koordinering med andre givere og dialog med UNICEF og UNFPA, sikret Norad at andelen av Norges økonomiske bidrag til

fellesprogrammene som skal gå direkte til lokale kvinneorganisasjoner i den neste treårsperioden øker til 14 av totalt 50 mill. kroner. I Etiopia bisto Norad ambassaden for å vurdere hvordan støtte til lokale organisasjoner innen dette arbeidet kan styrkes.

Kvinneres deltakelse i arbeidet for klima, energi og matsikkerhet

Ett av målene i handlingsplanen er at alle har rett og mulighet til å delta i arbeidet for klima, energi og matsikkerhet. Norad støtter flergiverfondet Beyond the Grid Fund for Africa (BGFA), eid av den nordiske grønne banken Nefco. Gjennom resultatbasert finansiering til private selskaper som bidrar til oppskalering av energitilgang i seks afrikanske land, bidrar fondet til bedre kjønnsbalanse i selskapenes eierskap og drift.

Bilde: Marte Lid | Norad

Demokrati og menneskerettigheter

Norad skal gi høy prioritet til å motvirke enhver tendens til svekking av menneskerettighetene, og bidra til å styrke samfunnsaktører og institusjoner som arbeider for menneskerettigheter og demokrati. Norad skal også bidra til målsettingen om at norsk utviklingspolitikk og bistand skal være menneskerettighetsbasert. I 2024 fikk Norad ansvar for å forvalte en stor del av Norges innsats innen menneskerettigheter og demokrati.

Norad ga faglige råd til både ambassader og relevante departementer innenfor demokrati og menneskerettigheter. I prosessen med å utvikle ambassadenes virksomhetsplaner for 2025, bidro Norad blant annet med innspill som omfatter menneskerettighetsbasering av bistandstiltak og støtte til demokratiutvikling og sivil samfunn.

På oppdrag fra UD leverte Norad en resultatrapport for gjennomføring av regjeringens strategi for inkludering av personer med nedsatt funksjonsevne i norsk utviklingssamarbeid, *Likestilling for alle*. Rapporten inneholder en samlet oversikt over innsatser, resultater, erfaringer og anbefalinger for Norges videre arbeid med å styrke rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne.

Norad deltok på vegne av UD på statspartskonferansen for FN-konvensjonen om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne (COSP17). Norge organiserte to sidearrangementer rettet mot inkludering av personer med funksjonsnedsettelse i humanitær innsats og barn. Begge arrangementene framhevet behovet for samarbeid mellom statlige institusjoner, sivilsamfunn og internasjonale aktører. Deltakelsen ga Norad verdifull innsikt i FNs mekanismer og understreket betydningen av inkluderende strategier for å sikre effektiv og rettferdig bistand. I 2024 ga Norge Global Disability Fund (GDF)⁴ 20 mill. kroner for deres arbeid med å implementere konvensjonen for mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD). Fondet finansierer samarbeidsprosjekter mellom funksjonshemmedes egne organisasjoner, lokale og nasjonale myndigheter og øvrige FN-organisasjoner i 61 land.

Arbeidet med å fremme skeives rettigheter ble blant annet ivarettatt gjennom Norads aktive deltakelse i Equal Rights Coalition (ERC), som koordinerer internasjonal bistand til aktører som fremmer menneskerettighetene til lhbt+-personer på nasjonalt nivå.

Norad deltok i ulike internasjonale nettverk for dialog og kunnskapsutveksling om integrering

av menneskerettigheter i utviklingssamarbeidet. Norad både gjennomførte og deltok på en rekke arrangementer for å sikre kunnskapsdeling. I mai deltok Norad sammen med UD på det fjerde møtet i Oslo+-nettverket, som er basert på FNs menneskerettighetsbaserte tilnærming til utvikling. Her representerte Norad Norge i en panelsamtale mellom representanter fra ulike bilaterale givere og multilaterale aktører. Norad arrangerte i samarbeid med UD et større seminar med FNs spesialrapportør på ytringsfrihet. Seminaret belyste hvorfor tilgang til informasjon og reell deltakelse fra blant annet minoriteter, ungdom, menneskerettighetsforsvarere, kvinner og ulike sivilsamfunnsaktører er avgjørende for å oppnå bærekraftig utvikling. Norad tok imot besøk av menneskerettighetsforsvarere og partnere fra ulike land og tilrettela for dialog og erfaringsutveksling om innsats for menneskerettigheter og demokrati. I desember organiserte Norad sammen med Europarådet en workshop om integrering av menneskerettigheter i internasjonalt samarbeid. Arrangementet fant sted i Europarådet med bred deltakelse på tvers av Europarådet.

Innsats for å styrke integreringen av menneskerettigheter vil inngå i Norads oppfølging av evalueringen av tverrgående hensyn i norsk utviklingssamarbeid.

⁴ Tidligere UN Partnership on the Rights of People with Disabilities (UNPRPD)

Bilde: **Nina Bull Jørgensen** | Norad

Arbeid for sivilt handlingsrom

Støtte til sivilt samfunn er sentralt for arbeidet mot innskrenkning av folkestyret, og for å styrke menneskerettighetene og demokratiets stilling i verden. Norad har derfor utviklet en portefølje om sivilt handlingsrom med særlig vekt på ytrings-, forsamlings- og foreningsfrihet.

Samarbeidsavtaler med tre nye, internasjonale organisasjoner vil utgjøre spydspissen i porteføljen. Sivilsamfunnsorganisasjoner, lokalt og globalt, står sterkere i koalisjoner og nettverk, og når sivilsamfunnsaktørene er mangfoldige. Nettverksbygging og deling av kunnskap er derfor viktige komponenter i avtalene som ble inngått.

Gjennom strategisk dialog med internasjonale og norske partnere, samt kunnskapsdeling og erfaringsutveksling, sikter Norad mot å utvikle effektive tilnærminger for å møte utfordringene sivilsamfunnet står overfor i ulike kontekster, også i det digitale rommet. Gjennom støtten til Danmarks Digital Democracy Initiative (DDI) har Norad mulighet til å nå ut til flere partnere som opplever et stadig mer lukket digitalt sivilt handlingsrom.

Retten til utdanning

Norads arbeid med å sikre utdanning for barn og unge er menneskerettighetsbasert. Det er myndighetene i de enkelte land som er ansvarlige for å innfri retten til utdanning for alle barn. Derfor utviklet Norad i 2024 en kunnskapsbasert porteføljeinnretning på norsk utdanningsbistand som i større grad skal styrke nasjonale utdanningssystemer og myndighetenes evne til å innfri retten til utdanning av god kvalitet.

Humanitær og helhetlig innsats

19. august 2024 ble ansvaret for forvaltning av store deler av Norges humanitære innsats overført fra UD til Norad. Overføringen skal bidra til mer helhetlig innsats og effektiv forvaltning. Norad skal bidra til regjeringens mål om at norsk humanitær støtte skal redde liv, lindre nød og ivareta menneskers verdighet i krise, og at mennesker i nød får nødvendig beskyttelse i tråd med de humanitære prinsippene. Prioriteringer i den humanitære strategien ligger til grunn for arbeidet.

For å ivareta oppgavene på best mulig måte etablerte Norad en ny avdeling for humanitær og helhetlig innsats. Avdelingens to hovedmål var å videreføre og videreutvikle den gode, norske forvaltningen av humanitær bistand og å bidra til en mer helhetlig norsk innsats. Avdelingen består av medarbeidere fra UD, Norad og eksternt rekrutterte med spisskompetanse og bred erfaring fra humanitær bistand. Om lag 100 avtaler ble overført fra UD. Norad inngikk en rekke nye avtaler, samt tilleggsavtaler til gjeldende avtaler. Det ble gjennomført overføringsmøter med alle avtalepartnerne og alle midler ble utbetalt innen etablerte tidsfrister.

Det er viktig at humanitær finansiering er rask, fleksibel og forutsigbar. Derfor var det viktig å sikre at Norge kunne håndtere og respondere raskt på en

ny, akutt humanitær krise også i ny organisering. Det ble utarbeidet felles retningslinjer for UD og Norad om samarbeidet i en krisesituasjon. Retningslinjene ble testet i praksis i forbindelse med Libanon-krisen høsten 2024. Samarbeidet mellom Norad, UD og ambassaden var tett og bidro til å sikre god felles informasjon, inkludert felles dialog med de norske strategiske partnerne. Økt norsk humanitær støtte til Libanon ble annonsert 2. oktober. Norad, med innspill fra ambassaden, fattet vedtak om fordeling allerede 8. oktober. I vurderingen ble det lagt vekt på tilstedeværelse og kapasitet hos partnerne, koordinering med andre aktører inkludert lokale organisasjoner, og ikke minst spesialkompetanse for å sikre at støtten kunne møte de mest akutte behovene.

Arbeidet med å utvikle en analysefunksjon for framtidige humanitære behov, med mål om å kunne gjøre en behovsstyrt og strategisk allokering av humanitære midler, ble startet opp. En slik dedikert analysefunksjon er viktig for å sikre at norsk støtte er prinsipiell og ivaretar de humanitære prinsippene, samt sikrer at den kriserammede befolkningens behov, kunnskap og kapasitet blir ivaretatt.

På oppdrag fra UD gjennomførte Norad en utlysning for strategiske partnerskap med norske humanitære organisasjoner for perioden 2025-2029. Norad vurderte de 13 innkomne søknadene opp mot kravene

i utlysningen. I tillegg ble søkerorganisasjonens kompetanse og kapasitet vurdert. Med utgangspunkt i disse vurderingene ble det gjort en helhetlig vurdering med tanke på å sette sammen en sterk portefølje med strategiske partnere. Det ble utarbeidet tilpassede avtalemaler som gir partnerne større fleksibilitet, sikrer at arbeidet er kunnskapsbasert, og styrker samarbeidet som et strategisk partnerskap. I januar 2025 ble det fattet beslutning om å gi tilbud til Flyktninghjelpen, inkludert NORCAP, Norges Røde Kors, Kirkens Nødhjelp, Redd Barna og Norsk Folkehjelp om å inngå strategiske partnerskap.

Helhetlig innsats

Helhetlig innsats har i flere år vært en tydelig prioritet fra norske myndigheter, inkludert i den humanitære strategien. Å samle forvaltningen av humanitær og langsiktig bistand er ett konkret grep for å bidra til denne målsettingen. Norad skal bidra til at norsk støtte til langsiktig utvikling, fredsinnsett og nødhjelp ses i sammenheng.

For å bidra til å operasjonalisere en mer helhetlig innsats, opprettet Norad et strategisk initiativ på tvers av organisasjonen. Arbeidet skal bidra til at Norge er bedre i stand til å ivareta en helhetlig innsats på tvers av departement, direktorat og ambassadene, og på tvers av innsatsområder som utdanning, helse og matsikkerhet. Norad skal også ta skritt for å sikre at

partnere gjennom finansiering og avtaler fra Norad har forutsetninger til å bidra til helhetlig innsats.

Et annet grep for å sikre mer helhetlig innsats, var å samle de langsiktige avtalene og de humanitære avtalene som Norad har med norske sivilsamfunnsorganisasjoner i én seksjon. Dette vil gjøre det enklere å se all støtte til partnerne i sammenheng, både tematisk og geografisk. Målet er mer strategisk og målrettet dialog med partnerne om helhetlig innsats. På sikt vil dette sette Norad i bedre stand til å innrette finansieringen på en mer kostnadseffektiv og strategisk måte.

UD og Norad utviklet en egen veileder for helhetlig innsats. Veilederen kan også benyttes for styrearbeid i multilaterale organisasjoner og legges til grunn i departementenes politikkutforming og strategiarbeid. Oppfølgingstiltak etter evalueringen av samspillet mellom Norges utviklings-, humanitære- og fredsinnnsats i tre landkontekster; DR Kongo, Etiopia og Libanon ble igangsatt som del av nevnte strategiske initiativ.

Som del av reformen overtok Norad også ansvaret for forvaltningen av en rekke avtaler knyttet til FN, globale sikkerhetsspørsmål, nedrustning, Europa og Sentral-Asia. Både forvaltning og rådgivning knyttet til avtalene ble samlet i Seksjon for forebygging og stabilisering.

Seksjonen forvalter tiltak blant annet innen forebygging av konflikt, migrasjon, kvinner, fred og sikkerhet (KFS) og FNs støtte til fredsoperasjoner. Rådgiving knyttet til FN og Verdensbanken, samt porteføljen for sosiale sikkerhetsnett, ledes også fra seksjonen. Det var tett samarbeid med aktuelle seksjoner i UD, med ambassader og på tvers av Norad.

Tverrgående hensyn i humanitær og helhetlig innsats

De tverrgående hensynene som gjelder i all norsk utviklingspolitikk, gjelder òg for det humanitære arbeidet. Disse ble kontraktsfestet i avtaler som Norad inngikk med sivilsamfunnsorganisasjoner i 2024. Det var også viktig å sikre at kvinners rettigheter og likestilling blir ivaretatt i arbeidet med forebygging, stabilisering og humanitær respons. Dette omfatter innsatsen for å gjennomføre sentrale temaområder i Handlingsplan for kvinner, fred og sikkerhet (KFS). Norads likestillingskontakt for forebygging, stabilisering og humanitær respons bidro til å gjennomføre Norges forpliktelser i handlingsplanen og norsk humanitær strategi gjennom rådgivning og tilskuddsforvaltning.

Også menneskerettigheter, antikorrupsjon og klima og miljø ble løftet i forbindelse med avtaleinngåelser og dialog med partnere. I strategiske partnerskap med norske humanitære organisasjoner krevde Norad

for eksempel aktiv medvirkning fra kriserammede befolkningsgrupper, menneskerettighetsbasert tilnærming og klimahensyn. Antikorrupsjon og nulltoleranse er ivaretatt i avtaler med partnere og ble i noen grad løftet i løpende dialog.

Bilde: Nina Bull Jørgensen | Norad

Nansen-programmet for Ukraina

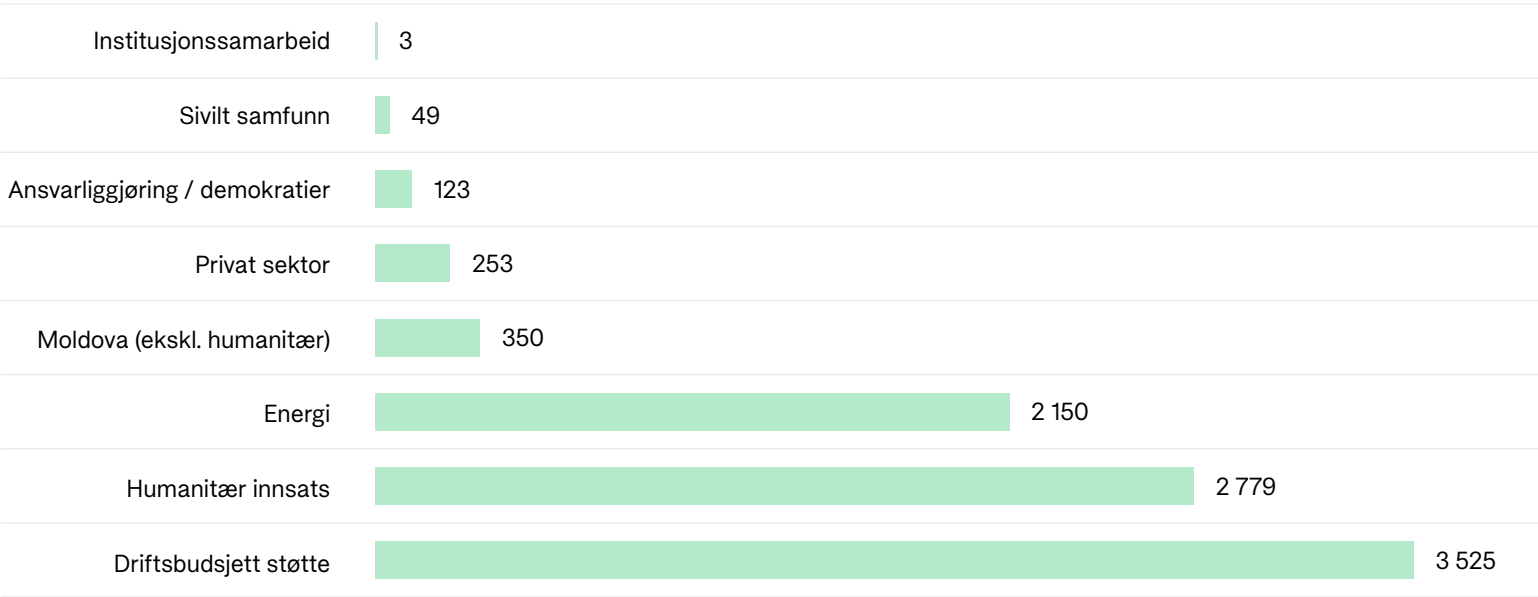
Nansen-programmet for Ukraina representerer Norges forpliktelse til å støtte Ukraina i en svært utfordrende tid og understreker viktigheten av internasjonal solidaritet og samarbeid.

Norad fikk i 2023 ansvaret for å forvalte den sivile delen av Nansen-programmet og Nansen-avdelingen hadde 2024 sitt første hele år i drift. Norad forvaltet 9,2 mrd. kroner av det samlede budsjettet for sivil støtte på 9,96 mrd. kroner. Disse gikk til 56 partnere i 70 forskjellige avtaler. De største innsatsområdene var humanitær hjelp, energi og driftsstøtte. I tillegg til å inngå avtaler ble det for enkelte kjente partnere gjort forenklede vurderinger i vedtaksdokument, basert på effektivitets- og risikovurderinger.

Norad samarbeidet tett med UD og ambassaden i Kyiv, med flere faste møteplasser for koordinering. Norad deltar fast i regjeringens koordineringsgruppe på embetsnivå, som ledes av UD. Det ble gjennomført en rekke reiser til Moldova og Ukraina sammen med UD.

Innsatsen koordineres med andre givere som Sverige, Estland og Tyskland. Norad bygger på bredere analyser som *Rapid Damage and Needs Assessment* (RDNA) og koordinerte responsplaner for å skaffe oversikt over behovene i Ukraina og Moldova.

FIGUR 5
Norad-forvaltede midler i den sivile delen av Nansen-programmet for Ukraina i 2024*, fordelt på sektor. Millioner kroner

*Tallene er foreløpige. Offisiell, kvalitetssikret statistikk vil foreligge i mai.

UKRAINA

Norsk sivil støtte til Ukraina og naboland var i 2024 9,96 mrd. kroner. Norad forvaltet 9,2 mrd. kroner av den norske støtten. De største innsatsområdene var humanitær hjelp, energi og driftsstøtte. Norad foretok reiser og feltbesøk til Ukraina og Moldova for å følge opp partnere.

Bilde: **Espen Røst** | Panorama

I tillegg får Norad en bedre kontekstforståelse om Ukraina og Moldova ved å trekke på avtalepartneres direkte kunnskap og erfaring. I 2024 delte for eksempel humanitære partnere blant annet kunnskap om hvordan de bruker konfliktanalyser og håndterer risiko.

I Meld. St. 8 (2022-2023) Nansen-programmet for Ukraina blir seks førende prinsipper og rammer for programmet skissert:

- Et Ukraina som kan bestemme over egen framtid
- Ukraina sitt behov skal ligge til grunn for den norske støtten
- Støtten skal koordineres med ukrainske styresmakter og internasjonale partnere
- Et tydelig skille mellom militær og sivil støtte
- De humanitære prinsippene skal ligge til grunn for all humanitær innsats
- Dokumentert leveringsevne og gode kontrollsystem skal prioriteres

Norad jobber innenfor tre hovedområder i Nansen-programmet: humanitær bistand, gjenoppbygging og menneskerettigheter- og styresett. I tillegg ble det arbeidet i et kunnskapsteam og et risikoteam. 2024 markerte et viktig år for programmet, med konkrete resultater.

Humanitær innsats i Ukraina og naboland

Norads valg av tema og kanal i den humanitære porteføljen følger de politiske prioriteringene samt Strategi for norsk humanitær politikk. Føringene inkluderer:

- Direkte livreddende tiltak (husly, vann, mat og andre nødvendigheter)
- Helse, utdanning og andre grunnleggende tjenester
- Juridisk rådgivning
- Humanitært diplomati og folkerett

Norsk bidrag til humanitære aktører i Ukraina og naboland (Moldova) var på totalt 2,78 mrd. kroner i 2024. Den humanitære porteføljen besto av 26 avtaler. Norad foretok reiser og feltbesøk i både Ukraina og Moldova for å følge opp partneres implementering av tiltak. Valg av partnere følger hovedsakelig porteføljen som ble overført fra UD i 2023. For norske humanitære aktører ble det i 2024 gjennomført en utlysning av nye flerårige avtaler med oppstart 1. januar 2025. Av 15 søkerorganisasjoner fikk åtte innvilget sine søknader innenfor en ramme på 1 mrd. kroner for 2025. 400 mill. kroner av disse ble utbetalt i desember 2024 for å sikre god finansiering gjennom vinteren. Norske prioriteringer og Ukrainas behov, samt helhetlig sammensetning ble lagt til grunn for fordeling. Alle partnere Norge støtter har sluttet opp om den FN-ledede humanitære appell for Ukraina, som bygger på kapasiteten til totalt 631 humanitære organisasjoner.

Barn står overfor betydelige utfordringer, inkludert store kunnskaps- og ferdighetsgap. Sikker utdanning, digital læring og å bedre kvaliteten på utdanningstilbud for jenter og gutter er sentrale elementer i utdanningsstøtten til Ukraina. Støtten har bidratt til at barn i konfliktområder har fått økt tilgang til utdanning, det er gitt støtte til skoler og lærere for å opprettholde drift, samt bidrag til opplæring av lærere i beskyttelse av barn og psykososial støtte.

Humanitær innsats i Nansen-programmet for Ukraina

Gjennom Nansen-programmets humanitære portefølje har Norge bidratt betydelig til sektorens samlede resultater i Ukraina i 2024:

- 8,4 millioner mennesker har fått tilgang til minst en form for humanitær støtte
- Om lag 3,2 millioner mennesker har mottatt mat
- Om lag 6,6 millioner mennesker, primært ved frontlinjen, har mottatt vann samt sanitær- og hygienestøtte
- 2,8 millioner har hatt tilgang til helse- og medisinske tjenester
- 5,6 millioner mennesker har fått støtte til husly, utdanning, beskyttelse og kontantoverføringer for å dekke akutte behov.

Menneskerettigheter og styresett

Norsk støtte til menneskerettighets- og styresettarbeid i Ukraina bygger opp under Nansen-programmets målsetting om å bidra til et forbedret styresett i tråd med EUs krav til kandidatland. Den skal også bidra i arbeidet med å straffeforfølge de ansvarlige for krigen. Dette inkluderer støtte til Europarådet, FNs høykommisær for menneskerettigheter, FNs kvinneorganisasjon, Organisasjon for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD), den internasjonale kommisjonen for savnede (ICMP), Norsk senter for menneskerettigheter, Det europeiske Wergelandsenteret og Partnerskap for et motstandsdyktig Ukraina (PRFU). Støtten til disse utgjorde i underkant av 150 mill. kroner i 2024.

Det ukrainske sivilsamfunnet spiller en avgjørende rolle i å samle landet og bygge motstandskraft mot Russlands angrepskrig. Gjennom sivilsamfunnsorganisasjoner deltar ukrainerne direkte i gjenoppbygging av sitt eget land, og organisasjonene er også sentrale i arbeidet med viktige reformer som blant annet vil bidra til å forsterke ytringsfriheten og bekjempe korrupsjon.

På oppdrag fra UD etablerte Norad en støtteordning for sivil samfunn i Ukraina og lyste ut midler i 2024. Norad mottok 69 søknader til en verdi av om lag 4 mrd. kroner. Flere aktører uttrykte at givere endelig hadde

lyttet til de lokale behovene. Mange søkere oppfylte kriteriene, men det var ikke mulig å imøtekomme alle. Sveriges statlige myndighet for utviklingssamarbeid (Sida) vurderte at utlysningen svarte til både deres og Ukrainas ønsker om å støtte sivil samfunn, og besluttet å bidra med SEK 170 mill. for perioden 2025-2027 for utvalgte avtaler. Norad anser det som svært positivt med svensk-norsk samarbeid for giverkoordinering med felles vurderinger og oppfølging av partnere lokalt.

Norad fikk også i oppdrag å utrede mulighetene for en ordning for institusjonssamarbeid i Ukraina i 2024. Norad inngikk i 2024 en ny avtale som videreførte det allerede eksisterende institusjonelle helsesamarbeidet mellom Folkehelseinstituttet (FHI), Akershus Universitetssykehus, RVTS-Øst og Sunnaas Sykehus, med kunnskapsdeling med partnere i Ukraina innen blant annet antimikrobiell resistens, mental helse og fysisk rehabilitering. Den nye avtalen er en videreføring av helsesamarbeidet, med økt vekt på synergier og en helhetlig tilnærming.

En kartlegging av behov og muligheter for høyere utdanningssamarbeid mellom Ukraina og Norge gjennomført i 2024 blir en viktig del av kunnskapsgrunnlaget for å vurdere et mulig universitetssamarbeid i Nansen-programmet.

Gjenoppbygging

Energi

Økte angrep på Ukrainas energiinfrastruktur førte i 2024 til store ødeleggelser og avbrudd i strømforsyningen til både husholdninger og næringsliv. I samråd med UD gjennomførte Norad derfor en analyse av tildelinger til energisektoren, inkludert mulige skaleringsforslag. En ny avtale med UNDP om ny gassdrevet kraftforsyning kan gi energi til mer enn ca. 850 000 mennesker. Også andre tiltak ble iverksatt, med potensial for å nå ytterligere én million mennesker gjennom Energy Community og Den europeiske utviklingsbanken (EBRD).

For å sikre at strømmen når forbrukerne, gir Norad støtte gjennom Verdensbankens landfond for Ukraina (URTF) og EBRD for innkjøp av transformatorer og annen finansiell støtte. Dette bidrar til at det statlige selskapet Ukrenergo kan opprettholde funksjonaliteten i strømmettet. Støtten gjennom Verdensbankens fond gikk også til å gjenopprette fjernvarmeanlegg for opp mot 300 000 mennesker. Parallelt opprettholdt Norad støtte til styrking av energieffektivitet og utrulling av grønn teknologi i ukrainsk kommunal sektor, i samarbeid med NEFCO og EBRD.

Privat Sektor

På oppdrag fra UD leverte Norad forslag om hvordan mobilisere økte private investeringer i Ukraina.

Anbefalingene ble tatt til følge og Norad utvidet tiltakspakken for å fremme private investeringer.

Norad iverksatt flere tiltak for å mobilisere private investeringer. Tre tiltak og partnere treffer ulike sektorer som er sentrale i en helhetlig styrking og gjenoppbygging av ukrainsk privat sektor:

- International Finance Corporation (IFC): For å utløse større investeringer i kritiske sektorer i Ukraina.
- Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ): For å støtte små- og mellomstore ukrainske bedrifter til å overleve den økonomiske situasjonen og orientere seg mot det europeiske markedet.
- Norad-initiert utlysning: For å få fram flere investeringsklare prosjekter. Norad gjennomførte en utlysning for støtte til privat næringsliv. Tre norske selskaper fikk avtaler for å utvikle fornybar energi og bygge en logistikkterminal for å fremme handel med EU.

Moldova

Moldova er hardt rammet av Russlands krigføring mot Ukraina og er derfor et prioritert naboland i Nansen-programmet. I mars 2024 leverte Norad en vurdering av eksisterende støtte til Moldova og anbefalinger for en bredere portefølje, basert på dialog med moldovske myndigheter, sivilt samfunn og internasjonale partnere.

Basert på anbefalingene og tilbakemeldinger fra UD, etablerte Norad i 2024 en portefølje for Moldova rettet mot:

- Energisikkerhet
- Utdanning
- Valg
- Kamp mot desinformasjon
- Reform og styresett

Høsten 2024 holdt Moldova presidentvalg og folkeavstemning om EU-medlemskap. Norad samarbeidet med UNDP om valgstøtte, som bidro til åpne prosesser og styrket velgeropplæring. Norad innledet samarbeid med det tyske utviklingsbyrået (GIZ) og EBRD for å styrke energisikkerheten i Moldova gjennom energieffektivisering for husholdninger. Det ble inngått et flerårig samarbeid med UNDP for å renovere og oppgradere fem skoler. Dette er del av en større reform som også inkluderer å styrke læreplaner, lærerutdanning og lokal skoleledelse. For å motvirke russisk påvirkning og desinformasjon inngikk Norad avtaler med Institute for War and Peace Reporting og International Media Support for støtte til lokale medier og sivilt samfunn.

Multilaterale partnere

Multilaterale partnere fortsetter å være hovedkanal for norsk bistand til Ukraina og Moldova. Samspillet mellom de multilaterale kanalene og virkemidlene er viktig. Norge bidrar i koordineringsarbeidet gjennom styrearbeid hos multilaterale partnerne og ved deltakelse i fora som Ukraine Donor Platform. Norad forvalter deler av denne bistanden og ga innspill til UDs styrearbeid.

Utover humanitær innsats, var Norads arbeid med multilaterale partnere i stor grad gjennom flegiverfond som forvaltes av FN-organisasjoner og utviklingsbankene. Multilaterale partnere som Norge er medlem av har etablerte kontrollmekanismer som Norge har godkjent i styrene. Arbeidet organiseres som et program eller prosjekt, med egen styringsgruppe og eget resultatrammeverk. UD har styreplass i mange av mekanismene, mens Norad forvalter tilskuddsmidlene og bidrar med faglige råd til UD. Mens policy-dialogen er viktig for den overordnede styringen, har den faglige dialogen gitt god innsikt og mulighet for å løfte Norads synspunkter og gi faglige bidrag underveis. Norad la vekt på å følge opp programmene med feltbesøk.

Fellesfond for Ukraina

Flergiverfondet Ukraine Relief, Recovery, Reconstruction and Reform Trust Fund (URTF) er et fellesfond med 17 givere, som samlet har bidratt med USD 1,9 mrd. Norge er største giver og har bidratt med til sammen 6,6 mrd. kroner siden 2022. Norad kanaliserte i 2024 blant annet budsjettstøtte til Ukraina gjennom fondet. Støtten gikk til å dekke lønninger til ansatte i utdannings- og helsesektoren. I fondet støtter Norge også innsats innen fornybar energi, landbruk, helse, utdanning og tiltak for å styrke offentlig finansforvaltning og åpenhet i offentlige anbud.

Korrupsjon

Ukraina er fremdeles sterkt preget av korrupsjon, noe som utgjør en vesentlig risiko i Norads arbeid. Likevel har landet gjort framgang gjennom lover og reformer støttet av sivilsamfunnet og internasjonale givere. Sektorspesifikke reformer, særlig innen helse- og energisektorene, har gjort betydelige framskritt. Ukraina har vist jevn framgang og klatret på Transparency Internationals korrupsjonsindeks, til og med etter fullskala-invasjonen i 2022. Landet ligger nå på 104-plass av 180 land totalt.

Regjeringen har akseptert større risiko i støtten til Ukraina enn under andre omstendigheter*. Samtidig har Norge og Norad nulltoleranse for korrupsjon og vurderer risiko nøye med partnere og etterforsker alle varsler. Norad har tilsatt en controller og en ekspert på økonomisk kriminalitet i krig for å kartlegge risiko hos partnere. Norads internrevisjon har gjennomgått risikostyringen i Nansen-programmet for å sikre at

arbeidet for å redusere risiko er effektivt. Norads varslingssystem er veletablert, sikkert og åpent.

Alle partnere har ansvar for å vurdere egen risiko for korrupsjon. I tillegg har Norad iverksatt målrettede aktsomhetsvurderinger og stikkprøver for å dobbeltsjekke mottakernes antikorrupsjonssystemer. Det ses etter røde flagg knyttet til spesifikke bistandsstrømmer. Resultatet samles i et risikoregister og blir brukt i oppfølgingen av partnere. Norads internrevisjon varsles ved mistanke om misligheter.

Et annet viktig kontrolltiltak for å forhindre korrupsjon og sikre god forvaltning av midlene er tredjepartsmonitorering i verdensbankfondene, deriblant Ukraine Relief, Recovery, Reconstruction and URTF hvor Norge er største giver. Dette innebærer et ekstra kontroll-ledd som gjennomfører egen revisjon og andre kontrolltiltak.

* IMeld. St 8 (2023-2024)

Klima- og skogsatsingen (KOS)

Å redusere og reversere tap av verdens tropiske skoger er avgjørende for å nå målene i Parisavtalen, Naturavtalen og FNs bærekraftsmål. Norges internasjonale klima- og skoginitiativ (NICFI) har som hovedmål å bidra til at redusert og reversert tap av tropisk skog gir mer stabilt klima, mer bevart naturmangfold og mer bærekraftig utvikling. I 2024 forvaltet Norad 1, 39 mrd. kroner av satsingens totale budsjett.

Norads forvaltning er innrettet for å styrke den bærekraftige forvaltningen av urfolksterritorier, øke transparens, fremme bærekraftige råvare- og finansmarkeder, bekjempe internasjonal skogkriminalitet og støtte tiltak som bidrar til bærekraftig arealbruk i skoglandene. Norad har et særskilt ansvar for å støtte opp om samarbeidet med Guyana og Peru, innsatsen i Sentral-Afrika, og bidra med forvaltningsstøtte og rådgivning i partnerskapet med Etiopia. Norad overtok eller inngikk sju nye avtaler i 2024, og bidro med faglige råd til Klima- og miljødepartementet (KLD) og ambassadene.

Under følger en overordnet beskrivelse av utvalgte deler av Norads bidrag, basert på områdene direktoratet har spesielt ansvar for. Beskrivelsen konsentrerer seg om hvordan Norad prioriterte

ressurser og jobbet for å bidra til å nå klima- og skogsatsingens mål. Rapportering på Norads bidrag til resultatmålene i klima- og skoginitiativets strategiske rammeverk og arbeidet i NICFIs samarbeidsland finnes i Vedlegg 3 til årsrapporten.

Norad forvalter avtalene basert på risikostyring, resultatstyring og samfunnsøkonomisk effektivitet, og søkte i 2024 å samordne både tilskuddsmidler og personellressursene best mulig med ambassadene og KLD. De tverrgående hensynene i norsk utviklingsinnsats; menneskerettigheter, likestilling, klima og miljø og anti-korrupsjon blir fulgt opp i alle tiltak i hele prosjektsyklusen.

Internasjonal klimafinansiering

Klimatoppmøtet i Glasgow i 2021 representerte et gjennombrudd for klima- og skogagendaen, med store finansieringsløfter fra private aktører og stater. Urfolk og lokalsamfunn fikk løfter om USD 1,7 mrd. for perioden 2021-2025. Urfolk ønsker generelt at en større andel av urfolksstøtten skal være direktefinansiering. På oppdrag fra KLD foretok Norad i 2024 en gjennomgang av de nasjonale finansieringsmekanismene, og vurderte i hvilken grad disse er satt opp for å kunne kanalisere støtte til urfolk. Gjennomgangen viste store variasjoner mellom landene.

Norad bidro også til rapportering på Norges 2023-bidrag til Glasgow Forest Finance Pledge, Congo Basin Pledge og IPLC Forest Tenure Pledge. Per 2023 var 77 prosent av de samlede løftene under Glasgow Forest Finance Pledge utbetalt, og 79 prosent av IPLC Forest Tenure Pledge⁵.

For at karbonmarkeder effektivt skal bidra til å redusere avskoging og tiltrekke finansiering fra privat sektor, må utslippsreduksjonene ha høy miljømessig og sosial integritet. Under President Bidens klimamøte i 2021 gikk stater og private selskaper sammen om en storstilt finansiering til tropiske skogland som vil redusere avskogingen. Koalisjonen fikk navnet Lowering Emissions by Accelerating Forest Finance (LEAF). Den koordineres av stiftelsen Emergent, som også er juridisk bindeledd mellom de som ønsker å kjøpe, og skogland eller delstater som vil selge, karbonkreditter. Finansieringen betinger at resultatene blir verifisert mot en ny, robust og uavhengig målestandard (ART/TREES). I september 2024 ble Parà den første delstaten i Brasil som signerte en avtale med LEAF. Delstaten Acre ønsker også å selge karbonkreditter gjennom LEAF. I den forbindelse inngikk Norad en tilleggsavtale med Governor's Climate and Forest Task Force om faglig støtte fra UNDP til Acre for konsultasjoner med urfolk og lokalsamfunn om godefordeling.

⁵ Dette ifølge tall fra Forest and Climate Leaders' Partnership (FCLP) og Forest Tenure Funders Group, som følger opp implementeringen av løftene

Norads forvaltning er innrettet for å styrke den bærekraftige forvaltningen av urfolksterritorier, øke transparens, fremme bærekraftige råvare- og finansmarkeder, bekjempe internasjonal skogkriminalitet og støtte tiltak som bidrar til bærekraftig arealbruk i skoglandene.

Bilde: **Nina Bull Jørgensen** | Norad

Ved å bistå KLD i forhandlinger og i spørsmål om Emergents konkrete avtaler med ulike jurisdiksjoner har Norad bidratt til at Emergent skal bli en effektiv kanal for betaling av utslippsreduksjoner. Norad har også overført tilleggsstøtte til UN-REDD, til Ghanas arbeid med å møte kravene under ART-TREES-standard.

Naturmangfold og bærekraftig utvikling

Det ble i 2024 jobbet langs flere spor for å løfte naturmangfold i de delene av klima- og skogsatsingen Norad har ansvar for. Norad arrangerte i juni den globale konferansen Oslo Tropical Forest Forum (OTFF), med 400 deltakere fra 49 land, der ministre, andre beslutningstakere samt representanter fra multilaterale institusjoner, sivilsamfunn, urfolk og privat sektor var samlet for å fremme tiltak for å beskytte tropisk skog, og vise fram resultater og tiltak som fungerer. Dette var sjette gang Norge arrangerte en global konferanse om tropisk skog i Oslo siden 2010. Nytt i 2024 var at konferansen ble kombinert med et naturmøte på ministernivå (Ministerial Dialogues for Nature), som en forberedelse til FNs naturtoppmøte COP16 i Cali i oktober. Formålet med å legge OTFF og naturmøtet sammen var blant annet å løfte fram sammenhengene og den gjensidige avhengigheten mellom klima- og skogagendaen og naturmangfold-agendaen hos nyvalgte politisk ledere. Møtet ble ledet av miljøministrene i Norge og Colombia.

Norad gjennomførte sivilsamfunnsseminarer i Colombia og Peru, med hovedfokus på sivilsamfunnets nasjonale pådriverrolle og rolle under COP16. Norad-partnere deltok i etterkant på COP16, der de ga innspill til lands myndigheter. Under naturtoppmøtet var Norad del av Norges forhandlingsdelegasjon, med forhandlingsansvar for tre agendapunkt, henholdsvis finansiering, digital sekvensinformasjon og om kapasitetsbygging og teknisk-vitenskapelig samarbeid.

Beskytter Afrikas mest truede rovdyr

Den etiopiske ulven er Afrikas mest truede rovdyr. Avskoging truer de gjenværende 450 ulvene. Ulven lever i skogen i det etiopiske høylandet, også kjent som «Afrikas vanntårn». Dette er et av de viktigste naturområdene Etiopia jobber for å bevare med støtte fra Norge. Norad produserte i 2024 film fra Etiopia om den etiopiske ulven og partnerskapet med Etiopia. Filmen ble vist under Oslo Tropical Forest Forum i juni.

Klima- og skoginitiativet bidrar til flere av FNs bærekraftsmål. Mest sentralt er bærekraftsmål 15 - Livet på land og bærekraftsmål 13 - Stoppe klimaendringene. Det er stort sammenfall mellom drivere bak avskoging, tap av naturmangfold og fattigdom. For å lykkes med å bremse avskogingen må man også lykkes med andre bærekraftsmål. I

flere av klima- og skogsatsingens samarbeidsland er avskogingen tett knyttet til matsikkerhet, energi og fattigdom. Dette er særlig tydelig i utformingen av klima- og skogsatsingens arbeid i Sentral-Afrika og Etiopia.

Kongobassenget

Kongobassenget er verdens nest største sammenhengende regnskogsområde etter Amazonas, og fikk prioritet som et av de tre store finansieringsløftene til tropisk skog under klimatoppmøtet i Glasgow i 2021. Elleve giverland og amerikanske Bezos Earth Fund gikk sammen om et løfte på minst USD 1,5 mrd. til regionen de neste fem årene.

Den norske innsatsen mot avskoging i Kongobassenget kanaliseres hovedsakelig gjennom Central African Forest Initiative (CAFI), som er FNs største klimafond. Dette er det største og mest komplekse klima- og skogtiltaket Norad forvalter, og Norad bruker hele bredden av sin kompetanse i oppfølgingen av tiltaket. Norad og KLD deler styreplass i CAFI.

CAFIs tilnærming er brede programmer som retter seg mot både drivere og underliggende årsaker til avskoging, som fattigdom og befolkningsvekst. CAFI støtter programmer i Gabon, Kamerun og Republikken Kongo, men det meste av innsatsen er rettet mot Den demokratiske republikken (DR) Kongo.

DR Kongos nye regjering ble utnevnt i mai 2024. Regjeringens fremste prioriteringer er å få slutt på krigen i øst og skape økonomisk vekst. Tross utfordringene viser regjeringens program til utvikling av en nasjonal skogpolitikk som et sentralt mål. I 2024 anbefalte CAFI å godkjenne ni programmer i DR Kongo med en finansiering på totalt USD 107 mill. Norad har vurdert prosjektene og gitt råd til KLD om betaling for økosystemtjenester (PES), samarbeid med privat sektor og lokalt skogbruk. CAFI videreutviklet i 2024 samarbeidet med Den sentralafrikanske republikk og signerte en intensjonsavtale med Kamerun. Avtalen har som mål å stabilisere avskogingen på 110 000 hektar per år innen 2026 og deretter redusere den mot 2029.

Norad inngikk avtale på USD 10 mill. med Catalytic Finance som skal finansiere prosjektet CAFI Invest. Catalytic er spesialisert på innovativ klimafinansiering. Prosjektet planlegger tre separate investeringsvinduer; resultatbaserte utbetalinger til lokalsamfunn, risikoavlastning av private investeringer, og risikoavlastning av kommersiell utviklingsfinansiering og privat investeringskapital til profittbaserte avskogingsfrie verdikjeder.

Etiopia

Samarbeidet med Etiopia har vist gode resultater, der landet har økt sitt nasjonale skogdekke betydelig. Den politiske dialogen mellom Etiopia og Norge rundt klima og landbruk har skapt stor tillit og

enighet om gjennomføring av tiltakene. En oppdatert partnerskapsavtale ble signert i 2024 og forlenger samarbeidet til 2030 med en sterk programkobling til innsatsen Norge gjør for matsikkerhet. Norges klima- og miljøminister besøkte Etiopia, og Etiopias landbruksminister besøkte Norge i 2024.

Norges rolle og langsiktige samarbeid med Etiopia bygger i dag på en institusjonelt godt forankret strategi og vedlikehold av gode av relasjoner, samt ressurser til å bistå ambassaden operativt og strategisk. Norad har etablert strukturer som sørger for bedre informasjonsflyt og har tatt viktige steg mot en mer helhetlig innsats. Norad svarte i 2024 ut større enkeltbestillinger fra ambassaden og ga også fortløpende faglige råd. Dette har bidratt til at Norge har vært en relevant partner for Etiopia, og at riktig bistand har blitt gitt.

Peru

Den politiske situasjonen i Peru var noe mer stabil i 2024 enn i 2023, men fortsatt utfordrende. En rekke vedtatte og foreslåtte lov- og policyendringer kan undergrave målsettingene for regnskogsamarbeidet, herunder endringer i skogloven godkjent av Perus kongress i januar 2024. Det kom offentlige reaksjoner fra Norads sivilsamfunns- og urfolkspartnere og også fra partnerne i Felleserklæringen om skogsamarbeid som Peru har med Norge, Tyskland og Storbritannia, med USAID som observatør. Dette ble et sentralt

diskusjonstema under et to-dagers partnerseminar i Lima arrangert av Norad sammen med ambassaden og KLD. Seminaret samlet Norads partnere fra sivilsamfunn, urfolk og myndigheter og var en viktig anledning for sivilsamfunnet til å møte myndighetene til åpen dialog.

Det har vært positiv utvikling på flere områder. Et nytt verneområde for isolerte og ukontaktete urfolk vedtatt i 2023, ble formelt opprettet av Perus president i 2024. Regnskogfondet har jobbet for saken i flere tiår. Perus nasjonale REDD+ finansieringsmekanisme gjennom miljøfondet Profonanpe hadde sitt første år i full drift. Norad er medlem av investeringskomiteen. Målet om å gjennomføre tiltak for bærekraftig forvaltning som dekker mer enn 4,5 millioner hektar skog ble nådd. Etableringen av det nasjonale utslippsregisteret RENAMI ble politisk godkjent i november, også med støtte fra Norge. Governors Climate and Forest Task Force arrangerte sitt globale årsmøte i peruansk Amazonas med støtte og tilstedeværelse fra Norad.

Guyana

Sammen med Storbritannia overtok Guyana i 2024 som med-leder i Forest and Climate Leaders' Partnership (FCLP). Guyana har holdt avskogingen lav siden Norge og Guyana inngikk bilateralt klima- og skogpartnerskap i 2009. Norge har innfridd betalingsforpliktelsene i avtalen, og utbetalt 1,3 mrd. kroner for 35 millioner tonn utslippsreduksjoner.

Hovedandelen av de norske utbetalingene er plassert i Guyana REDD+ Investment Fund (GRIF), som forvaltes av Verdensbanken. Norad er del av sekretariatet til GRIF. Norge sitter i fondsstyret.

Den interamerikanske utviklingsbanken (IDB) forvalter rundt 40 prosent av resultatutbetalingene fra Norge, og skal finansiere solenergiprosjektet GuySol. Det ble inngått kontrakt for to av de tre geografiske områdene for GuySol. Det ble videre bestemt at Conservation International skal bruke en andel av resultatutbetalingen fra Norge til å bistå Guyanas urfolk med å lage utviklingsplaner. Slike planer kreves for at urfolk skal få tilgang til sin del av karbonkredittinntektene fra Guyanas salg av skogkvoter etter ART-TREES-standarden i 2022.

En kontrakt på USD 48 mill. med Verdensbanken om et prosjekt for flomberedskap er et viktig klimatilpasningstiltak, da store deler av Guyanas befolkning bor langs kysten og hovedstaden Georgetown ligger under havnivå. Med dette er 90 prosent av utbetalingene fra Norge allokert til prosjekter. Gjennomføringen går imidlertid sakte, og årsakene er sammensatte. Norad vil styrke den bilaterale kontakten med Guyana i 2025.

For informasjon om Norads bidrag til måloppnåelse i NICFIIs øvrige samarbeidsland, se vedlegg.

Støtte til sivil samfunn

Norads sivilsamfunns partnere i klima- og skogporteføljen var i 2024 i nest siste år av avtaleperioden 2021-2025. Norad jobbet gjennom året med resultatanalyser av både enkeltprosjekter og de tematiske porteføljene sett under ett. De fleste partnerne gjennomførte i 2024 en midtveisgjennomgang med fokus på måloppnåelse. Norad organiserte arbeidet med en synteserapport som utfyller øvrig kunnskaps- og resultatanalysearbeid. Parallelt forberedte Norad for utlysning våren 2025 av flerårig støtte til sivilsamfunnet. Norad startet et mer systematisk arbeid for å styrke kunnskapsgrunnlaget for klima- og skogporteføljen.

Evalueringsavdelingen publiserte i 2024 en evaluering av Norads forvaltning av norsk støtte til sivilsamfunn i klima og skogsatsingen. Formålet var å bidra med ny kunnskap og læring for å styrke forvaltningen av sivilsamfunnsstøtten.

For mer informasjon om Norads bidrag til måloppnåelse under de tematiske innsatsområdene i NICFIIs strategiske rammeverk og bidrag til måloppnåelse i samarbeidsland, se vedlegg 3.

Bruk av satellittbilder i Norads avtaler

KLD har bedt om at Norad gjennom avtaler med partnere skal bidra til økt bruk av høyoppløselige satellittbilder gjort tilgjengelig gjennom avtalen KLD har med Kongsberg Satellite Services (KSAT). I 2024 brukte blant andre organisasjonen IWGIA bildene og annet GPS-utstyr for å kartlegge urfolksterritorier og avdekke ulovlig aktivitet i Bolivia, Ecuador og Peru. Organisasjonen jobbet med fire urfolkssamfunn og avdekket blant annet oljesøl på eller nær urfolksterritorier. Ved hjelp av satellittbildene kunne IWGIA dokumentere overfor myndighetene at oljeutslippet faktisk hadde funnet sted, måneder etter at de fysiske sporene i naturen var borte. Satellittbilder blir også brukt systematisk til å avdekke ulovlig avskoging og aktivitet i urfolksområder gjennom Norads avtaler med Mongabay og Pulitzer Center, som støtter uavhengig journalistikk.

Kvalitet og effektivitet

Norad har de senere årene lagt ned betydelig innsats for å forbedre og effektivisere måten vi jobber og samhandler med våre partnere på. Vi har vektlagt at alle tiltak skal bidra til effektivisering også for våre partnere.

Vi har blant annet innført nye og mer effektive måter å samarbeide med norske statlige aktører og store sivilsamfunnsorganisasjoner, forenklet interne prosedyrer når vi skal samarbeide med multilaterale organisasjoner og innført en mer målrettet og effektiv bruk av utlysninger. En gjennomgang av forbedrings- og effektiviseringstiltakene viser at mange tiltak har fått fotfeste og tatt i bruk, blant annet det nye avtalerammeverket for norske statlige aktører som samarbeider med myndigheter i samarbeidsland. Gjennomgangen viser samtidig at det fortsatt er behov for å styrke veiledning og føringer om ny praksis.

For å effektivisere søknadsprosessen gjennomførte vi i 2024 flere utlysninger med to-trinns søknader, der tilskuddsmottakere først leverte forenklede søknader, hvorpå et utvalg ble invitert til å levere full søknad. Det ble gjennomført flere løpende utlysninger, hvor mulige

tilskuddsmottakere kunne søke uten å vente på årlige søknadsfrister. Dette er en mer fleksibel utlysningsform som i mange tilfeller bidrar til vesentlig kortere saksbehandlingstid.

I 2024 fikk Norad sine første plusspartnere. Dette er store, solide og strategisk viktige sivilsamfunnsorganisasjoner som er sentrale for at vi skal nå norske utviklingspolitiske mål. Plusspartnere var gjenstand for grundig vurdering av organisasjonens systemer, kapasitet og kompetanse. Norad prioriterte dette arbeidet i 2024. Ti organisasjoner fikk sine søknader vurdert og godkjent, mens ni fikk avslag. Plusspartnersamarbeid skal gi fleksibilitet for organisasjonen, mer effektiv oppfølging av avtalene og ikke minst rom for mer strategisk dialog om bistand som virker. Les mer om ordningen [her](#).

For å ha god og kvalitetssikrede vurderinger om mulige partnere, inngikk Norad i 2024 rammeavtaler for vurdering av partnere, både omfattende organisasjonsgjennomganger og mer begrensede aktsomhetsvurderinger. Sistnevnte, som omhandler ulike former for bakgrunnssjekker, inkludert av

enkeltindivider, er særlig relevant for nyetablerte organisasjoner. Det kan bidra til å raskere avdekke om det er personer og/eller organisasjoner vi ikke bør inngå samarbeid med. Vurderingene inngår i arbeidet med et helhetlig, tydelig og effektivt system for partnervurderinger, som også vil gjelde for UD og ambassadene, fortsetter i 2025. Vurderingene vil inngå i partnerregisteret som Norad har opprettet.

Arbeid med regler, rutiner og maler

Norad videreførte arbeidet med å revidere og videreutvikle ordningsregelverk hvor vi la vekt på å sikre gode kriterier og handlingsrom for å følge opp politiske prioriteringer og samtidig ta hensyn til porteføljesammensetting. Ordningsregelverk som ble oversendt UD i 2023 ble godkjent tidlig i 2024.

Som ledd i oppfølgingen av Riksrevisjonens rapport 'Håndteringen av risikoen for økonomiske misligheter i forvaltningen av bistanden' (Dokument 3:4 (2024-2025)) ble avtalemalene gjennomgått for å forenkle tekst og klargjøre hva tilskuddet kan brukes til. Det ble blant annet lagt inn nye krav knyttet til rapportering for å redusere risikoen for økonomiske misligheter og for

å øke kvaliteten i økonomi- og resultatrapportering. Malene for UD og Norad ble også slått sammen for å redusere ressursbruken til vedlikehold.

Det ble foretatt fortløpende endringer i den digitale tilskuddsforvaltningsmanualen Grants Management Assistant (GMA). Dette omfattet blant annet å forenkle og forbedre veiledningen for finansiell oppfølging for å styrke arbeidet med systematisk oppfølging og kontroll av utdelte tilskudd.

Oppfølging av nulltoleransepolitikken

Norad utredet tiltak for risikodeling og forenkling som del av oppfølgingen av nulltoleransepolitikken, herunder forslag til nye retningslinjer som sikrer en mer rettferdig risikodeling med tilskuddsmottakere. Vi er i dialog med departementet om konklusjonene i dette arbeidet. Norad deltar i globale initiativ for å styrke dialogen mellom givere, tilskuddsmottakere og lokale partnere om håndtering av risiko i hele tilskudds-kjeden, blant annet ved deltakelse i Risk Sharing Community of Practice som samler givere, FN-organisasjoner og sivilsamfunnsorganisasjoner, og gjennom å involveres i arbeidet med en felles erklæring fra humanitære givere og aktører, Aid Diversion Statement.

Tverrgående hensyn

Evalueringen av tverrgående tema i utviklingssamarbeidet i 2024 pekte på en rekke utfordringer og forbedringsområder. Evalueringen dokumenterer et gap mellom forpliktelser og forventninger på den ene siden og praktisk gjennomføring på den andre. Som del av vårt ansvar for systemarbeidet i bistandsforvaltningen fikk Norad ansvar for å følge opp anbefalingene i evalueringen. Dette ansvaret bidrar til å forsterke allerede pågående arbeid. Norad vil prioritere dette arbeidet i 2025.

Tverrgående hensyn inngår i Norads vurderinger av plusspartneres systemer for risikovurderinger. Risikovurdering av tverrgående hensyn er obligatorisk i alle utlysninger. Fremme av menneskerettigheter og likestilling ble godt ivaretatt blant annet i utlysningsteksten i utlysningen på støtte til sivil samfunn i Ukraina. Norad gjennomførte veiledningsmøte om tverrgående hensyn for alle ansatte med ansvar for søknadsbehandling. Se også omtale av tverrgående hensyn under tematiske satsingsområder.

Norad bisto UD med å utvikle og gjennomføre kurs ved Utenrikstjenestens kompetansesenter (UKS) om menneskerettigheter, demokrati og likestilling for ansatte i Norad og utenrikstjenesten.

Bilde: **Marte Lid** | Norad

Digitalisering og bruk av kunstig intelligens (KI)

I 2024 etablerte Norad egen IKT-plattform og skilte lag med UD's digitale miljø for IKT-tjenester. Anskaffelsen av ny skyplattform og driftspartner for IKT var vellykket. Prosjektet ble gjennomført innenfor avtalt tids- og kostnadsramme. I april overtok Intility som driftspartner for Norad.

Datastrategi

For at Norad skal jobbe kunnskapsdrevet og få gode effekter av planlagte og pågående digitaliseringstiltak, er det nødvendig at data har høy kvalitet og er tilgjengelig. Både i arbeidet med ny løsning for tilskuddsforvaltning, kunstig intelligens og for å nå Norads strategiske mål er vi avhengig av god informasjon og effektiv tilgang til denne. Det ble derfor satt i gang et arbeid med en datastrategi for å sikre at vi har den tekniske strukturen og en plan for å nyttiggjøre kritisk informasjon på tvers av systemer.

Digital tilskuddsforvaltning

I mai 2024 overtok Norad driften av to systemer for tilskuddsforvaltning, PTA og Tilskuddsportalen. 16 utlysninger ble håndtert i Tilskuddsportalen, hvorav 14 var for Norad. Av 323 mottatte søknader var 309 til Norad. Dette er færre enn året før.

Norad utredet på anmodning fra UD den mest hensiktsmessige tilnærmingen for å levere en forsvarlig og effektiv løsning for digital tilskuddsforvaltning med høy kvalitet for både Norad og UD, inkludert ambassadene. Utredningsinstruksen for statlige tiltak ble lagt til grunn i arbeidet. De foreløpige anbefalingene med kostnader og mulige gevinster ble levert til UD i desember. Beslutning om veien videre forventes i første kvartal i 2025.

Kunstig intelligens i Norad

Fra høsten 2024 startet KI-initiativet, en særskilt satsing på opplæring i, og bruk av, kunstig intelligens for alle ansatte. Vi tok blant annet i bruk et tilpasset og sikkert KI-verktøy og gjennomførte ulike kurs og fagdag om KI. Et KI-ambassadørnettverk med ansatte fra hele organisasjonen fikk spesiell opplæring og støtte innen KI, og skal ta dette videre ut i Norad, slik at vi kan identifisere hvordan KI kan effektivisere vår arbeidshverdag.

I tillegg startet vi et teknisk prosjekt der vi tester ut KI på innlesing av partnerrapporter, og uthenting av informasjonen til blant annet resultatkommunikasjon og porteføljestyring. Vi har også gjennomført testing på bruk av KI i et begrenset område av tilskuddsforvaltningen. KI-initiativet vil fortsette i 2025, og integreres inn i linjen i løpet av 2025.

Kunstig intelligens i Norads arkiv

Norad tok i bruk kunstig intelligens for å identifisere personopplysninger og sensitiv informasjon i saksarkivsystemet Public 360. Archive Inspector gjenkjenner personopplysninger og sensitiv informasjon i dokumenter og metadata, og bidrar til bedre beskyttelse av sensitiv informasjon. Det reduserer også risikoen for utilsiktet publisering. Om lag 550 000 dokumenter ble sjekket for denne type opplysninger i 2024. Prosessen er nå del av den daglige driften av Norads arkiv.

Helhetlig ansvar for opplæring og veiledning tilskuddsforvaltning i utenriktjenesten og Norad

I 2024 ble Norads ansvar for opplæring og veiledning innen tilskuddsforvaltning utvidet. Arbeidet med tiltak som gir medarbeidere i utenriktjenesten og Norad god kompetanse i tilskuddsforvaltning ble derfor høyt prioritert. Norad holdt utreiseforberedende kurs for de som skal jobbe med tilskuddsforvaltning på utenriksstasjonene, og har dialog med flere ambassader om opplæring innen tilskuddsforvaltning, i hovedsak rettet mot lokalansatt personell. Basert på konkrete behov ble det gjennomført to digitale Q&A-sesjoner med ambassaden i Bogotá. Tilsvarende planlegges med flere utenriksstasjoner i 2025. Det vurderes også en regional fysisk samling for ambassadeansatte.

Alle ansatte i Norad og utenriktjenesten har tilgang til en e-læringsportal. I 2024 lanserte Norad nye e-læringskurs om forvaltning av avtaler med multilaterale organisasjoner, likestillingsmarkøren, forhindring av seksuell utnyttelse, misbruk og trakassering (PSEAH), PTA og utbetalingsanmodninger.

Norad styrket arbeidet med å ta imot og gi opplæring til både nye og eksisterende ansatte. Det ble arrangert

klasseromskurs i tilskuddsforvaltning for alle nyansatte og ansatte som gjeninntrådte etter permisjon. I en digital portal får nyansatte tilgang til opplæring og informasjon før tiltredelse og i den første tiden. Også leder, fadder og administrative funksjoner får tilsendt informasjon, oppgaver og påminnelser og e-læring. Dette bidrar til en mer systematisk og helhetlig oppstart for nyansatte.

Bedre veiledning til Norads tilskuddsmottakere var også et prioritert område. I 2024 lanserte Norad Grant Management Handbook, en håndbok for tilskuddsmottakere på nye norad.no. Håndboken skal gjøre det enklere for partnere å navigere i forventninger og krav som følger med det å få et tilskudd fra Norad.

Norad løftet nivået på tilskuddsforvaltningen i Bogotá

«Ambassaden i Bogotá har hatt enormt stor nytte av å kunne ha en direkte dialog med flere av de gode fagpersonene i Norad, gjennom våre Q&A-sesjoner. Norad skreddersydde opplegget etter våre behov, og har dermed bidratt til å løfte nivået på tilskuddsforvaltningen ved ambassaden. Sesjonene med Norad har også gjort det mye lettere for både lokalt ansatte og utsendte å ha direkte kontakt med relevante kolleger i Norad», sier ambassaderåd Ellen Fadnes.

Oppdrag og leveranser innen multilateral innsats

I tillegg til omtale under de ulike tematiske områdene gir Norad nedenfor en samlet oversikt over oppdrag og leveranser innen multilateral innsats.

Norad forvalter på oppdrag fra UD avtaler med multilaterale utviklingsbanker og FN, inkludert FNs fond, program og særorganisasjoner. Norad ga også faglige råd til UD, KLD og ambassadene i forbindelse med deres styrearbeid i multilaterale organisasjoner.

Forvaltning av multilaterale midler

Norad tok i 2024 over ansvaret for avtalen med Verdens matvareprogram (WFP) om øremerket humanitær støtte. Det ble blant annet gitt øremerkede midler til Den demokratiske republikken Kongo, Sudan, Syria og Tsjad. Norge var i 2024 blant de største giverne til FNs organisasjon for ernæring og landbruk (FAO). Deler av støtten til FAO ble forvaltet av Norad og kanalisert gjennom små og store målrettede prosjekter, samt større flergivermekanismer. Norad forvaltet norsk støtte til Afrikabankens mekanisme for finansieringsløsninger (AFFM) for økt tilgang til gjødsel for småbrukere. Gjennom avtale med Den afrikanske union (AU) sitt utviklingsbyrå AUDA/

NEPAD, støttet Norad gjennomføring av den afrikanske handlingsplanen for gjødsel og jordhelse.

Norad forvaltet flere øremerkede programmer i regi av UNICEF, blant annet deres globale tematiske fond for henholdsvis ernæring utdanning. I 2024 inngikk Norad også samarbeid med UNICEF om tematisk utdanningsstøtte i Mali og Malawi og utdanningssystemstøtte i Libanon i samarbeid med Lego.

Et sentralt tiltak som bidro til forebygging av konflikt og inkluderende fredsprosesser var støtten til FN som brobygger, tilrettelegger og mekler i konflikt og kriser. Gjennom FNs fredsbyggingsfond støttet Norad i 2023 innsats i 57 land. Norad bidro med faglig utveksling om fokusområder innen forebygging og tilnærminger til tematikken, gjennomgikk effekten av programmene gjennom feltbesøk og diskuterte hvordan styrke kunnskap og læring på tvers av land. Med forvaltningsansvar for UN Womens globale innsats for kvinner, fred og sikkerhet (KFS) og UN Women på landnivå, bidro Norad til å løfte lokale kontekster inn i globale prosesser.

Innen global helse forvaltet Norad støtte til multilaterale organisasjoner, inkludert fond: Det globale fondet, CEPI, Gavi, Global Financing Facility (GFF), UNAIDS, Pandemifondet og Verdens helseorganisasjon

(WHO). Norad satt i styret i noen organisasjoner, som GFF, og støttet UD med faglige råd i andre, som Gavi.

Norad fikk i 2024 forvaltningsansvaret for partnerskap med flere europeiske multilaterale organisasjoner. Enkelte avtaler med Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling (EBRD), deriblant energistøtte til Ukraina og naboland, ble overført til Norad. Som følge av at Norad overtok ansvaret for bistand til land i Sørøst- og Øst-Europa ble enkeltavtaler med UNDP, UNICEF, UN Women og Europarådet, på både land- og regionalt nivå, overført Norad.

FNs fredsbyggingsfond

FNs fredsbyggingsfond bidro i 2024 til at 110 000 mennesker fikk tilgang til lokale meklingskomiteer for å forebygge kvegrelaterte voldhendelser. På landnivå bidro det til å dempe hatretorikk som igjen førte til fredelige valg i Liberia, til at 12 lokale fredsavtaler ble signert i Papua Ny-Guinea og til brede konsultasjoner med ungdom i den politiske overgangssituasjonen i Haiti.

Faglig rådgivning om multilaterale midler

Norad bidro i 2024 med faglige råd til Norges styrearbeid i multilaterale organisasjoner i forkant av og under styremøtene. I enkelte multilaterale organisasjoner og fond hadde Norad styreplassen eller deltok i forhandlingene på vegne av UD.

Etter at ansvar for all forvaltnings- og bistandsfaglig rådgivning på O3-området Internasjonal bistand ble samlet i Norad fra august 2024 opplevde Norad en stor økning i antall og omfang av bestillinger knyttet til styremøter i multilaterale organisasjoner.

Et viktig fokus for FN-arbeidet det siste året var forhandlingene om ny rammeresolusjon for FNs utviklingsarbeid (Quadrennial Comprehensive Policy Review) og Funding Compact, en avtale om finansieringen av FN-organisasjonenes kjernevirksomhet. Forhandlingene ble ført i FNs økonomiske og sosiale råd (ECOSOC), hvor Norad ga innspill til norske posisjoner. Norad leverte faglige råd og deltok også i UNDP, UNOPS og UNFPAs⁶ felles styremøter. Sentrale spørsmål i styresammenheng har vært gjennomgang av økonomiske rapporter og revisjoner, resultatrapportering og gjennomgang av rapportene fra de ulike tilsynsfunksjonene knyttet til de aktuelle FN-organisasjonene. Norad deltok

⁶ FNs utviklingsprogram (UNDP), FNs kontor for prosjektjenester (UNOPS), FNs befolkningsfond (UNFPA)

og bidro på tilsvarende måte i forbindelse med de bilaterale konsultasjonene mellom Norge og enkelte FN-organisasjoner. Konsultasjonene bidrar til å styrke norsk FN-politikk og samarbeid med FN. Arbeidet med nye fireårsplaner for alle de New York-baserte FN-organisasjonene er i full gang og Norad bidro i 2024 i planleggingsarbeidet.

I 2024 bisto Norad for første gang UD i forberedelsene av årlige konsultasjoner med FNs høykommissær for menneskerettigheter (OHCHR). Norad deltok også som del av delegasjonen i konsultasjonene sammen med UD og Norges faste delegasjon til FN i Genève.

Norad samarbeidet tett med UD om norsk styredeltakelse i UNICEF og la til rette for faglig dialog på sentrale områder som matsikkerhet, utdanning, likestilling og inkludering av mennesker med nedsatt funksjonsevne og deltok sammen med UD på styremøter. Norad deltok også på styremøter i Global Partnership for Education (GPE) og bidro til sterkere prioritering av utdanning for barn og unge med funksjonsnedsettelser. Norad ga råd til UD om forvaltnings- og bistandsfaglige spørsmål knyttet til de multilaterale utviklingsbankene og utviklingsfond, både om innsatser og strategier, herunder Afrikabankens strategi for de neste ti år og Verdensbankens likestillingsstrategi, i tillegg til de enkelte bankenes videre retning og evolusjon.

Faglig rådgivning i forhandlingene om den 21. påfyllingen av Verdensbankens fond for de fattigste, International Development Association, (IDA 21) var særlig prioritert. Norad arbeidet også for å øke kunnskapen i Norge om IDA. Norad skrev blant annet en kronikk om IDAs rekkevidde, resultater og unike finansieringsmodell og arrangerte et åpent seminar om IDA med internasjonal deltakelse. Gjennom internt FN- og banknettverk har Norad hatt oppmerksomhet på arbeidet for god finansiering av FN og de multilaterale bankene, og å redusere antall øremerkede avtaler.

I forbindelse med UDs gjennomgang av fond og fondslignende mekanismer, leverte Norad et faglig innspill til UDs arbeidsgruppe. Innspillet fra Norad ble i stor grad benyttet i arbeidsgruppens endelige rapport til statsråden.

Norad overtok i 2024 styreplassen i flere fond som arbeider med helhetlig innsats, som State and Peacebuilding Fund (Verdensbanken), Global Concessional Financing Facility (Verdensbanken) og Internal Displacement Solutions Fund (FN). Fondene jobber med å sikre langvarige løsninger i krise og konflikt. Norad har lenge hatt en rådgivningsrolle til fondene og jobbet for å ivareta langsiktige løsninger i humanitære situasjoner. Som styremedlem har Norad i enda sterkere grad kunnet bidra til å sikre en helhetlig innsats.

Ett Norge på landnivå

Målet om Ett Norge på landnivå påvirker hvordan Norad arbeider, og fordrer god samhandling med ambassadene og UD.

Norad forvalter en større del av bistandsbudsjettet, og arbeider som følge av dette inn mot langt flere land enn tidligere, og med fagområder som er nye for Norad. Ansvaret for humanitær innsats forsterker behovet for god samhandling og informasjonsutveksling med ambassader og UD, og også god koordinering internt. Norad skal bidra aktivt til ambisjonen om Ett Norge på landnivå og iverksetter en rekke konkrete tiltak internt.

Innen tematiske områder var det godt samarbeid mellom Norad og ambassader, samtidig som det er behov for å styrke samarbeidet ytterligere i tiden framover. Samarbeidet innen matsikkerhet omtales i punkt 1.2. Norad og ambassaden i Addis Abeba videreførte i 2024 det tette samarbeidet for å sikre at norsk utdanningsbistand er evidensbasert og tilpasset etiopisk kontekst. Det var regelmessige møtepunkt og felles koordinering av initiativer om utvikling og styring av en utdanningsportefølje som skal styrke utdanningssystemet i landet. Den tette dialogen gir ambassaden god tilgang til faglige råd og Norad innsikt i hvordan prosjekter forvaltet av både Norad og ambassaden treffer på landnivå.

Dette gir gode muligheter for tilpasning av innsatsene og økt effektivitet med utgangspunkt i en felles porteføljetilgang til utdanning i Etiopia.

Norads landkontakter hadde god kontakt med respektive ambassader, og deltok jevnlig i UD's møter med stasjonene. Landkontaktene har blitt en viktig kanal for informasjonsutveksling. Norad opprettet kontaktpunkt for en rekke nye land.

Country dashboard (C-dash) som ble etablert i 2023 gir oversikt over alle norske tilskuddsmidler til det enkelte samarbeidslandet. C-dash ble presentert for UD og ambassadene i november. UD har lagt informasjon om hvordan koble seg opp på C-dash på sitt intranett.

På bestilling fra UD jobbet Norad fram grunnlaget for en digital løsning for UD og ambassadene for bestillinger av bistandsfaglige og forvaltningsfaglige råd fra Norad. Løsningen, som har fått arbeidstittelen Noradvice, skal være enkel i bruk og skal også gi mulighet til å ta ut samlede oversikter og statistikk for prioriterings- og styringsformål. Konkurransesgrunnlaget for anskaffelsen ble lagt ut tidlig i 2025, og systemet vil være på plass i løpet av 2025.

Kunnskapsbanken

Kunnskapsbanken skal styrke og samordne faglig samarbeid og kunnskapsdeling med offentlige institusjoner i utviklingsland på områder der Norge har relevant og etterspurt kompetanse. Dette skal bidra til bærekraftig utvikling ved å legge til rette for økt mobilisering av og effektiv utnyttelse av offentlige ressurser i utviklingsland.

Innsatsen skjer gjennom sektorspesifikke kunnskapsprogrammer. I 2024 var det ni programmer: Digitalisering for utvikling, Energi for utvikling, Fisk for utvikling, Hav for utvikling, Landbruk for utvikling, Likestilling for utvikling, Olje for utvikling, Skatt for utvikling, og Statistikk- og registersamarbeid. I tillegg kommer lignende bistandssatsinger innenfor utdanning og helse. Totalt var om lag 20 norske statlige virksomheter engasjert. Noen virksomheter har bred innsats i flere land, mens andre har et spisset og mer begrenset engasjement. Multilaterale organisasjoner, sivilsamfunnsorganisasjoner, akademia, bedrifter og supplerer ofte innsatsen. Kunnskapsprogrammene omtales under satsingsområdene.

Etter noe redusert aktivitet i 2024 vil Norad i 2025 jobbe aktivt med partnere i Kunnskapsbanken og bidra til synergier, koordinering og deling av kunnskap og erfaringer. Norad har merket stor etterspørsel, og det er grunn til å tro at slikt arbeid har god effekt i form av bedre kvalitet på de faglige bidragene fra norske statlige institusjoner til sine søsterinstitusjoner i partnerland.

Kunnskap og kommunikasjon

Styrking av kunnskapsgrunnlaget for norsk bistand

Kunnskapsarbeidet i bistanden ble videreutviklet og styrket for å sikre at vi oppnår mest mulig utviklingseffekt. Norad skal i henhold til Hovedinstruks for Norad sikre at utviklingssamarbeidet er kunnskapsbasert og kostnadseffektivt. Dette innebærer at Norad har ansvar for å framskaffe og utvikle et solid kunnskapsgrunnlag, inkludert oppdatert kunnskap om tiltak og virkemidler og hvordan disse bør innrettes strategisk for å nå målene for norsk utviklingspolitikk.

Kunnskapsbaserte porteføljer og porteføljestyring

Å innføre porteføljer er et av de viktigste grepene Norad har tatt for å styrke og øke effektiviteten og effekten av bistand. Også i 2024 arbeidet vi systematisk med å forbedre hvordan vi styrer bistandsporteføljene. Ved utgangen av 2024 hadde Norad elleve aktive porteføljer.

Arbeidet innebærer blant annet å sikre at prosjekter og tiltak er evidensbaserte og at vi har klare strategier for kunnskapsforvaltning. Ved å styrke porteføljestyringen kan vi styre innsatsen mot prosjekter som gir størst mulig nytte og oppnå best mulige resultater. Vi har innført langtidsbudsjettering for å planlegge hvordan forventet handlingsrom innenfor porteføljene bør benyttes. Dette gir mulighet til å være i forkant samtidig som det også vil bidra til god samkjøring med Norads overordnede strategiske styring av tilskuddspostene. Det vil også være et nyttig verktøy for å foreta gode partnervalg.

I en gjennomgang av alle porteføljene så Norad særlig på kunnskapsgrunnlaget og endringsteoriene for å gjøre dem enda mer solide og evidensdrevne. Dette har bidratt til at porteføljene er bedre rustet til å levere på fastsatte mål for porteføljene, og er også avgjørende for at Norad skal gi faglig solide råd til departementene og ambassadene. En følgeevaluering fra 2024 fant at Norad i økende grad bruker kunnskap i porteføljestyring, og at flere porteføljeteam bruker forskning i tillegg til egen profesjonelle erfaring i forvaltningen av porteføljene. Dette er positive funn.

Samtidig blir det viktig i 2025 å fortsette arbeidet med å institusjonalisere arbeidet, å omsette porteføljearbeidet fra analyse til praksis og også videreutvikle systemer for monitorering og evaluering.

Norads porteføljestyringsverktøy, P-dash, ble videreutviklet for å forbedre vår evne til å overvåke og evaluere prosjekter. En behovskartlegging fra 2024 legger grunnlaget for å videreutvikle P-dash i 2025. Norad utforsket også muligheten til å ta i bruk KI for å automatisere innlesing av resultatrapporter slik at man deretter kan bruke KI til å spørre etter informasjon på tvers av land og porteføljer. Foreløpige resultater var positive, og Norad vil bruke erfaringene videre i 2025.

Porteføljestyring i Norad

En portefølje er en samling tiltak som skal bidra til å realisere spesifikke, overordnede mål i norsk utviklingspolitikk, og bygger på en felles underliggende logikk og sikrer at tiltakene supplerer hverandre og drar i samme retning.

Økte forventninger til partneres kunnskapsarbeid

Norad skjerpet i 2024 kravet til kunnskapsgrunnlag i søknader om støtte over kap. 170, post 70 Sivilt samfunn. Dette ble kommunisert i møter og dialog med partnere og i samarbeidsnettverk. I Norads nye Håndbok for tilskuddsmottakere er kravet om kunnskapsgrunnlag konkretisert. Søkeres strategiske bruk av kunnskap og evidens vil framover inngå i Norads vurderingsprosess av prosjekter, program og partnere, og vil ha betydning for rangering av søknader og tildeling av midler. Norad vil arbeide videre med å systematisere og standardisere Norads vurdering av søkerens kunnskapsgrunnlag og resultatstyring i 2025.

I 2024 gjennomførte Norad for tredje gang en inkubator for effektevaluering. Inkubatorene er designet for å hjelpe organisasjoner med å utvikle og gjennomføre effektevalueringer for sine programmer. Årets inkubator ble gjennomført i samarbeid med ledende forskningsinstitusjoner og universiteter, noe som sikret at deltakerne kunne dra nytte av den nyeste forskningen og beste praksis innen effektivtverdivurdering. Samarbeidet har vært avgjørende for å bygge kapasitet hos våre partnere, slik at de bedre kan måle og dokumentere virkningen av sine prosjekter. Inkubatorene har bidratt til å sikre at kunnskap som frembringes om utviklingseffekten av bistand blir pålitelig og relevant.

Analysearbeid og kunnskapsformidling

Norad gjorde i 2024 et analytisk arbeid som gir innsikt i norsk og internasjonal utviklingsfinansiering og fattigdoms- og utviklingsutfordringene. Analysene har gitt god støtte til Norads forvaltning når det skal tas beslutninger, for strategisk planlegging internt og i rådgivning til departementene.

Rapporter og andre analytiske produkter var avgjørende for debatt om sentrale bistandsfaglige spørsmål i den norske offentligheten og i relevante internasjonale fora. Eksempler på ekstern kunnskapsformidling er Norads Fattigdomsrapport som ble et referansedokument for videre diskusjoner om fattigdomsutvikling, og den Norad-finansierte rapporten Pillars of protest som ble utarbeidet av Institutt for fredsforskning (PRIO) i tilknytning til Norad-konferansen 2024.

Norad styrket og videreutviklet i 2024 egen analytisk og metodiske kompetanse og kapasitet. Også samarbeid med forskningsinstitusjoner og økt bruk av avanserte analyseverktøy styrker direktoratets evne til å gi mer presise og evidensbaserte råd.

Offisiell statistikk

Den norske bistandsstatistikken ble fra og med 2024 del av det nasjonale programmet for offisiell statistikk. All statistikk som inngår i programmet skal tilfredsstillende felles krav til kvalitet, og Norad er i gang med å tilpasse produksjon og formidling av statistikken til de nye kravene. Bistandsstatistikken for 2023 ble lansert i mai 2024 under arrangementet 'Tall som teller'. Hovedtemaet var bistand i kontekst av krig og konflikt. Statistikken ble fra 2024 for første gang formidlet gjennom en samlet rapport, blant annet for å sikre god offentlig tilgjengeliggjøring. Flere medier omtalte bistandsstatistikken i forbindelse med lanseringen.

I 2024 ble det produsert og rapportert statistikk for Norges klimafinansiering 2021-2022, under Parisavtalen, samt levert tall for 2023 til KLD og UD.

Internasjonalt samarbeid om statistikk om utviklingsfinansiering

Norad ledet Working Party on Development Finance Statistics (WP-STAT) i 2024 og representerte også Norge i arbeidsgruppen, med mandat fra UD. Noen av temaene som ble diskutert i møtene i arbeidsgruppen var reglene for rapportering av bunden bistand, hybridkapital-instrumenter, og oppdatert definisjon av biomangfold. I tråd med oppdateringen av rapporterings-direktivene for privatsektorinstrumenter (PSI), utvidet Norge sin rapportering til OECD DAC på feltet i 2024.

I mai var Norge og Norad vertskap for det første møtet i The International Forum on TOSSD (IFT). Total Official Support for Sustainable Development (TOSSD) er et verktøy for å måle offisiell støtte til bærekraftig utvikling. Norge er aktivt medlem i forumet. Norad var i tillegg vertskap for det uformelle nettverket av nordiske produsenter av bistandsstatistikk.

Bilde: **Marte Lid** | Norad

Kommunikasjon om resultater

Norad kommuniserer om resultater gjennom ulike kanaler og ved hjelp av ulike virkemidler. Eksempler på konkrete resultater fra ulike innsatser og prosjekter formidles gjennom tekst, foto, film, åpne seminarer og foredrag, redaksjonell omtale, samt analyser og rapporter.

Publiserte resultathistorier på norad.no og i sosiale medier

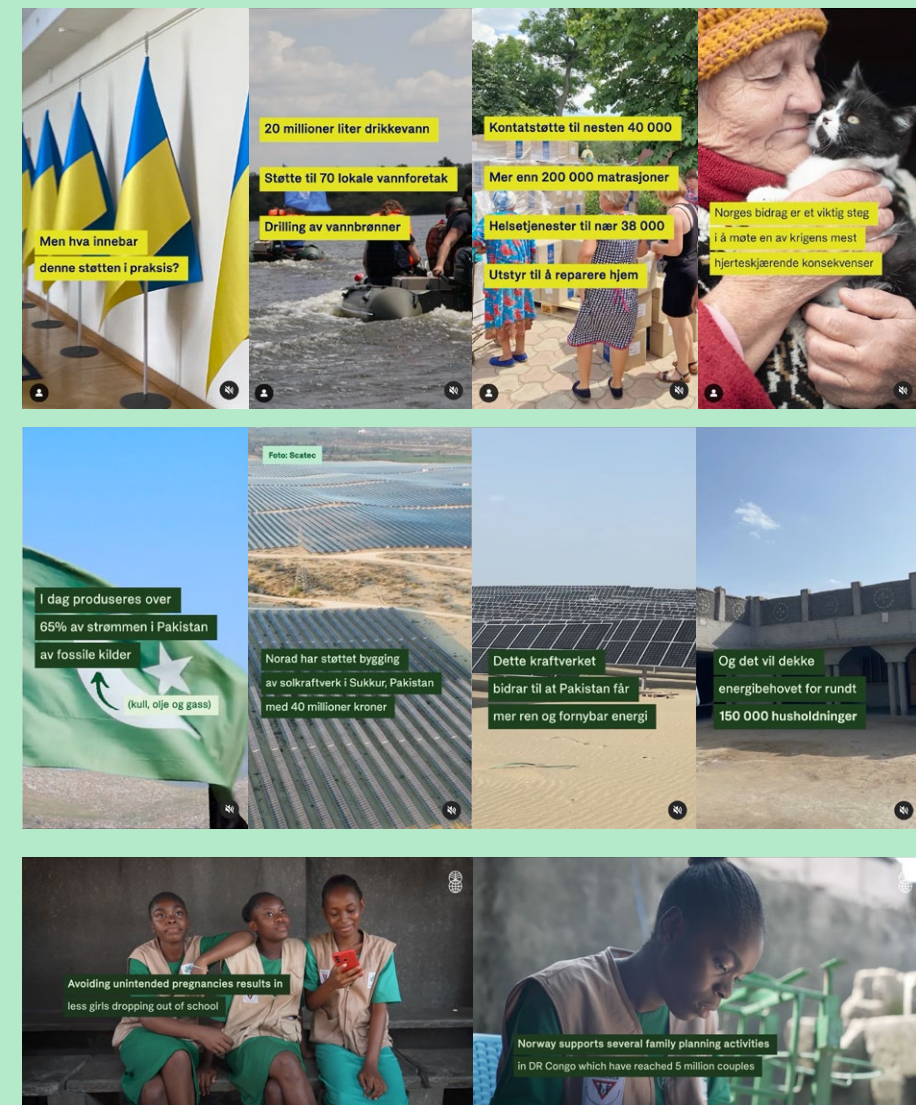
- Ukraina: 17 resultateksempler fra bistand gjennom Nansen-programmet
- Øvrige: 12 eksempler på gode resultater fra norsk bistand

Publiserte filmer om resultater, sett 400 000 ganger på Youtube

- Colombia: Tre filmer innen områdene skog, SRHR og matsikkerhet
- Etiopia: To filmer formidler resultater om innsats og skog
- DR Kongo: To filmer om SRHR og matsikkerhet
- Mosambik: En film om matsikkerhet

Underlag for filmer som skal publiseres i 2025:

- Flere filmer om mat og utdanning.

Norad har en omfangsrik bildebank med høy kvalitet, som i stor grad inneholder bilder tatt av Norad selv og Panorama Nyheter. Bildene brukes når Norad formidler resultater av norsk bistand. Direktoratet bidrar med film og bildemateriell til UD, KLD og andre departementer og direktorater på forespørsel. I 2024 ble bildebanken utvidet med Norad-bilder fra Etiopia, Kenya og Tanzania.

I redaksjonelle medier bidro Norad både med kunnskap og debatt om hvordan bistand gir best resultater, og formidlet konkrete resultater. Dette omfattet blant annet hva Norges bistand til Ukraina bidrar til og lyspunkt fra bistanden som værvarslingssystemer og forbedret kvinnehelse.

Panorama Nyheter

- Panorama Nyheter kåret til årets fagblad og Norad til årets utgiver. Fagbladet vant i tillegg fotoprisen og graveprisen under Fagpresseprisene 2024
- 1 175 639 sidevisninger på panoramanyheter.no
- To utgivelser av papirmagasinet med opplag på 16 000
- Jevnlig sitert i andre medier, bl.a. ABC Nyheter, NTB, Sol.no, NRK, VG og Vårt Land

Etter forberedende arbeid i 2024 lanseres resultatportalen Bistandsresultater.no med universell utforming i starten av 2025. Norads pågående arbeid med å utvikle digitale løsninger for bistandsforvaltningen vil gjøre innhenting, vurdering og sammenstilling av resultater av Norads bistandsprosjekter mer effektiv og at flere resultatvurderinger kan offentliggjøres raskere på bistandsresultater.no.

Nye nettsider

Norads nye nettside www.norad.no ble lansert i oktober 2024. Dette var en stor og nødvendig satsing for Norad i 2024.

Norads nettside skal bidra til å levere på Norads oppdrag om å kommunisere resultatene av norsk bistand. Videre er det et mål å bidra til å effektivisere saksbehandling ved å gjøre oppdatert og korrekt informasjon enklere tilgjengelig for partnere og andre interessenter. Tilbakemeldingene tyder på at [partnersidene](#) med blant annet håndbok for tilskuddsmottakere allerede gir effektiviseringsgevinster.

Den nye nettsiden er utviklet for å oppfylle dagens krav til universell utforming. Nettsiden leverer i stor grad samme innhold på norsk og engelsk, i samsvar med den høye andelen internasjonale partnere og et mer

mangfoldig arbeidsliv. Norad prioriterte å øke andelen tekst på nynorsk. Norad.no har årlig om lag 384 000 brukere og 1,1 million sidevisninger.

Faglige eksterne arrangementer

Arbeidet med å skape gode faglige møteplasser for å dele kunnskap og erfaringer fortsatte i 2024. Norad inviterte til 34 seminarer og debattmøter med til sammen drøyt 2 500 fysiske og snaut 2 100 digitale deltakere. I tillegg har Norads ledere og ansatte bidratt på en rekke arenaer i regi av andre aktører for å formidle kunnskap om utviklingsfeltet og resultater av bistand.

De største arrangementene i 2024 var Norad-konferansen, statistikkanseringen Tall som Teller, samarbeidet om Den globale scenen under Arendalsuka og prosjektledelse for Oslo Tropical Forest Forum på oppdrag fra KLD. Oslo Tropical Forest Forum omtales under Klima- og skogsatsingen.

Norad-konferansen 2024

Norad-konferansen 2024, Rights and Resistance, var i sin helhet viet menneskerettigheter og demokrati. Et bredt spekter av viktige stemmer fra ulike deler av verden belyste både ulike menneskerettighetsutfordringer og ga eksempler på at rettighetskamper gir resultater på lengre sikt. Konferansen satte særlig søkelyset på kjønn og likestilling, urfolk og land i krig og konflikt.

Norad-konferansen er en ledende møteplass for de som jobber med bistand og internasjonale forhold. Den ble avholdt i Oslo i januar, og rundt 550 deltok på Sentrum Scene. Om lag 1500 personer fulgte konferansen digitalt fra andre steder i Norge eller utlandet på selve dagen eller i dagene etterpå.

Bilde: Alf Simensen | Norad

Den globale scenen er et initiativ hvor Norad, sammen med partnere fra ulike sektorer, inviterer til debatter og samtaler om globale spørsmål under Arendalsuka. Samarbeidsmodellen er en kostnadseffektiv måte å skape oppmerksomhet rundt bærekraft og utvikling, på en arena hvor det er stor konkurranse om oppmerksomheten. Norads to arrangementer handlet om henholdsvis resultater av norsk bistand til Ukraina og om hvilken type bistand som gir mest mulig kostnadseffektive resultater.

Norad lanserte i april UNDPs Human Development Report 2022-2024 Divided We Stand: How Polarization Threatens Progress i samarbeid med UD og UNDP, med deltakelse fra UNDP-ambassadør HKH Kronprins Haakon. Rapporten ble kommentert av utviklingsminister Anne Beathe Tvinning og Norads direktør Bård Vegar Solhjell.

Bilde: **Nina Bull Jørgensen** | Norad

Evaluering

Avdeling for evaluering bidrar til et mer kunnskapsbasert norsk utviklingssamarbeid og til å holde aktørene i norsk utviklingspolitikk forvaltningsmessig ansvarlig, i tråd med evalueringsinstruksen av januar 2022 og tilhørende evalueringsstrategi med prosedyrer.

1. mars 2024 offentliggjorde regjeringen sin beslutning om å flytte evalueringsfunksjonen for bistand fra Norad i Oslo til Norec i Førde med virkning 1. januar 2025. Avdeling for evaluering i Norad vektla i 2024 derfor i stor grad å gjennomføre prioriterte prosjekter i evalueringsprogrammet for 2024 innen tilgjengelige kapasitet; bidra til at kompetanse overføres til det som blir et nytt team for evaluering i Norec og legge til rette for at avdelingen i Norec kan ta beslutninger om nye evalueringer og utarbeide nytt evalueringsprogram.

Følgende evalueringer og studier ble offentliggjort i 2024:

Norges internasjonale klima og skoginitiativs støtte til sivil samfunn: Evalueringen utforsker i hvilken grad Norad har sikret at prosjektene som støttes sees i sammenheng slik at prosjektene samlet sett støtter opp om hverandre og de ulike pilarene i Norges internasjonale klima- og skoginitiativ, samt bidrar til læring på tvers for å nå målene til Norges internasjonale klima- og skogsatsing.

Litteraturstudie om korrupsjonsrisiko i Ukraina:

Studien presenterer et bakteppe for å forstå korrupsjonsrisikoer. Studien viser blant annet at forståelse av lokale maktforhold, åpenhet og koordinering mellom bistandsaktører er viktig for å bekjempe korrupsjon.

Oversikt over evalueringer av klimatilpasning i matproduksjon: Oversikten samler kunnskap fra 70 evalueringer som norske partnere som arbeider med matsikkerhet står bak.

Evaluering av samspillet humanitær innsats, utviklingssamarbeid og fredsarbeid i norsk bistand: Evalueringen vurderer samspillet mellom humanitær innsats, utviklingssamarbeid og fredsinnsett i tre landkontekster, DR Kongo, Etiopia og Libanon, og framhever funn som er relevante for norsk bistandspolitikk og -administrasjon.

Konfliktsensitivitet i norsk bistandsadministrasjon (refleksjonsnotat): Notatet oppsummerer funn fra tidligere arbeid, og gir innspill til hvordan konfliktsensitivitet kan operasjonaliseres.

Bruk av kunnskap i Norads porteføljestyring:

Evalueringen undersøker i hvilken grad og hvordan Norads tilnærming til bruk av kunnskap gir bedre styring av tematiske bistandsporteføljer, og om det er sannsynlig at tilnærmingen vil bidra til bedre resultater av utviklingssamarbeidet. Evalueringen gir anbefalinger om hvordan den kunnskapsbaserte forvaltningen kan forbedres.

Tverrgående tema i norsk utviklingssamarbeid:

Evalueringen bidrar med kunnskap om hvordan de fire tverrgående temaene menneskerettigheter, kvinners rettigheter og likestilling, klima og miljø, og anti-korrupsjon implementeres av den norske bistandsadministrasjonen og partnerorganisasjoner. Evalueringen identifiserer også praktiske forbedringspunkter. I tillegg foreligger en egen rapport om lærdommer fra bruk av kunstig intelligens i evalueringen.

Rapportene, avdelingens oversendelsesnotat og tilsvaret fra departementet, er tilgjengelig på norad.no/evaluering.

For følgende evalueringer ble det meste av arbeidet fullført i 2024, og evalueringsfunksjonen i Norec vil sørge for at de blir tilgjengelige på nettsidene i 2025:

- Nansen-programmet for Ukraina, sivil del, modul 1 om resultatstyring;
- Norfunds investeringer innen fornybar energi;
- Bistand gjennom multilaterale trust fond (felles nordisk evaluering).

Avdeling for evaluerings årsrapport 2022-2024: Veien videre ble offentliggjort i juli (på engelsk i september). Rapporten oppsummerer noen sentrale lærdommer, inkludert om sammenhengen mellom resultater og langsiktighet, og viktigheten av å dokumentere endringsteorier for å kunne dokumentere resultater.

Oppdrag gitt av Utenriksdepartementet i 2024

Flere av oppdragene Norad fikk fra Utenriksdepartementet i 2024 omtales i rapporteringen ovenfor. På de neste sidene gir Norad en kort oversikt over status for samtlige oppdrag mottatt i 2024.

Bilde: **Marte Lid** | Norad

TABELL 2

Oppdrag i tildelingsbrev fra UD i 2024, og status pr. 31. desember 2024

	Oppdragstittel	Status pr. 31. desember 2024
1	System for innmelding av behov for faglig rådgivning	Oppdraget er under arbeid. Konkurranses grunnlaget for anskaffelsen ble lagt ut tidlig i 2025, og systemet vil være på plass i løpet av 2025.
2	Handlingsplan for kvinners rettigheter og kjønnslikestilling, Utarbeiding av metode og struktur for toårig arbeidsplan og struktur for rapportering	Oppdraget er svart ut i henhold til avtalte frister med departementet.
3	Resultater og læringspunkter fra styrket innsats mot skadelige skikker	Oppdraget er svart ut i henhold til avtalte frister med departementet.
4	Regjeringens handlingsplan for kjønns- og seksualitetsmangfold (2023-2026). Oppfølging av internasjonale tiltak.	Oppdraget ble svart ut februar 2024 i henhold til avtalte frister med departementet.
5	Oppfølging av strategien «Likestilling for alle. Styrket inkludering av personer med nedsatt funksjonsevne i utviklingspolitikken.»	Oppdraget er svart ut med utsatt frist i dialog med departementet i mai og desember 2024.
6	Oppnåelse av SRHR-forpliktelsen	Oppdraget ble svart ut til avtalte frister med departementet.
7	Oppfølging av rapporten «Investering i felles fremtid»-utarbeide notat om lokalt ledet utvikling	Oppdraget ble svart ut 18. juni i henhold til avtalte frister med departementet.
8	Oppfølging av rapporten «Praktisering av nulltoleranseprinsippet i tilskuddsforvaltningen», (Nulltoleranserapporten)	Oppdraget ble svart ut med utsatt frist den 18. oktober 2024.
9	Ordningsregelverk for kap. 161, post 73 Styresett og offentlige institusjoner	Oppdraget ble svart ut i april 2024 i henhold til avtalte frister med departementet.
10	Vurdering av bruk av «challenge funds» for støtte til norske/ nordiske næringslivsaktører.	Oppdraget ble svart ut med utsatt frist den 16. april 2024.
11	Rapportering på klimafinansiering og klimabistand til FNs klimakonvensjon (UNFCCC)	Oppdraget var i tre deler. Del 1 ble svart ut til frist, del 2 ble levert til utsatt frist juni 2024. Del 3: et alternativt e-postsystem brukes midlertidig.

Oppdragstittel		Status pr. 31. desember 2024
12	Utlysning av midler fra kap. 152, post 70 Menneskerettigheter	Oppdraget ble svart ut til frist den 15. april 2024.
13	Vurdering av registreringsordning for ansattes verv og økonomiske interesser	Oppdraget ble svart ut som en del av 2. tertialrapport 2024, oversendt til departementet 15. september 2024.
14	Flytting av evalueringsoppgaven fra Norad til Norec	Oppdraget ble svart ut i april 2024 i henhold til avtalte frister med departementet.
15	Utkast til rammeverk for mål- og resultatstyring	Oppdraget besto av to deler. Begge deler ble svart ut i henhold til avtalte frister med departementet.
16	Gjennomgå ordningsregelverk for Kap. 152, post 70 Menneskerettigheter	Oppdraget ble svart ut innen frist den 20. juni.
17	Framtidig norsk klimafinansiering	Oppdraget ble svart ut innen frist den 18. oktober 2024.
18	Vurdere flerbruk av data fra rombaserte tjenester	Oppdraget ble svart ut innen frist den 15. november 2024. Del 2 og 3 er satt på vent i dialog med UD og KLD.
19	Unntak i offentlighetsforskrifta og forvaltningslovforskriften for garantiordningen for fornybar energi	Oppdraget ble svart ut med utsatt frist den 28. februar 2025.
20	Gjennomgang av bedriftsstøtteordningen	Oppdraget ble justert i tildelingsbrev for 2025, og har ny frist 25. april 2025.
21	Informasjon om triangulært samarbeid	Oppdraget ble justering i tildelingsbrev for 2025, og har ny frist innen oktober 2025.

Redegjørelse for større avvik mellom tildelt beløp og regnskapsført beløp

Driftsmidler

Samlet bevilgning til Norad på driftspostene fra departementene, inkludert midler overført fra 2023, var i 2024 på 512 mill. kroner. Norad fikk gjennom året en økt tildeling som følge av nye oppgaver etter reformen UD-Norad 2024. Vedtak om at Evalueringsavdelingen skulle overføres fra Norad til Norec fra 2025 medførte ikke endring i tildeling i 2024.

Mindreforbruket på 27,6 mill. kroner er i det vesentlige under tildeling fra UD. Årsaken til mindreforbruket var at ovenstående endringer medførte forsinkelser i rekrutteringer og at enkelte oppdrag ble skjøvet i tid. I tråd med føring vil tildeling for kompensasjon for lønnsoppgjøret 2024 i sin helhet overføres og utbetales i 2025, og inngår ikke som del av mindreforbruket.

Tilskuddsmidler

Norad ble tildelt midler på 34 tilskuddsposter i statsregnskapet. Det var ikke vesentlig avvik på noen av budsjettpostene for tildeling fra UD eller KLD.

Tildeling fra KLD var 1 391,031 mill. kroner. Mindreforbruket på 11,003 mill. kroner utgjorde 0,79 pst av tildelte tilskuddsmidler. På tilskuddspostene var samlet tildeling fra UD i 2024, inkludert overføringer fra 2023, på 27 320,152 mill. kroner. Norads totale forbruk var 27 298,864 mill. kroner, noe som utgjør 99,92 prosent av tildelingen.

Mindreforbruket var til sammen 21, 287 mill. kroner. Deler av mindreforbruket var planlagt for å ivareta overforbruk i 2023 på kap. 162, post 71 Matsikkerhet, fisk og landbruk, og kap. 170, post 70 Sivilt samfunn. Norad iverksatte skjerpede rutiner for inn- og utbetalinger for å hindre overforbruk i framtiden.

ZAMBIA

Organisasjonen Respons Network bruker idrett som en inngang til å gi barn og unge i fattige landsbyer i Zambia kunnskap om helse, yrkesopplæring og utdanning.

Bilde: **Synnøve Aasland** | Norad

Del 4

Styring og kontroll

Overordnet styring

Norad styres av UD og KLD gjennom Hovedinstruks for Norad og årlige tildelingsbrev. Disse legger rammene for Norads arbeid, sammen med mål og prioriteringer i budsjettproposisjonene og Norads strategi mot 2030.

Norads strategi ble justert i 2024. Vi identifiserte fem utviklingsområder med tilhørende prosjekter og initiativ som samlet skal styrke Norads evne til å levere på vårt mandat og våre mål. Status i strategiarbeidet følges opp gjennom egne strategiske ledermøter, dels i Norads ledergruppe og dels med alle ledere i Norad.

I henhold til Hovedinstruksen er mål- og resultatstyring departementenes styringsprinsipp overfor Norad. På bestilling fra UD leverte Norad i 2024 forslag til rammeverk for mål- og resultatstyring.

I Norads interne virksomhetsstyring setter vi styringsparametere for våre kjerneoppgaver. Disse følges opp gjennom året, med kvartalsvis rapportering til Norads ledelse.

Alle føringer og resultatkrav samles i Norads årlige plan, der også direktørens føringer for året inngår. Basert på denne utarbeider avdelingene egne årlige planer med risikovurderinger. Norad utarbeider i tillegg overordnede risikovurderinger, som bidrar

til god styring og kontroll gjennom året, og som gir et godt grunnlag for etatsstyringsdialogen med departementene.

Intern kontroll

Reglementet for økonomistyring i staten setter krav til Norads styring og kontroll. Disse suppleres av Hovedinstruks for Norad med departementenes krav til Norads interne styring og kontroll.

Internkontrollen skal sikre at vi når de målene som er satt for direktoratet og at vi følger krav i lover og forskrifter. Internkontrollen omfatter de tiltakene vi gjør gjennom å utvikle systemer og rutiner, og følger opp at disse etterleves. Internkontroll tilpasses risiko og vesentlighet. For Norad innebærer det at vi overordnet prioriterer tilskuddsforvaltning og sikkerhet i stort.

Norad har etablerte kontrollaktiviteter, rutiner og systemer innen de ulike trinnene i tilskuddsforvaltningen. Også innen forebyggende sikkerhet er det etablert rutiner, både i tilknytning til informasjonssikkerhet, personellsikkerhet og fysisk sikkerhet. Dette er også områder som inngår i Norads risikovurderinger.

Norad vurderer at vi har hensiktsmessige systemer og rutiner på plass på sentrale områder, og at vi også

har kontroll av etterlevelse av disse. Det har vært viktig for Norad å få en tydeligere sammenheng mellom kontrollaktiviteter og risikostyring, noe vi har arbeidet med de siste årene. Vi har likevel sett at tydeligere fordeling av roller, ansvar og myndighet er viktig, og ikke minst at disse er kjent for alle. Tilsvarende har vi sett behov for å bedre dokumentere de kontrollaktivitetene som gjelder, og at også disse er kjent for alle. Det ble i 2024 derfor arbeidet med et overordnet rammeverk for internkontroll i Norad. Rammeverket ble behandlet i Norads ledergruppe i februar 2025 og vil følges opp videre. Norad vil også ivareta ytterligere tiltak for å styrke internkontroll der det identifiseres at dette er nødvendig.

Feil og mangler avdekkes og håndteres fortløpende som følge av interne kontrollaktiviteter på ulike nivåer i Norads organisasjon. Det ble ikke avdekket vesentlig styringssvikt i 2024.

Tett styring av drifts- og tilskuddsmidler

Ansvar for forvaltning av en større andel av bistandsbudsjettet og tildeling over flere budsjettposter er en tillitserklæring til Norad. Etter reformen UD-Norad 2024 skal vi forvalte større tildelinger til både langsiktig og humanitær bistand.

Samtidig som langsiktige tiltak gir god forutsigbarhet for partnere og bidrar til langsiktige resultater, må

Norad sikre budsjettmessig handlingsrom for å møte regjeringens behov for raskt å omprioritere både bistandsmidler og andre budsjettmidler på grunn av en stadig mer uforutsigbar verdenssituasjon. Dette innebærer et tydelig behov for tett og helhetlig styring av tildelte midler både på kort og lang sikt.

Som et ledd i dette ble det innført krav om at flerårig budsjett- og scenarioplanlegging skal gjøres systematisk for alle budsjettpostene. Dette har bidratt til økt bevissthet i organisasjonen og bedre oversikt over handlingsrommet og konsekvensene ved endring av tildelinger gjennom året. Arbeidet vil videreføres og styrkes framover.

Det er tett dialog med alle avdelinger om intern fordeling av tilskuddsmidler og om budsjettinnspill til departementene. Det er fastsatte stoppunkt gjennom året der status og framdrift på styringsparametere som utlysninger, avtaleinngåelser og utbetalinger, og eventuelle risikoer knyttet til dette, er tema. Dette bidro til noe jevnere utbetalingstakt gjennom året.

Tilsvarende ble det lagt opp til tett oppfølging av delegerte driftsmidler. Å identifisere faktisk forbruk og framtidig prognose for behov er avgjørende for å kunne omdisponere driftsmidler underveis i året. Det er behov for å styrke oppfølgingen av driftsmidler ytterligere.

Internrevisjon og varsling

Internrevisjonen bistår Norads direktør med å påse at direktoratet drives i henhold til grunnleggende styringsprinsipper for statlige virksomheter, som fastsatt i regelverket for økonomistyring i staten. Oversikten nedenfor viser revisjoner i 2024, inkludert tre som fortsatt er pågående.

TABELL 3
Revisjoner i igangsatt i 2024, og status pr. februar 2025

Revisjoner i 2024	Status
B2024-01 Tilskuddsforvaltning, dypdykk 2: Læring og institusjonalisering i tilskuddsforvaltning	Ferdigstilt juni 2024
R2024-02 Miljøledelse i Norad	Ferdigstilt oktober 2024
R2024-03 Forvaltning av Nansen-programmet (R)	Ferdigstilt oktober 2024
R2024-04 Tilskuddsforvaltning Forbedringstiltak	Ferdigstilt desember 2024
R2404-04B Etterkontroll tilskuddsforvaltning	Pågående
R2024-05 Etterkontroll administrative prosesser	Pågående
R2024-6 Oppfølging tidligere revisjoner	Pågående

Tabellen nedenfor viser antall varsler Norad mottok i 2024. Varslene gjelder Norads tilskuddsmottakere og deres samarbeidspartnere. Antall saker meldt Norad økte sammenlignet med tidligere år. Dette har sammenheng med at Norad i 2024 fikk delegert ansvar for nye budsjettposter og derfor forvalter langt flere avtaler enn tidligere. I tillegg var det en økning i varsling av brudd på etisk regelverk eller lovbrudd. Årsrapporter 2024 for både Internrevisjonen og varslingssaker vil bli offentliggjort i løpet av mars.

TABELL 4
Varsler og tilbakebetalinger 2023-2024

Hva	2023	2024
Antall varsler mottatt	108	159
Varsler om økonomisk mislighold	86	121
Varsler om seksuelt misbruk og trakassering	9	22
Varsler om brudd på «social safeguarding»	13	16
Tilbakebetalt til Norad	15,2 mill. kr.	12,2 mill. kr.

Forebyggende sikkerhet

Norad arbeidet i 2024 systematisk og risikobasert med forebyggende sikkerhet. Arbeidet rettet seg særlig mot informasjonssikkerheten etter overgang til egen IKT-plattform, samt nye sikkerhetsutfordringer som følge av et Norads nye oppgaver og et generelt endret sikkerhetsbilde.

- Norad gjennomførte en ny verdivurdering høsten 2024, i hovedsak rettet mot nye informasjonsverdier. Påfølgende trusselvurdering la grunnlag for en oppdatert risiko- og sårbarhetsanalyse.
- Norads overgang til ny IKT-plattform våren 2024 var basert på forutgående risiko- og kritikalitetsvurderinger. Hovedleverandøren av IKT-driftstjenester har en robust sikkerhetsorganisasjon, og Norad vil i 2025 ta i bruk flere tjenester fra leverandøren for å støtte arbeidet med sikkerhetskultur på IKT-området.
- Norad gjennomførte høsten 2024 spilløvelse med case knyttet til informasjonssikkerhet for hele beredskapsorganisasjonen, med ekstern bistand. Læringspunkter fra øvelsen vil følges opp i 2025.

Rutiner for sikkerhet på reise ble gjennomgått i 2024, og nødvendige endringer gjennomført. Dette omfattet blant annet skjerpede krav

til ivaretagelse av informasjonssikkerhet og gjennomføring av høyrisikoreiser. Som del av arbeidet med sikkerhetskultur og kunnskapsdeling deltok Norad i Digital Norway sitt fagnettverk om digital sikkerhetskultur. Norad tilrettela i 2024 for egne HEAT-kurs, og innførte introduksjon til sikkerhetsrutiner som en fast del av onboarding-programmet for nye medarbeidere. Det ble holdt en rekke sikkerhetsrelaterte informasjonsmøter for medarbeidere og ledere.

Grønnere bistand

Norad ble i 2024 re-sertifisert etter ISO 14001-standard. Miljøstyringssystemet er integrert i hele Norads forvaltning, og gjelder både drift- og tilskuddsmidler. I 2024 ble arbeidet med den interne handlingsplanen for grønnere bistand videreført. Arbeidet bidrar til å tydeliggjøre forventninger til tilskuddsmottakere knyttet til klima og miljø. Norad begynte også arbeidet med å lage et helhetlig karbonbudsjett for drift.

Norads ansatte

Norad hadde ved slutten av året 313 ansatte. Antallet ansatte økte mer enn vanlig i 2024, blant annet fordi Norad rekrutterte medarbeidere i forbindelse med

overføringen av nye oppgaver fra UD. Utskiftingen av ansatte har vært relativt stabil mellom ni og elleve prosent de siste årene, mens den kun var 3,5 prosent i 2024 fordi færre sluttet og flere ble ansatt enn tidligere år.

Ved utgangen av året hadde 39 ansatte permisjon uten lønn, 33 av disse for å jobbe ved en utenriksstasjon.

TABELL 5
Utvalgte forhold etter redegjørelsesplikten, fordelt etter menn (M) og kvinner (K) 2022-2024

År	Deltid		Midlertidig ansatt		Foreldrepermisjon		Legemeldt fravær		Samlet fravær lege- og egenmeldt
	M	K	M	K	M	K	M	K	
2024	50	50	27	73	23	77	3,49	4,87	5,3
2023	75	25	59	41	33	67	2,0	3,8	4,3

Grunnlaget for utregningen av midlertidige ansatte er engasjement og vikarer gjennom hele 2024, kvinner/menn.
41 midlertidige ansatte (engasjement og vikarer) gjennom hele 2024, hvorav 11 var menn.

TABELL 6
Kjønnsbalanse i Norad fordelt på stillingskoder 2023-2024 (pr. 31. 12.2024)

	Antall ansatte 2023		Prosent K/M 2023	Antall ansatte 2024		Prosent K/M 2024
	K	M		K	M	
Totalt i Norad*	280	41	59	*313	35	65
Avdelingsleder	9	33	67	9	33	67
Fagdirektør	17	59	41	19	53	47
Seksjonssjef**				22	32	68
Underdirektør**				8	37	63
Mellomledelse	30	33	67			
Seniorrådgivere	189	40	60	225	34	66
Rådgivere	27	37	63	29	31	69
Konsulent, første- og seniorkonsulent	7	71	29	1	0	100

* Alle ansatte både UD og KLD midler, uavhengig av tilsettingsform, både hel- og deltid. Inkluderer direktør (totalen)

** Seksjonssjef og underdirektør erstatter kategorien mellomledelse

Redegjørelse for likestillings- og diskrimineringsloven

Norad jobber aktivt for likestilling og mot diskriminering i tråd med aktivitetsplikten etter likestillings- og diskrimineringsloven. Ved rekrutteringer følger Norad statlige retningslinjer knyttet til mangfold.

65 prosent av Norads ansatte er kvinner, og 35 prosent er menn. Dette er en kjønnsfordeling som har ligget relativt jevnt over mange år.

- Fire søkere med innvandrerbakgrunn ble ansatt i 2024. Av 470 personer med innvandrerbakgrunn som søkte på de 32 utlyste stillingene, ble det gjennomført intervju med 26 personer i 20 av stillingene.
- Ingen søkere med hull i CV-en ble ansatt i 2024. Av de 73 søkere hadde hull i CV-en som søkte på 17 stillinger, var det kvalifiserte søkere til to stillinger, og det ble gjennomført intervju med begge.
- Til sammen 55 søkere til 21 av de utlyste stillingene i 2024 oppga å ha funksjonsnedsettelse. Det ble gjennomført intervju med to av dem, og ingen personer ble ansatt.

Regjeringens fellesføringer

Systematisk og helhetlig arbeid for å redusere klimagassutslipp, naturfotavtrykk og energibruk

Norad har innført et karbonbudsjett for flyreiser, og redusert utslipp fra flyreiser med over 50 prosent sammenlignet med 2019. Norad påbegynte arbeidet med å etablere et helhetlig karbonregnskap for drift, som blant annet inkluderer utslipp fra energibruk. Målet er at vi i 2025 etablerer et referansepunkt som kan benyttes fra og med 2026.

Positiv utvikling i antall ansettelser av personer med funksjonsnedsettelse

I 2023 oppga 29 søkere til 11 av de utlyste stillingene at de hadde funksjonsnedsettelse. Tre av disse ble intervjuet, og én ble ansatt. I 2024 oppga 55 søkere til 21 av de utlyste stillingene at de hadde funksjonsnedsettelse. To av disse ble intervjuet, men ingen nyansettelse ble gjennomført. Norad har derfor ikke hatt en positiv utvikling antall ansettelser av personer med funksjonsnedsettelse.

Redusere konsulentbruken

For at Norad skal levere på regjeringens mål om å redusere konsulentbruken på områder der det ligger til rette for å benytte interne ressurser og kompetanse, har Norads budsjettpost for driftsutgifter blitt økt mot tilsvarende reduksjon på budsjettpost for spesielle

driftsutgifter for kjøp av faglige tjenester knyttet til tilskuddsforvaltningen. På sikt vil dette bidra til økt bruk av interne ressurser og kompetanse.

Norad var imidlertid fortsatt avhengig av noe ekstern spisskompetanse i tilknytning til forvaltning av tilskuddsmidler og for områder der det ikke er kostnadseffektivt å bygge opp spisskompetanse internt. Dette omfattet spesielt innen blant annet IKT, evalueringer, internrevisjoner og i granskinger.

Norad hadde et noe høyere forbruk til konsulent-tjenester i 2024 enn i 2023. Samlet forbruk i 2024 var på 61,9 mill. kroner. Økt forbruk var knyttet til overgang til egen IKT-plattform, overtakelse av Tilskuddsportalen og PTA, oppdatering av Norads nettside norad.no. samt rekruttering. Kjøp av konsulenttenester til kommunikasjonsvirksomhet i Norad ble halvert fra 2023 til 2024 og var på 1,4 mill. kroner.

Del 5

Framtidsutsikter

Ved inngangen til 2025 kan man trygt si at vi står i den største omstillingen i internasjonal utviklingsfinansiering noensinne. Det illustreres av den kraftige endringen i politikk og kuttene i midler hos den største giveren, men mange av endringene går lengre tilbake.

Viktige globale trender er snudd fra framgang til tilbakegang. Den langvarige reduksjonen av global fattigdom har de siste årene flatet ut, og Norads fattigdomsrapport 2024 – bygd på de beste internasjonale data fra blant annet Verdensbanken – anslår at det knapt blir nedgang mot 2030. De siste 10-15 årene er det målt en tilbakegang i standarder for demokrati og menneskerettigheter. Etter tiår med færre kriger – og færre drepte i krig – er krig og væpnede konflikter på frammarsj, og antallet mennesker som trenger humanitær hjelp har mer enn doblet seg siden 2018. Og bak dette ser vi allerede effektene av klimakrisen, som over tid risikerer å bli den store utviklingsødeleggeren. I de fattigste landene merkes den som mer ekstremvær, vanskeligere forhold for matproduksjon og nye arealendringer som påvirker dyr og mennesker.

Med andre ord: generasjoner av sosial og økonomisk framgang er snudd til en mer usikker framtid. De store geopolitiske spenningene vi alle opplever drar også politisk fokus og finansiering mot sikkerhet og hjemlige behov i mange land.

Utfordringene vi står overfor er store, men det er likevel essensielt å minne om de enorme framskrittene vi har bak oss. På bare 20 år er barnedødeligheten halvert globalt. I 1980 levde halvparten av verdens befolkning i ekstrem fattigdom, mens det i dag er færre enn én av ti. Gjennom samarbeid har det globale samfunnet bekjempet sykdommer, skapt varige fredsavtaler og forbedret livene til millioner av mennesker. Menneskeheten har det altså i seg å skape store framskritt for oss selv, dersom vi klarer å samarbeide om å bruke våre felles krefter på det.

I møte med utfordringene anbefaler Norad å tenke i fire spor:

For det første, behovet for finansiering framover er enormt. Det er et betydelig gap mellom behovene og tilgjengelige midler. Flere land reduserer bistandsbudsjettene, samtidig som behovene øker.

USA, som er største giverland av offisiell bistand bekreftet etter presidentskiftet at både bistandsbudsjett og -administrasjon skulle kuttes betydelig. Signaler om dette kom allerede i 2024, og ble bekreftet i 2025. Dette forsterker usikkerheten rundt framtidig utviklingsfinansiering. I 2024 ble det også enighet om et nytt internasjonalt klimafinansieringsmål, som i sum er større enn all global bistand. Uten langt mer finansiering vil det ikke være mulig å nå målene.

For det andre, den finansieringen som er tilgjengelig må brukes mest mulig effektivt. Derfor er det avgjørende at Norad, som forvalter av store deler av norsk bistand, får mest mulig ut av hver krone og bruker midlene effektivt. Vi må fortsette dialogen om hvordan vi skal innrette framtidens bistand og finansiere framtidens løsninger. Dersom Norge lykkes med å doble effektiviteten av én prosent av norsk bistand, utgjør det det samme som 500 millioner kroner på budsjettet. Vi skal prioritere de tiltakene

som fungerer best, på de stedene de trengs mest, med partnere vi vet kan levere gode resultater. For å lykkes, må vi bruke kunnskap systematisk og la fakta danne grunnlaget for alle avgjørelser.

For det tredje, mye mer av finansieringen vi trenger for å møte utfordringene må finnes i privat sektor. Forskning viser at utenlandske direkteinvesteringer i lav- og mellominntektsland er avgjørende for å akselerere deres økonomiske vekst og oppnå bærekraftig utvikling. Likevel har ikke private investeringer i utviklingsland økt de siste årene. Klimafinansieringen fra rike land er foreløpig 80 prosent over offentlige budsjetter. Vi når ikke bærekraftsmålene eller forpliktelsene i Parisavtalen uten mobilisering av mer privat kapital, og en betydelig endring i hvordan kapital investeres. All endring og innovasjon innebærer risiko. Derfor er vi avhengige av at det finnes solide mekanismer for risikoavlastning, som den nye norske garantiordningen for investeringer i fornybar energi i lav- og mellominntektsland. I Norads verktøykasse er det ingen tvil om at garantiinstrumentet er det mest løfterike. Norad skal være en pådriver for at offentlig og privat sektor spiller på lag, slik at Norge er bedre rigget for å lykkes med utviklingen og oppskaleringen av framtidens teknologi.

For det fjerde, er det etter Norads syn behov for en mer grunnleggende debatt om den internasjonale arkitekturen for bistand og utviklingsfinansiering.

Bistand er i dag det viktigste instrumentet for internasjonal finansiering, og er under press fra en rekke hold. De humanitære behovene øker, globale fellesgoder kommer inn som ett nytt stort behov og kriser på vårt eget kontinent har gjort Ukraina til den største mottakeren av bistand. Det internasjonale systemet viser tegn til fragmentering og oppsplitting. Geopolitiske endringer er tydelige også i bistand – nye givere vokser fram – men det nye verdensbildet har foreløpig ikke endret den etablerte todelingen fra bistandens tidlige dager. Vi tror det er behov for et større og mer systematisk arbeid med hvordan vi skal tenke rundt internasjonal finansiering og bistand, også i Norge.

Å løse utfordringene som ligger foran oss vil kreve penger, hardt arbeid og en vilje til å bry seg om andre menneskers liv. I Norad skal vi fortsette å være en sentral partner for utvikling, som gjennom kontinuerlig læring og nyskapning setter penger i arbeid. Vi skal dele av vår kunnskap, og mobilisere til engasjement og innsats på tvers av landegrenser.

Del 6

Årsregnskap

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser i økonomistyring i staten med tilhørende rundskriv fra Finansdepartementet og krav fra eget departement. Årsregnskapet gir et dekkende bilde av virksomhetens disponible tildelinger og regnskapsførte utgifter og inntekter, fordringer og gjeld. Norad fører og rapporterer sitt virksomhetsregnskap i henhold til kontantprinsippet. Årsregnskapet vurderes å gi et korrekt uttrykk for årets ressursbruk.

Vurdering av vesentlige forhold ved årsregnskapet

Ansvar for kjernebidragene til gavefondene gjennom utviklingsbankene for de fattigste landene ble tilbakeført fra Norad til UD i august 2024, etter at utbetalinger tom august for 2024 var gjennomført av Norad. Dette gjelder Verdensbankens International Development Association (IDA), Afrikabankens African Development Fund (AfDF) og Den asiatiske utviklingsbankens Asia Development Fund (AsDF). Bidragene gis gjennom gjeldsbrev. Norad har også ansvar for gjeldsbrev som gjelder 'Den globale miljøfasiliteten' (GEF).

I henhold til retningslinjer fra Finansdepartementet er det UD som rapporterer på alle gjeldsbrev inkl. de som ble utbetalt fra Norad. Beløpet er likevel lagt inn i Oppstilling av bevilgningsrapportering i samråd med UD.

Valutakonto

Norad opprettet en valutakonto i amerikanske dollar høsten 2023 som skulle brukes til enkelte transaksjoner i tilknytning til FASA-fondet (se omtale under Del 3, kapittel om matsikkerhet). Utenriksdepartementet ga i 2024 Norad oppdrag om også å benytte valutakontoen for midlertidig plassering av palestinske skatte- og tollinntekter som i tråd med Paris-protokollen fra 1994 blir krevd inn av Israel på vegne av den palestinske selvstyremyndigheten. Inngående saldo på valutakonto i 2024 var på USD 11,65 mill. som i sin helhet knytter seg til FASA-fondet. Utgående saldo på valutakonto for 2024 var USD 469,34 mill, som også inkluderte midlertid plassering av palestinske skatte- og tollinntekter.

Revisjonsordning

Norads regnskap revideres av Riksrevisjonen som bekrefter årsregnskapet. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert pr. d.d. Revisjonsberetningen er offentlig informasjon fra det tidspunkt den utstedes fra Riksrevisjonen.

Oslo, 14. mars 2025

Bård Vegar Solhjell
direktør

Prinsippnote til årsregnskapet

Årsregnskap for Norad er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten ("bestemmelsene"), Virksomhets- og økonomiinstruks for Norad, fastsatt av Utenriksdepartementet 1. januar 2021, gjeldende fram til 19. august 2024, og Hovedinstruks for Norad, fastsatt av Utenriksdepartementet og Klima- og miljødepartementet 19. august 2024.

Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1 Generelt om årsregnskap, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115/2022 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av overordnet departement. Virksomheten omfattes av nettoføringsordningen for budsjettering og regnskapsføring av merverdiavgift i statsforvaltningen gjeldende fra 2015. Nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-116/2022.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Oppstillingen av artskontorapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser grupper av kontoer som inngår i mellomværende med statskassen.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 Grunnleggende prinsipper for årsregnskap:

- a. Regnskapet skal følge kalenderåret (ettårsprinsippet)
- b. Regnskapet skal inneholde alle utgifter og inntekter for regnskapsåret (fullstendighetsprinsippet)
- c. Regnskapet skal utarbeides i tråd med kontantprinsippet
- d. Utgifter og inntekter skal føres opp i regnskapet med brutto beløp (brutto-prinsippet)

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 Rapportering til statsregnskapet. Sumlinjen 'Netto rapportert til bevilgningsregnskapet' er lik i begge oppstillingene.

Alle statlige virksomheter er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året, men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall Norad har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet Norad har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva Norad har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser Norad står oppført med i statens kapitalregnskap.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet, og vises i kolonnen for regnskap.

Artskontorapporteringen

Artskontorapporteringen viser regnskapstall Norad har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Norad har en trekkrettighet for disponible tildelinger på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene skal ikke inntektsføres og vises derfor ikke som inntekt i oppstillingen.

Note 8 viser forskjeller mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen. Differansen utgjør leverandørgjeld per 31.12.2024.

Oppstilling av bevilgningsrapportering, 31.12.2024. Beløp i 1000 kroner

Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling *	Regnskap 2024	Merutgift (-) og mindreutgift
140	Utenriksdepartementet	21	Spesielle driftsutgifter	A, B	17 744	15 384	2 360
141	Direktoratet for utviklingssamarbeid	01	Driftsutgifter	A, B	408 077	383 361	24 716
141	Direktoratet for utviklingssamarbeid	21	Spesielle driftsutgifter	A, B	50 157	42 574	7 583
1482	Internasjonale klima- og utviklingstiltak	01	Driftsutgifter	A, B	36 150	36 115	35
150	Humanitær bistand	70	Nødhjelp og humanitær bistand	A	1 127 578	1 127 288	290
151	Fred, sikkerhet og globalt samarbeid	70	Fred og forsoning	A	24 613	24 497	116
151	Fred, sikkerhet og globalt samarbeid	71	Globale sikkerhetsspørsmål og nedrustning	A	69 152	67 027	2 125
151	Fred, sikkerhet og globalt samarbeid	73	FN og globale utfordringer	A	61 892	61 892	0
151	Fred, sikkerhet og globalt samarbeid	74	Pliktige bidrag til FN-organisasjoner mv.	A	1 860	1 846	14
152	Menneskerettigheter	70	Menneskerettigheter	A	186 750	186 749	1
153	Flyktninger, fordrevne og vertssamfunn	70	Flyktninger og internt fordrevne	A	475 256	475 255	1
153	Flyktninger, fordrevne og vertssamfunn	72	Bærekraftige løsninger og vertssamfunn	A	108 750	108 750	0
159	Regionbevilgninger	70	Midtøsten	A	4 800	4 755	45
159	Regionbevilgninger	71	Europa og Sentral-Asia	A	98 775	97 201	1 573
159	Regionbevilgninger	72	Afghanistan	A	268 000	268 000	0
159	Regionbevilgninger	73	Ukraina og naboland	A	9 233 477	9 232 268	1 208
159	Regionbevilgninger	75	Afrika	A	181 338	181 054	284
159	Regionbevilgninger	76	Asia	A	2 000	2 000	0
159	Regionbevilgninger	77	Latin-Amerika og Karibia	A	5 000	5 000	0
160	Helse	70	Helse	A	3 695 801	3 695 800	1
160	Helse	71	Verdens helseorganisasjon (WHO)	A	235 500	235 500	0
160	Helse	72	FNs aidsprogram (UNAIDS)	A	20 000	20 000	0
161	Utdanning, forskning og offentlige institusjoner	70	Utdanning	A	986 803	979 752	7 050
161	Utdanning, forskning og offentlige institusjoner	71	Forskning	A	47 092	47 092	0

Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling *	Regnskap 2024	Merutgift (-) og mindreutgift
161	Utdanning, forskning og offentlige institusjoner	73	Styresett og offentlige institusjoner	A	514 830	512 615	2 215
162	Næringsutvikling, landbruk og fornybar energi	70	Bærekraftig jobbskaping, næringsutvikling og handel	A	219 538	219 305	232
162	Næringsutvikling, landbruk og fornybar energi	71	Matsikkerhet, fisk og landbruk	A	1 677 733	1 676 150	1 583
162	Næringsutvikling, landbruk og fornybar energi	72	Fornybar energi	A	686 807	686 806	1
163	Klima, miljø og hav	70	Miljø og klima	A	2 048 497	2 048 174	323
163	Klima, miljø og hav	71	Bærekraftige hav og tiltak mot marin forurensning	A	265 000	264 145	855
164	Likestilling	70	Likestilling	A	203 322	203 322	0
170	Sivilt samfunn	70	Sivilt samfunn	A	2 499 208	2 496 250	2 959
171	FNs utviklingsarbeid	70	FNs utviklingsprogram (UNDP)	A	26 000	25 716	284
171	FNs utviklingsarbeid	73	FN og multilateralt samarbeid	A	7 568	7 362	206
172	Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette	70	Verdensbanken	A	1 098 157	1 098 157	0
172	Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette	71	Regionale banker og fond	A	799 275	799 275	0
172	Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette	72	Strategisk samarbeid	A	43 300	43 300	0
172	Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette	73	Gjeldslette	A	396 480	396 468	11
1482	Internasjonale klima- og utviklingstiltak	73	Klima- og skogsatsingen	A	1 391 031	1 380 028	11 002
1633	Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift	01	Driftsutgifter			24 662	
Sum utgiftsført					29 223 311	29 180 897	
Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst		Samlet tildeling	Regnskap 2024	Merinntekt og mindreinntekt (-)
5309	Tilfeldige inntekter	29	Inntekter til statskassen			31 864	31 864
5309	Tilfeldige inntekter	29	Gruppelivsforsikring			501	
5605	Inntekter til statskassen	83	Renteinntekter			1 156	
5700	Folketrygdens inntekter	72	Arbeidsgiveravgift			39 948	
Sum inntektsført					0	73 469	

Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling *	Regnskap 2024	Merutgift (-) og mindreutgift
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet						29 107 428	
Kapitalkontoer							
600880	Norges Bank KK /innbetalinger					88 911	
600880	Norges Bank KK/utbetalinger					-29 188 433	
701140	Endring i mellomværende med statskassen					-7 905	
Sum rapportert						0	
Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)							
Konto	Tekst			2024	2023	Endring	
701140	Bankinnskudd utenlandsk valuta			5 041 237	128 391	4 912 847	
810103	Opptjent fondskapital			161 200	6 902 103	-6 740 903	
701140	Mellomværende med statskassen			-34 529	-26 625	-7 905	

* Samlet tildeling skal ikke reduseres med eventuelle avgitte belastningsfullmakter. Se note B for nærmere forklaring.

NOTE A

Note A Forklaring av samlet tildeling utgifter. (Beløp i 1000 kroner)

Kapittel og post.	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
14021		17 744	17 744
14101	13 801	394 276	408 077
14121	11 832	38 325	50 157
148201		36 150	36 150
15070		1 127 578	1 127 578
15170	1	24 612	24 613
15171		69 152	69 152
15173		61 892	61 892
15174		1 860	1 860
15270		186 750	186 750
15370	1	475 255	475 256
15372		108 750	108 750
15970		4 800	4 800
15971		98 775	98 775
15972		268 000	268 000
15973	1 489	9 231 988	9 233 477
15975	128	181 210	181 338
15976		2 000	2 000
15977		5 000	5 000
16070	1	3 695 800	3 695 801
16071		235 500	235 500
16072		20 000	20 000
16170	4	986 799	986 803
16171		47 092	47 092

Kapittel og post.	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
16173	271	514 559	514 830
16270	2	219 536	219 538
16271		1 677 733	1 677 733
16272	449	686 358	686 807
16370		2 048 497	2 048 497
16371		265 000	265 000
16470	3	203 319	203 322
17070		2 499 208	2 499 208
17170		26 000	26 000
17173		7 568	7 568
17270		1 098 157	1 098 157
17271		799 275	799 275
17272		43 300	43 300
17273		396 480	396 480
148273		1 391 031	1 391 031

NOTE B

Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år for budsjettposter hvor Norad forvalter midler (beløp i 1000 kroner)

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift (-)/ mindre utgift	Utgiftsført av andre iht. avgitte belastnings- fullmakter (-)	Merutgift (-)/ mindreutgift etter avgitte belastnings- fullmakter	Merinntekter/ mindreinntekter (-) iht. merinntekts fullmakt	Omdisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparinger (-)	Sum grunnlag for overføring	Kompensasjon for lønnsoppgjøret 2024 *	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
14021		2 360		2 360				2 360		887	0
14101	"kan overføres"	24 716		24 716				24 716	7 050	26 411	24 716
14121	"kan overføres"	7 583		7 583				7 583		77 718	7 583
148201		35		35				35		1 808	0
15070	"kan overføres"	290		290				290		1 167 578	290
15170	"kan overføres"	116		116				116		46 612	116
15171	"kan overføres"	2 125		2 125				2 125		70 652	2 125
15173	"kan overføres"	0		0				0			0
15174	"kan overføres"	14		14				14			0
15270	"kan overføres"	1		1				1			0
15370	"kan overføres"	1		1				1		533 283	1
15372	"kan overføres"	0		0				0			0
15970	"kan overføres"	45		45				45		4 800	45
15971	"kan overføres"	1 573		1 573				1 573		98 775	1 573
15972	"kan overføres"	0		0				0			0
15973	"kan overføres"	1 208		1 208				1 208		14 742 645	1 208
15975	"kan overføres"	284		284				284		387 210	284
15976	"kan overføres"	0		0				0			0
15977	"kan overføres"	0		0				0			0
16070	"kan overføres"	1		1				1			0
16071	"kan overføres"	0		0				0			0
16072	"kan overføres"	0		0				0			0
16170	"kan overføres"	7 050		7 050				7 050		1 931 157	7 050
16171	"kan overføres"	0		0				0			0

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift (-)/ mindre utgift	Utgiftsført av andre iht. avgitte belastnings- fullmakter (-)	Merutgift (-)/ mindreutgift etter avgitte belastnings- fullmakter	Merinntekter/ mindreinntekter (-) iht. merinntekts fullmakt	Omdisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparinger (-)	Sum grunnlag for overføring	Kompensasjon for lønnsoppgjøret 2024 *	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
16173	"kan overføres"	2 215		2 215				2 215		514 559	2 122
16270	"kan overføres"	232		232				232		506 172	232
16271	"kan overføres"	1 583		1 583				1 583		4 683 857	139
16272	"kan overføres"	1		1				1		1 445 858	1
16370	"kan overføres"	323		323				323		3 842 928	323
16371	"kan overføres"	855		855				855		453 867	855
16470	"kan overføres"	0		0				0			0
17070	"kan overføres"	2 959		2 959				2 959		4 919 873	2 953
17170		284		284				284			0
17173	"kan overføres"	206		206				206		10 068	206
17270	"kan overføres"	0		0				0			0
17271	"kan overføres"	0		0				0			0
17272	"kan overføres"	0		0				0			0
17273	"kan overføres"	11		11				11		810 458	0
148273	"kan overføres"	11 002		11 002				11 002		2 649 281	0

Se årlig rundskriv R-2/2022 fra Finansdepartementet for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.

* Kolonnen viser lønnskompensasjon på den enkelte budsjettpost for lønnsoppgjørene 2024 slik foreslått i departementenes omgrupperingsproposisjoner og slik disse fremgår av vedlegg 4 i Prop. 36 S (2024-2025) Nysaldering av statsbudsjettet 2024. Se årlig rundskriv R-2/2025 for mer detaljert informasjon.

** Maksimalt beløp som kan overføres er lønnskompensasjon pluss 5% av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24, fratrukket lønnskompensasjon, eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet "kan overføres". For poster uten stikkordet "kan overføres", beregnes maksimalt overførbart beløp slik: (Årets bevilgning - lønnskompensasjon)*5% + lønnskompensasjon. Se årlig rundskriv R-2/2025 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.

*** Mulig overførbart beløp er "Sum grunnlag for overføring", men maksimalt "Maks. overførbart beløp", og minimum "Kompensasjon for lønnsoppgjøret 2024". Se årlig rundskriv R-2/2025 for mer detaljert informasjon om mulig overførbart beløp.

Forklaring til bruk av budsjettfullmakter

- Mottatte belastningsfullmakter
- Stikkordet «kan overføres»
- Stikkordet «kan benyttes under»
- Stikkordet «overslagsbevilgning»
- Avgitte belastningsfullmakter (utgiftsført av andre)
- Fullmakt til å overskride driftsbevilgninger mot tilsvarende merinntekter
- Fullmakt til å overskride investeringsbevilgninger mot tilsvarende innsparing under driftsbevilgninger under samme budsjettkapittel
- Fullmakt til å overskride driftsbevilgninger til investeringsformål mot tilsvarende innsparing i de tre følgende budsjettår
- Innsparing i regnskapsåret som følge av bruk av fullmakt til å overskride driftsbevilgninger til investeringsformål mot tilsvarende innsparing i de tre følgende budsjettår
- Romertallsvedtak
- Mulig overførbart beløp

Oppstilling av artskontorapporteringen 31.12.2024 (Beløp i 1000 kroner)

	Note	2024	2023
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetalinger fra gebyrer	1		
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1		
Salgs- og leieinntekter	1		
Andre inntekter	1		0
Sum inntekter fra drift		0	0
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn	2	316 208	284 612
Andre utbetalinger til drift	3	157 528	142 879
Sum utbetalinger til drift		473 737	427 492
Netto rapporterte driftsutgifter		473 737	427 492
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetaling av finansinntekter	4		
Sum investerings- og finansinntekter		0	0
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetaling til investeringer	5	3 683	2 380
Utbetaling til kjøp av aksjer	5,8B		
Utbetaling av finansutgifter	4	15	10
Sum investerings- og finansutgifter		3 698	2 390
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter		3 698	2 390
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.	6		
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten		0	0

	Note	2024	2023
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader	7	28 678 800	25 753 286
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		28 678 800	25 753 286
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler *			
Tilbakebetalte tilskudd til statskassen konto 8480 (ref. kap. 5309, inntekt)		31 864	90 881
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)		501	429
Renteinntekter konto 8450 (ref. kap. 5605, inntekt)		1 156	2 137
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		39 948	36 405
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)		24 662	21 887
Netto rapporterte utgifter på felleskapitler		-48 807	-107 965
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		29 107 428	26 075 202
Oversikt over mellomværende med statskassen **			
Eiendeler og gjeld		2024	2023
Fordringer		54	265
Kasse			
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank		5 041 237	128 391
Skyldig skattetrekk		-13 337	-11 934
Skyldige offentlige avgifter		-3 033	-3 717
Avsatt pensjonspremie til Statens pensjonskasse		-17 648	-11 290
Lønn (negativ netto, for mye utbetalt lønn m.m.)		79	75
Differanser på bank og uidentifiserte innbetalinger		-645	-24
Annen gjeld		-5 041 237	-128 391
Sum mellomværende med statskassen	8	-34 529	-26 625

* Andre ev. inntekter/utgifter rapportert på felleskapitler spesifiseres på egne linjer ved behov.

** Spesifiser og legg til linjer ved behov.

NOTE 1

Innbetalinger fra drift (Beløp i 1000 kroner)

	31/12/2024	31/12/2023
Innbetalinger fra gebyrer		
Sum innbetalinger fra gebyrer	0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer		
Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer	0	0
Salgs- og leieinnbetalinger		
Sum salgs- og leieinnbetalinger	0	0
Andre innbetalinger		
Andre innbetalinger lønn	0	0
Andre innbetalinger arbeidsgiveravgift	0	0
Andre innbetalinger reisekostnader	0	0
Sum andre innbetalinger	0	0
Sum innbetalinger fra drift	0	0

NOTE 2

Utbetalinger til lønn (Beløp i 1000 kroner)

	31/12/2024	31/12/2023
Lønn	257 333	226 555
Arbeidsgiveravgift	39 948	36 405
Pensjonsutgifter*	26 032	25 671
Sykepenger og andre refusjoner (-)	-11 198	-7 889
Andre ytelser	4 094	3 871
Sum utbetalinger til lønn	316 208	284 612
* Denne linjen benyttes av virksomheter som innbetaler pensjonspremie til SPK.		
Antall årsverk:	275	249

NOTE 3

Andre utbetalinger til drift (Beløp i 1000 kroner)

	31/12/2024	31/12/2023
Husleie	37 146	36 046
Flyttekostnader		
Vedlikehold egne bygg og anlegg		
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler		
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	994	998
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	252	216
Mindre utstyrsanskaffelser	2 327	286
Leie av maskiner, inventar og lignende	10 306	7 313
Kjøp av konsulenttjenester	61 895	59 033
Kjøp av andre fremmede tjenester	9 736	8 333
Reiser og diett	16 082	13 150
Øvrige driftsutgifter	18 790	17 505
Sum andre utbetalinger til drift	157 528	142 879

NOTE 4

Finansinntekter og finansutgifter (Beløp i 1000 kroner)

	31/12/2024	31/12/2023
Innbetaling av finansinntekter		
Renteinntekter		0
Valutagevinst		
Annen finansinntekt		
Sum innbetaling av finansinntekter	0	0
	31/12/2024	31/12/2023
Utbetaling av finansutgifter		
Renteutgifter	15	10
Valutatap	0	
Annen finansutgift		
Sum utbetaling av finansutgifter	15	10

NOTE 5

Utbetaling til investeringer og kjøp av aksjer (Beløp i 1000 kroner)

	31/12/2024	31/12/2023
Utbetaling til investeringer		
Immaterielle eiendeler og lignende		
Tomter, bygninger og annen fast eiendom		
Beredskapsanskaffelser		
Infrastruktureiendeler		
Maskiner og transportmidler		
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	3 683	2 380
Sum utbetaling til investeringer	3 683	2 380

	31/12/2024	31/12/2023
Utbetaling til kjøp av aksjer		
Kapitalinnskudd		
Obligasjoner		
Investeringer i aksjer og andeler		
Sum utbetaling til kjøp av aksjer	0	0

NOTE 6

Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten (Beløp i 1000 kroner)

	31/12/2024	31/12/2023
Innbetalinger til statskassen - ubrukte midler		
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	0	0

NOTE 7

Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten (Beløp i 1000 kroner)

	31/12/2024	31/12/2023
Tilskudd til kommuner	2000	0
Tilskudd til ikke-finansielle foretak	431 017	218 662
Til til finansielle foretak	19 349	10 644
Til til husholdninger	3 240	4 355
Tilskudd til ideelle organisasjoner	4 829 283	4 089 515
Tilskudd til statsforvaltningen	592 567	494 221
Tilskudd til utlandet	22 801 344	20 935 888
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	28 678 800	25 753 286

NOTE 8

Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen (Beløp i 1000 kroner)

Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

	31/12/2024	31/12/2024	
	Spesifisering av bokført avregning med statskassen	Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	Forskjell
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i aksjer og andeler*			0
Obligasjoner			0
Sum	0	0	0
Omløpsmidler			
Kundefordringer	54	54	0
Andre fordringer			0
Bankinnskudd, kontanter og lignende**	5 328 368	5 041 237	287 131
Sum	5 328 422	5 041 291	287 131
Langsiktige gjeld			
Annen langsiktig gjeld			0
Sum	0	0	0
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-18 494	0	-18 494
Skyldig skattetrekk	-13 337	-13 337	0
Skyldige offentlige avgifter	-3 033	-3 033	0
Annen kortsiktig gjeld **	-5 328 934	-5 059 451	-269 482
Sum	-5 363 797	-5 075 821	-287 976
Sum	-35 375	-34 529	-845

* Virksomheter som eier finansielle anleggsmidler i form av investeringer i aksjer og selskapsandeler fyller også ut note 8 B

** Avvik mellom rapportert og bokført beløp i DNB per.31.12.2024 for valutakonto. Avviket på 287,13 mill. kroner skyldes valutakursendring fra transaksjonstidspunktet til valutakurs brukt av DnB 31.12.2024. I vår rapportering til statsregnskapet den 31.01.2025 var beløp i kroner ikke verdjustert til kursdato per 31.12.2024. Regnskapet for 2024 er i etterkant blitt rettet opp i økonomisystemet. Dette har imidlertid medført at beløp innrapportert til statsregnskapet i mellomværende er for lavt. Nettoeffekt er imidlertid null, da midler innbetalt på Norads valutakonto er foretatt i USD og vil utbetales i USD. Beløp i kroner per 31.12.2024 er dermed en teknisk beregning for balansepost for verdi av eiendel og gjeld, uten øvrig påvirkning på Norads resultatregnskap.

NOTE 8

Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen (Beløp i 1000 kroner)

Del B Spesifisering av investeringer i aksjer og selskapsandeler

	Ervervsdato	Antall aksjer	Eierandel	Stemmeandel	Årets resultat i selskapet	Balanseført egenkapital i selskapet	Balanseført verdi i regnskap*
Aksjer							
Balanseført verdi 31.12.2024							0

* Investeringer i aksjer er bokført til anskaffelseskost. Balanseført verdi er den samme i både virksomhetens kontospesifikasjon og kapitalregnskapet.

Vedlegg

Vedlegg 1

Register for budsjettposter

Vedlegg 2

Forkortelser i årsrapporten

Vedlegg 3

Klima- og skoginitiativets
strategiske rammeverk
(separat dokument)

VEDLEGG 1
Register for budsjettposter

Budsjettpost	Omtale
Kap. 150, post 70 Nødhjelp og humanitær bistand	Humanitær og helhetlig innsats
Kap. 151, post 71 Globale sikkerhetsspørsmål og nedrustning	Ulikhet Humanitær og helhetlig innsats
Kap. 152, post 70 Menneskerettigheter	Demokrati og menneskerettigheter
Kap. 159, post 73 Ukraina og naboland	Nansen-programmet for Ukraina Kvalitet og effektivitet (tverrgående hensyn)
Kap 160, post 70 Helse, og	Global helse Likestilling og kvinners rettigheter
Kap 160, post 71 Verdens helseorganisasjon (WHO)	Global helse Likestilling og kvinners rettigheter
Kap 160, post 72 FNs aidsprogram (UNAIDS)	Global helse
Kap. 161, post 70 Utdanning	Klimafinansiering Likestilling og kvinners rettigheter Demokrati og menneskerettigheter
Kap. 161, post 73 Styresett og offentlige institusjoner	Ulikhet, Likestilling og kvinners rettigheter Demokrati og menneskerettigheter
Kap. 162, post 70 Bærekraftig jobbskaping, næringsutvikling og handel	Likestilling og kvinners rettigheter

Budsjettpost	Omtale
Kap. 162, post 71 Matsikkerhet og landbruk	Klimafinansiering Matsikkerhet og sultbekjempelse Ulikhet
Kap 162, post 72 Forbybar energi	Klimafinansiering Likestilling og kvinners rettigheter
Kap. 163, post 70 Miljø og klima	Klimafinansiering Matsikkerhet og sultbekjempelse, Ulikhet Demokrati og menneskerettigheter
Kap 163, post 71 Bærekraftige hav og tiltak mot marin forurensning	Klimafinansiering Ulikhet
Kap. 164, post 70 Likestilling	Likestilling og kvinners rettigheter
Kap. 170, post 70 Sivilt samfunn	Global helse Ulikhet Likestilling og kvinners rettigheter Demokrati og menneskerettigheter Kvalitet og effektivitet (tverrgående hensyn) Kunnskap og kommunikasjon Tilskuddsmidler
Kap. 1482, post 73 Klima- og skogsatsingen	Klimafinansiering Likestilling og kvinners rettigheter Klima- og skogsatsingen

VEDLEGG 2
Forkortelser i årsrapporten

Forkortelse	Fullt navn
ACF	Alliance of Champions for Food Systems Transformation
AFFM	African Fertilizer Mechanism
ATACH	Alliance for Transformative Action on Climate and Health
ATI	Addis Tax Initiative
AU	Den afrikanske union
AUDA/NEPAD	African Union Development Agency
BCEPS	Bergen Centre for Ethics and Priority Setting (Universitet i Bergen)
Bufdir	Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet
CAFI	Central African Forest Initiative
CEPI	Coalition for Epidemic Preparedness Innovations
COMESA	The Common Market for Eastern and Southern Africa
CSD	Center for Sustainable Development
IDB	Den interamerikanske utviklingsbanken
DR Kongo	Den demokratiske republikken Kongo
EBRD	European Bank for Reconstruction and Development/Den europeiske utviklingsbanken
FAO	United Nations Food and Agriculture Organization/FNs organisasjon for ernæring og landbruk
FASA	The fund for Mobilising Finance for Food and Agriculture
FATF	Financial Action Task Force
FCDO	Foreign, Commonwealth and Development Office
FCLP	Forest Climate Leaders Partnership
FVC (FAO)	Flexible Voluntary Contribution (FAO)
Gavi	Gavi The Vaccine Alliance/Vaksinealliansen
GCF	Green Climate Fund/Det grønne klimafondet
GEF	Den globale miljøfasiliteten

Forkortelse	Fullt navn
GFDRR	Global Facility for Disaster Reduction and Recovery
GFF	Global Financing Facility for Women, Children and Adolescents
GIZ	Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit
GMA	Grant Management Assistant
GPFP	Global Public Finance Partnership
GRIF (Verdsbanken)	The Global Risk Financing Facility
HISP	Health Information Systems Program (Universitetet i Oslo)
IDA	Det internasjonale utviklingsfondet (del av Verdsbanken)
IFAD	International Fund for Agricultural Development/Det internasjonale fondet for jordbruksutvikling
IMF	International Monetary Fund/Det internasjonale pengefondet
IPPF	International Planned Parenthood Federation
IUCN	Den internasjonale naturvernunionen
KLD	Klima- og miljødepartementet
KOS	Klima- og skoginitiativet
KSAT	Kongsberg Satellite Services
LEAF	Lowering Emissions by Accelerating Forest Finance
LHBTI	Lesbiske, homofile, bifile, transpersoner og interkjønnpersoner
NEFCO	Nordic Green Bank
NIBIO	Norsk institutt for bioøkonomi
NMBU	Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
NORHED	Norwegian Programme for Capacity Development in Higher Education and Research for Development
ODA	Official Development Assistance
OECD	The Organization for Economic Cooperation and Development
OECD DAC	Development Assistance Committee

Forkortelse	Fullt navn
OTFF	Oslo Tropical Forest Forum
Profonanpe	The Peruvian Trust Fund for National Parks and Protected Areas
PTA	Plan - Tilskudd - Avtale. Forvaltningsverktøy til bruk i tilskuddsforvaltningen
REDD+ RIP	Redd+ Investment Program
SUN	Scaling up Nutrition
SRHR	Seksuell og reproduktiv helse og rettigheter
SSB	Statistisk sentralbyrå
TARI	Tanzania Agricultural Research Institution
TOSSD	Total Official Support for Sustainable Development
UD	Utenriksdepartementet
UNAIDS	The joint United Nations programme on HIV/AIDS
UNDP	United Nations Development Programme/FNs utviklingsprogram
UNDRR	FNs kontor for katastrofeforebygging
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UNFPA	United Nations Population Fund
UNICEF	United Nations International Children's Emergency Fund/FNs barnefond
UN-REDD	United Nations Collaborative Programme on Reducing Emissions from Deforestation and Forest Degradation in Developing Countries
USAID	U.S Agency for International Development
WFP	United Nations World Food programme/Verdas matvareprogram
WHO	World Health Organization/Verdas helseorganisasjon
WP-STAT	Working Party on Development Finance Statistics

Vedlegg 3 til Norads årsrapport 2024

Rapportering på Klima- og skoginitiativets strategiske rammeverk

Hovedmålet til Klima- og skoginitiativet (KOS) er å medvirke til at redusert og reversert tap av tropisk skog bidrar til et stabilt klima, bevart naturmangfold og en mer bærekraftig utvikling. Hovedmålet er delt inn i to delmål: (i) å medvirke til bærekraftig skog- og arealforvaltning i utviklingsland, og (ii) å medvirke til redusert press på tropiske skogareal fra globale markeder.

Videre angir det strategiske rammeverket, slik det er beskrevet i Prop 1S (2024-2025), åtte strategiske områder som innsatsen rettes inn mot og som hver for seg og i sum er tenkt å bidra til å nå de to delmålene nevnt over. De åtte er: (i) bærekraftig arealbrukspolitikk; (ii) styrkede rettigheter og bedre levekår for urfolk og lokalsamfunn; (iii) internasjonale incentivstrukturer for utslippsreduksjoner fra skog; (iv) global transparens; (v) avskogingsfrie råvaremarkeder; (vi) avskogingsfrie finansmarkeder; (vii) redusert skogkriminalitet; og (viii) global oppslutning rundt arbeidet mot avskoging.

Innsatsen for bærekraftig arealbrukspolitikk følges i hovedsak opp av Klima- og miljødepartementet gjennom Klima- og skoginitiativets bilaterale avtaler. Norad støtter imidlertid sivilsamfunnspartnere på dette området og har ansvar for enkelte strategiske avtaler. Norad forvalter videre en stor andel av klima- og skoginitiativets midler under innsatsområdene urfolk og lokalsamfunn, økt transparens, bærekraftige råvare- og finansmarkeder og internasjonal skogkriminalitet.

Det rapporteres i det følgende på utvalgte resultater. I tråd med tildelingsbrevet for 2024 fra KLD legges hovedvekten på resultatmålene i det strategiske rammeverket. Mange av Norads partnere har frist for årlig rapportering 1. juni. Resultateksemplene i dette vedlegget er derfor både fra 2023 og 2024, og i enkelte tilfeller lengre tidsperioder, da noen resultater tar mange år å oppnå. Norad rapporterer også på arbeid med sikringsmekanismer og risiko.

For overordnet omtale av Peru, Guyana, Kongobassenget og Etiopia, som Norad har spesielt forvaltningsansvar for, se *1.9 Klima- og skogsatsingen* i Norads årsrapport.

Resultatmål 1: Vedtatt og gjennomført politikk for bærekraftig skog- og arealforvaltning i tropiske skogland og delstater.

Mange skogland har en politisk økonomi hvor aktiviteter som innebærer tap av tropisk skog er mer lønnsomme enn skogbevaring. Selv der det er mulig å produsere mer uten å avskoge, gjenspeiles ikke alltid dette i nasjonal politikk, eller politikken håndheves ikke. Det eksisterer en styringssvikt. Arealbrukspolitik er kjernen i arbeidet med denne styringssvikten og er sentralt i Klima- og skoginitiativets bilaterale partnerskap.

Norads støtte til sivilsamfunnsorganisasjoner og kunnskapsinstitusjoner bidrar til å både legge press på og støtte myndighetenes arbeid med bærekraftig skog- og arealforvaltning. Flere av Norads partnere er tunge kunnskapsmiljøer som bidrar med kunnskapsutvikling, analyser og innspill til politikikutvikling og beslutningsprosesser.

Brasil

Brasil leverte i 2024 en oppdatert NDC under Parisavtalen, vedtok et nasjonalt kvotesystem, og oppdaterte den nasjonale strategien for restaurering av skog og annen naturlig vegetasjon (Planaveg). Målet i strategien Planaveg er å restaurere opptil 120 000 km² med avskoget eller degradert land innen 2030, i tråd med Brasils forpliktelser under Parisavtalen. Med støtte fra Norad har organisasjonen **Amigos da Terra (AdT)** utviklet appen *Skoglov-termometeret* og **Brasils stiftelse for bærekraftig utvikling (FBDS)** har utviklet retningslinjer, som brasilianske myndigheter i 2024 har brukt i oppdateringen av Planaveg. I 2024 har AdT også bidratt i myndighetenes arbeid for å forbedre og sikre åpne data i Rural Environmental Registry (CAR). Brasils skoglov pålegger private landeiere å registrere eiendommer i CAR, som er et digitalt register for alle gårder og landlige eiendommer. Hensikten med CAR er å samle viktig miljøinformasjon om landbrukseiendommer for å beskytte natur og hindre ulovlig avskoging.

Med bred deltakelse har FBDS sammen med sine partnere utviklet PlanaFlor – en strategi for bærekraftig økonomisk utvikling, inkludert naturbaserte løsninger og effektiv implementering av Brasils skoglov. PlanaFlor har i 2024 samarbeidet med 55 aktører i Brasil, inkludert flere departementer og Brazilian Forest Service (SFB), for å identifisere de største hindringene for effektiv implementering av skogloven. PlanaFlor samarbeider videre med SFB om å prioritere restaureringsområder i Planaveg og analysere mulig bruk av miljøkvoter. Brasils skoglov pålegger landeiere i Amazonas å bevare 80 prosent av skogen på eiendommene, og landeiere som avskoger mindre enn de tillatte 20 prosentene kan selge miljøkvoter (Environmental Reserve Quotas).

Colombia

Avskogingen i Colombia gikk markant ned i 2023, men foreløpige tall tyder på en betydelig økning i 2024. Ekspansiv kvegdrift er en viktig årsak, og mye av den er ulovlig. Geriljaen kontrollerer mange av områdene med økt avskoging i Amazonas. Kvegekspansjonen spiser seg også inn i urfolksområder og

verneområder, inkludert nasjonalparker som Chiribiquete. Colombia er fortsatt verdens farligste land for miljøforkjempere¹, og sikkerheten for lokale ledere er alarmerende.

I Colombia jobbet **Caritas** i 2024 med småbønder, lokalsamfunn og religiøse aktører i delstatene Caquetá og Putumayo for å styrke bærekraftig arealforvaltning og forbedre beskyttelse av skogen og dens forsvarere. Caritas Norge er en hjelpeorganisasjon med utspring fra den katolske kirken i Norge. De har i en årrekke bidratt til matsikkerhet og til å fremme økt satsning på klimavennlig jordbruk for småbønder som en viktig del av klimaløsningen. Organisasjonen driver nybrottsarbeid ved å involvere kirkelige aktører i beskyttelse av skogen, og bidrar i tillegg til mål om urfolks og skogavhengige befolkningers rettigheter.

Prosjektet har oppnådd beskyttelse av over 20 km² ved å inngå 180 frivillige bevaringsavtaler med bønder. I tillegg har mer enn 230 gårder tatt i bruk bærekraftige metoder for husdyrhold og skogbevaring, og det er opprettet planteskoler der det dyrkes steds egne arter som brukes til skogplanting. Gjennom prosjektet er det levert mer enn 14 000 trær som er plantet blant annet for å styrke agroforestry-systemer. Caritas-prosjektet har i samarbeid med USAID lært offentlige tjenestemenn fra Caquetá opp i forebygging og risikostyring for menneskerettighetsforkjempere og deres rolle som beskyttere av disse rettighetene.

Peru

Torvmyrene i Amazonas er enorme karbonlagre, og Peru har noen av de mest karbonrike. I 2024 bidro **CIFOR-ICRAF** til å fremme politisk anerkjennelse av torvmyrer som viktige arealer å bevare, som ledd i å bekjempe klimaendringer. Assistert av CIFOR-forskere, med finansiell støtte fra Norad, har regjeringen i Peru utviklet en nasjonal definisjon og et eget regelverk for bevaring og bærekraftig forvaltning av torvmyrer. CIFOR-ICRAF leverte blant annet nye data om overvåking, rapportering og verifisering (MRV). Gjennom prosjektet har CIFOR-ICRAF også utviklet et rammeverk for policydiagnostikk som vil tillate skogland å evaluere og på den basis forbedre sin skogpolitikk. Rammeverket vil bli tilgjengelig for skoglandene tidlig i 2025.

Å lykkes med å bygge en bærekraftig skogøkonomi i delstater som har regnskog er viktig for å redusere avskoging, håndtere klima- og naturkrisen og skape inntekter. Dette har vist seg viktig ikke minst i perioder med mindre politisk oppmerksomhet og oppslutning om klima- og skogagendaen på nasjonalt nivå. I 2024 ble en ny strategi lansert og avtaler inngått for å utvikle og styrke bioøkonomi i delstater i Peru og andre regnskogland. Det skjedde på **Governors Climate and Forest Task Force (GCFTF)** sitt globale årsmøte i peruansk Amazonas i oktober, som samlet over 1000 deltakere fra delstatsmyndigheter i store regnskogland, næringsliv, urfolk, lokalsamfunn og eksperter.

Indonesia

Indonesia er verdens tredje største regnskogland, og har hatt vedvarende og betydelig nedgang i avskogingen over mange år. Norad støtter **Friends of the Earth Indonesia (Walhi)** som arbeider tett med lokalsamfunn og opp mot indonesiske myndigheter for å styrke deres rolle i bærekraftig arealforvaltning. Walhi er Indonesias eldste miljøorganisasjon, og er en paraplyorganisasjon med 479 medlemsorganisasjoner. De driver miljøpolitisk påvirkningsarbeid mot nasjonale, regionale og lokale

¹ <https://www.nytimes.com/2024/09/09/climate/colombia-environmental-activist-killings.html>

myndigheter. Organisasjonen tilbyr også faglig opplæring til advokater og miljøforkjempere, og rettsforfølger tilfeller der konsesjoner er tildelt i strid med landets miljølovgivning.

I Indonesia må lovforslag som er foreslått av representantenes hus i Kongressen tas inn i National Legislation Program (Prolegnas) før det kan behandles. Etter flere års arbeid har Walhi i 2024, sammen med andre organisasjoner, bidratt til at The Climate Change Management Bill er tatt inn i planen for 2025. Dette er ingen garanti for at lovforslaget vil bli behandlet i 2025, men inkludering på lista øker sjansene. Lovforslaget omhandler hvordan Indonesia skal forholde seg til klimaendringer på et overordnet nivå, inkludert prinsipper for klimarettferdighet, reduksjoner, tilpasning og tap og skade. Walhi mener loven blant annet vil kunne bidra til bedre forvaltning av skog, ettersom Indonesias CO2-utslipp i betydelig grad er knyttet til avskoging og arealbruksendringer.

Wildlife Conservation Society (WCS) har bidratt til at den 20-åringen utviklingsplanen for Aceh-provinsen inkluderer viktige føringer for skogbevaring og biomangfold. Det endelige utkastet ble godkjent av innenriksdepartementet og var et førende dokument for guvernørkandidatene frem mot regionalt valg, som ble avholdt i 2024. Dette er et sektorovergripende planverktøy, og har derfor mer slagkraft og er mer bærekraftig enn en tilnærming der man kun utformer egne planer og strategier for skogbevaring. WCS har lyktes blant annet fordi de over lengre tid har bygget relasjoner og sikret forankring både blant politikerne og blant offentlige tjenestemenn i Aceh, noe som illustrerer gevinster man kan høste gjennom å bygge tillit og langsiktige relasjoner. I tillegg har WCS bidratt til vern av 18 km² skog i form av Tahura (Taman Hutan Raya) i Sør-Aceh. Dette relativt begrensede området har stor økologisk verdi fordi det utgjør en høybiodiversitets-korridor som forbinder Singkil naturreservat og Gunung Leuser nasjonalpark.

I tett samarbeid med myndigheter på lokalt nivå i Indonesia, Brasil og Liberia, har **The Sustainable Trade Initiative (IDH)** blant annet bidratt til å sikre eiendomsrettigheter for småprodusenter og lokalsamfunn, og gitt faglig assistanse. IDH legger til grunn en bred landskapstilnærming og samarbeid mellom produsenter, myndigheter og privat sektor. Ved å bidra til forpliktende samarbeid og avtaler mellom myndigheter, produsenter og privat sektor vil IDH skape varige endringer som er mindre sårbare for politiske skifter.

Kongobassenget

Regnskogen Kongobassenget i Sentral-Afrika er verdens største karbonlager, og viktig for vannforsyning og matsikkerhet i store deler av Afrika sør for Sahara. 60 prosent av den ligger i DR Kongo. Her har avskogingen historisk sett vært lav sammenliknet med Amazonas og Sørøst-Asia, men har økt i senere år. Driverne bak avskogingen er småskala jordbruk og produksjon av trekull. Bakenforliggende årsaker er befolkningsvekst og fattigdom. Om lag 80 prosent av DR Kongos befolkning har ikke tilgang til elektrisitet, og det ventes mer enn en fordobling av befolkningen fra 99 til 218 millioner innen 2050. En rekke tiltak innen alt fra familieplanlegging til jobbskaping, energitilgang og mer effektivt jordbruk må lykkes samtidig for å klare å bremse avskogingen. Realistisk sett vil også en helt annen ressursinnsats fra det internasjonale samfunnet, i kombinasjon med økt nasjonalt søkelys på problemstillingen, være nødvendig for å lykkes med å stabilisere avskogingen i Kongobassenget. Foreløpig er det vanskelig å spore en slik innsats.

Konflikten i Øst-Kongo, som eskalerte i 2024, påvirker både pågående prosjekter og myndighetenes kapasitet til å bekjempe den økende avskogingen. Konflikten i Øst-Kongo har betydelige konsekvenser for bevaringen av regnskogen, inkludert i vernede områder som Virunga nasjonalpark¹. De pågående kampene fører til omfattende fordrivelse av lokalsamfunn, og ukontrollert avskoging når fordrevne personer tvinges til å søke nye områder for bosetting og ressursutnyttelse. Mangelen på stabilitet og effektiv styring gjør det utfordrende å håndheve miljøvernlover². I tillegg utnytter væpnede grupper naturressursene i disse områdene for å finansiere sine aktiviteter. Dette fører til ulovlig hogst og ulovlig gruvedrift.

Klima- og skoginitiativets største innsats i DR Kongo kanaliseres gjennom **Central African Forest Initiative (CAFI)**. I tillegg til DR Kongo, finansierer CAFI programmer i Republikken Kongo, Kamerun og Gabon. Resultatene fra CAFIs arbeid i 2024 valideres i juni 2025. Her rapporteres resultater fra 2023. For mer informasjon om CAFI, se også 1.9. *Klima- og skogsatsingen* i Norads årsrapport.

Ved utgangen av 2023 var om lag halvparten av de 70 politiske milepælene i intensjonsavtalen med DR Kongo oppnådd eller hadde god fremgang. CAFI støtter landbruksreformen i DR Kongo, som har som mål å forbedre matsikkerhet og ernæring. På landsbygda har mange lokalsamfunn okkupert landområder uten offisielle eiendomsdokumenter. Denne situasjonen skaper usikkerhet rundt eiendomsrett og kan føre til jordtvister, noe som igjen hindrer bærekraftig ressursforvaltning og lokal utvikling. CAFI støtter et «Land Information System» (LIS), som ble godkjent i 2023. Ved å legge vekt på tydelig eierskap til jorda tar LIS sikte på å løse problemer med eiendomsrett som har eksistert i flere tiår.³

Ved utgangen av 2023 var det gjennom CAFI etablert 5 930 km² med kommunale skogkonsesjoner i DR Kongos lokalsamfunn, konsesjoner som kommer rundt én million mennesker til gode. Arbeidet med arealplanlegging på desentralisert nivå har de senere årene hatt betydelig fremgang. Mer enn 850 lokale arealplaner, som gir økt beskyttelse mot avskoging, har blitt godkjent. Disse dekker 97 000 km² land, tilsvarende en fjerdedel av Tysklands landareal. Arealplanene har blitt utviklet gjennom deltakende prosesser sammen med 2 600 lokale utviklingskomitéer, og 397 000 mennesker har fått direkte støtte gjennom hele prosessen. Det ble i 2023 opprettet 22 forvaltningsråd for landbruket på landsbygda. I tillegg er 340 km² med matvekster etablert, og mer enn 220 km² med flerårige avlinger (kakao, kokosnøtt, kaffe, oljepalmer og frukttrær) er plantet i savanner og degraderte skoger⁴.

Norad støtter også en rekke sivilsamfunnspartnere i DR Kongo, inkludert Regnskogfondet, Caritas og Rainforest Foundation UK. For omtale av disse, se resultatmål 2 om urfolk og lokalsamfunn.

Støtte til bønder i Kamerun

CAFI og Kamerun signerte en intensjonsavtale i oktober 2024. Avtalen inneholder en finansieringsforpliktelse fra CAFI på USD 60 millioner i en oppstartsfase frem til 2027. Det legges så

¹ <https://news.mongabay.com/2025/03/the-environmental-toll-of-the-m23-conflict-in-eastern-drc-analysis/>

² https://news.mongabay.com/2024/03/under-the-shadow-of-war-in-the-drc-a-mining-companys-actions-face-impunity/?_ga=2.168852136.823005591.1741039678-1320289184.1731869128

³ [https://www.cafi.org/sites/default/files/2024-09/CAFI Annual Report - Final - English.pdf](https://www.cafi.org/sites/default/files/2024-09/CAFI%20Annual%20Report%20-%20Final%20-%20English.pdf)

⁴ [https://www.cafi.org/sites/default/files/2024-09/CAFI Annual Report - Final - English.pdf](https://www.cafi.org/sites/default/files/2024-09/CAFI%20Annual%20Report%20-%20Final%20-%20English.pdf)

opp til en felles innsats for å mobilisere ytterligere USD 2.5 milliarder frem mot 2035 for å fremme grønn vekst, særlig avskogingsfritt landbruk. Avtalen har som mål å stabilisere avskogingen på 110 000 ha per år innen 2026 og deretter redusere den frem mot 2029.

Kamerun er en av verdens største kakaoprodusenter. Utvikling av en bærekraftig og avskogingsfri kakaosektor er forankret i Kameruns nasjonale utviklingsstrategi, og i intensjonsbrevet mellom CAFI og Kamerun fra 2024. Målet er at tilrettelegging for økt produksjon i savanneskog og blandet skog vil legge mindre press på den intakte tropiske skogen lengre sør i landet. CAFI støtter næringsorganisasjonen for kaffe og kakao (FODECC) i Kamerun med 20 millioner USD. I tillegg mottar FODECC finansiering fra avgiften på eksport av kakao og kaffe. FODECC har laget et kontantløst system for både opplæring, støtte og subsidier til bøndene, og småskalaprodusentene mottar subsidier for å kunne intensivere produksjonen på en bærekraftig måte. FODECC har rundt 350 000 registrerte bønder, hvorav 133 000 er kvinner. Kamerun har som mål å støtte alle de 700 000 produsentene som er avhengige av kakao- og kaffeeksport til Europa.

For omtale av Peru, Guyana og Etiopia, se *1.9 Klima- og skogsatsingen* i Norads årsrapport.

Resultatmål 2: Styrkede rettigheter og bedre levekår for urfolk og lokalsamfunn i tropiske skogland

Urfolks tradisjonelle kunnskap og forvaltning av natur forstås i økende grad som en sentral del av løsningen på klima- og naturkrisen. Urfolk er ofre for avskoging, men samtidig en del av løsningen. Norads partnere innenfor dette innsatsområdet støtter anerkjennelse av landrettigheter, bærekraftig forvaltning av urfolks og lokalsamfunns områder, styrking av bærekraftige inntektskilder, og overvåking av områder og beskyttelse av skogen og dens voktere. Disse henger tett sammen, og i mange av avtalene jobber partnere langs flere spor parallelt, og bidrar til flere av Klima- og skoginitiativets mål.

Norads partnere har i perioden 2021-2024 bidratt til å øke arealer under urfolks og lokalsamfunns kontroll og økt anerkjennelse av urfolks landrettigheter. Støtten har også styrket forvaltningen av urfolksområder gjennom utvikling av forvaltningsplaner, og i enkelte områder forbedret urfolks husholdningsøkonomi ved å støtte utviklingen av produkter basert på skogsråvarer og småskala landbruk for salg i lokale og nasjonale markeder. Partnerne har også støttet overvåking og avslørt ulovlig avskoging og andre ulovlige aktiviteter i urfolksområder, og bidratt til å løfte fram urfolks historier og perspektiver i offentligheten.

Indonesia

I 2013 bekreftet Indonesias konstitusjonelle domstol at Indonesias urfolk hadde rettigheter til tradisjonelle landområder. Dette er en prinsipielt svært viktig dom. Implementeringen går imidlertid

saktere enn ønsket. Et utkast til lov om urfolksrettigheter i Indonesia har vært på listen over nasjonal prioritert lovgivning hvert år siden 2014, men ble heller ikke i 2024 vedtatt av parlamentet.¹

Endelig anerkjennelse av rettigheter skjer i Indonesia gjennom at sentrale myndigheter utsteder bruksrettigheter eller landrettigheter til arealer under merkelappen Social Forestry. Prosessen har flere steg og tar flere år. Ifølge urfolksalliansen AMAN er om lag en femtedel av Indonesias samlede skogareal på 1 200 000 km² tradisjonelle urfolksområder. Sentrale myndigheter har så langt anerkjent urfolks eiendomsrett til kun 2650 km², eller én prosent av skogområdene AMAN mener er tradisjonelle urfolksområder. I tillegg er totalt 48 500 km² så langt dekket av lokale dekreter om anerkjennelse av urfolksgrupper. Lokalt dekret er ingen garanti for senere anerkjennelse av eiendomsrettigheter fra sentrale myndigheter, men er et nødvendig skritt på veien.

Norads partnere Samdhana, WRI Indonesia, Regnskogfondet og Walhi har bidratt til at urfolk og lokalsamfunn har fått bruksrettigheter og/eller eiendomsrettigheter anerkjent i 2024. I Vest-Kalimantan har **Samdhana** bidratt til at sentrale myndigheter har utstedt landrettigheter til 13 urfolksgrupper på et område som dekker litt over 670 km². **WRI Indonesia** har bidratt til at fire lokalsamfunn har fått utstedt bruksrettigheter fra sentrale myndigheter på til sammen 65 km². **Walhi** bidro i 2023 til det samme for et areal på 400 km² (innrapportert i 2024).

I provinsen Sør-Papua har Samdhana bidratt til at lokale myndigheter har anerkjent den etniske gruppen Yei som urfolk. Anerkjennelse som urfolk garanterer som nevnt ikke senere anerkjennelse av landrettigheter, men er et nødvendig og viktig steg. Området til gruppen er ikke utelukkende skog, men dekker over 4 000 km². Gitt kompleksiteten i få gjennomført prosesser for anerkjennelse, og områdets størrelse (større enn Jotunheimen), er dette et betydelig resultat. I Nord Kalimantan har WRI Indonesia bidratt til at urfolksgruppen Dayak Tenggalan har fått anerkjennelse som urfolk gjennom et lokalt dekret som dekker et areal på nær 250 km². I 2023 rapporterte **Regnskogfondet** at fire urfolkssamfunn i Jambi var blitt anerkjent som urfolk. Områdene dekker totalt nesten 1400 km² og var et resultat av bidrag bl.a. fra Regnskogfondets partner KKI Warsi siden 2016.

Parallelt med arbeid for anerkjennelse av rettigheter jobber flere av prosjektene i Indonesia med å styrke urfolk og lokalsamfunns levekår, gjennom å styrke småskala bedrifter og identifisere og utvikle bærekraftige, grønne inntektskilder. Støtte til forbedret markedstilgang og markedsføring av produkter er en del av innsatsen. Arbeidet er også rettet mot lokale myndigheter med tanke på å mobilisere støtte. Gjennom dette arbeidet er det over flere år etablert en rekke slike småskala bedrifter og utviklet produkter som har nådd markedet og gitt økte inntekter hos målgruppen. WRI Indonesia har de siste årene bidratt til å styrke 27 ulike grupper. Indonesias urfolksallianse AMAN har bidratt til å styrke 30 småskala bedrifter i urfolkssamfunn. Walhi bidrar også til dette. Eksempler på produkter som selges er kaffe, palmesukker, tradisjonelle vevehåndverk og honning. Gjennom underpartner KKI Warsi har også BBC Media Action bidratt med slike aktiviteter i landsbyer i Jambi og Kalimantan, og blant annet gitt opplæring til kvinner i hvordan bruk av sosiale medier kan gi effektiv markedstilgang.

¹ <https://news.mongabay.com/2024/04/activists-file-last-gasp-suit-as-indonesia-fails-again-to-pass-indigenous-bill/>

DR Kongo, Gabon og Liberia

I **DR Kongo** er lokalsamfunnsskoger (CFCLs) en viktig forvaltningsmodell som sikrer landsbyer og lokalsamfunn lokale land- og bruksrettigheter. Disse konsesjonene er skogområder som for alltid forvaltes og eies kollektivt av urfolk og lokale samfunn. Norad-partnere som Regnskogfondet, RFUK, WCS og Caritas støtter tiltak som kartlegger landskaper, fremmer søknader om territorielle rettigheter og utarbeider bærekraftplaner i samarbeid med lokalsamfunn og urfolk.

Som ledd i myndighetenes strategi for CFCLer, har **Rainforest Foundation UK (RFUK)** i 2024 koordinert rundebord på provinsnivå og arbeidsmøter, som bidrar til å underbygge myndighetens politikk ved å bygge konsensus og løfte gode eksempler blant lokale, provinsielle og nasjonale aktører. RFUK har videre bidratt til etablering av ni nye skogkonsesjoner for lokalsamfunn (CFCL) i perioden 2021-2024. Dette har blant annet bidratt til bevaring av 1270 km² skog med høy biologisk verdi. Fire av skogkonsesjonene har så langt fått godkjent sine bærekraftige forvaltningsplaner, de øvrige er i prosess. Prosjektet har nådd ut til nesten 28 000 personer som bor i lokalsamfunnsskoger. I 2024 har også 1300 personer fått opplæring i bærekraftig ressursforvaltning, særlig honningproduksjon, fiskeoppdrett og jordbruk gjennom agroforestry-teknikker. Regnskogfondet har gjort forberedende arbeid med 148 nye lokalsamfunn, med mål om formalisering av CFCLer.

Caritas støttet i 2024 partnere i DR Kongo for å fremme bærekraftig skog- og landforvaltning og å forbedre rettighetene og levebrødet til urfolk og lokalsamfunn i Sør-Kivu. Programmet opererer i en ustabil sikkerhetssituasjon i Øst-Kongo, forverret av konfliktene knyttet til den væpnede opprørsgruppa M23, som påvirker humanitære og økonomiske aktiviteter. Til tross for dette har 375 bønder fått opplæring i skoglandbruk (agroforestry), etablering og vedlikehold av planteskoler for skogplanting, samt dyrking av inntektsbringende arter som oljepalmer, avokadotrær og kaffetrær er plantet. Tre planteskoler er opprettet.

I **Gabon og Liberia** har **Client Earth** bidratt til at lokalsamfunn har fått økt juridisk kompetanse om forvaltning av lokalsamfunnsskoger. Et lokalsamfunn i Gabon fikk sin avtale om lokalsamfunnsskog suspendert av myndighetene grunnet dårlig forvaltning og ulovlig tømmerhogst. En av Client Earth's partnere hjalp lokalsamfunnet med å bedre forvaltningen og sørge for kvinners deltagelse, noe som blant annet resulterte i at en kvinne for første gang ble valgt som president. Den juridiske avtalen om lokalsamfunnsforvaltning av skogen ble gjeninnført.

I Liberia planla regjeringen i 2023 å signere en avtale under COP28 om kjøp av skogkreditter med offsetfirmaet Blue Carbon (basert i De Forente Arabiske Emirater). Avtalen ville gitt Blue Carbon kontroll over 10 prosent av Liberias landareal. En stor del av arealet var eid av lokalsamfunn som ikke hadde blitt konsultert, og avtalen ville fått følger for rettmessig bruk av skogen for millioner av mennesker. Med støtte fra **Fern** gjennomførte sivilsamfunnsaktører i Liberia en vellykket nasjonal og internasjonal kampanje, og saken fikk betydelig internasjonal medieoppmerksomhet fra medier som

Washington Post, NY Times, Le Monde og Mongabay.¹ Liberias regjering gjennomførte ikke den planlagte signeringen.

Peru

Tre prinsipielt viktige seiere ble oppnådd i 2024 i Peru, etter mange års intens innsats fra Norads partnere, inkludert **Regnskogfondet**.² For det første fikk en elv i Amazonas – som var sterkt forurensset av helseskadelig kvikksølv og olje – status som rettssubjekt i 2024, med krav til opprydding. Det skjedde etter at urfolkskvinner ledet en juridisk kamp mot peruanske myndigheter og det ansvarlige oljeselskapet. For det andre ble 72 hogsttillatelser i urørt regnskog opphevet. Disse truet hele 3000 km² uberørt regnskog og landområdene til flere isolerte urfolk i Peru. For det tredje ble et nytt verneområde (Sierra del Divisor Occidental) med urørt regnskog formelt opprettet i mai 2024 da Perus president vedtok en ny lov. Verneområdet er på over 5000 km² - større enn Akershus fylke. Presset mot disse områdene er stort, fra hogst og narkotikatrafikk til infrastrukturprosjekter og mineralutvinning. Urfolksgruppene som lever isolert fra omverden dypt inne i denne delen av den peruanske regnskogen vil nå bli bedre beskyttet mot inntrengere som ødelegger regnskog og utsetter urfolk for sykdom de ikke har motstandsdyktighet mot. Summen av disse er viktige fordi de samlet sett setter viktige grenser for kommersielle aktiviteter i regnskogen.

Brasil

I 2024 bisto **Amigos da Terra** 22 quilombola-samfunn (afro-brasilianske innbyggere som er etterkommere av rømte slaver) med å få identifisert over 3000 territorier som samlet dekker et område på 40.000 km² (på størrelse med Sveits) i delstatene Pará, Piauí og Minas Gerais. **ISPN** arbeidet for å styrke rettighetene og levebrødet til urfolk i regionene Gurupi Mosaic og Timbira territoriene (se vedlegg til Norads årsrapport 2023). **CIFOR-ICRAF** m.fl. har utviklet et læringsverktøy som skal bidra til en mer rettferdig og effektiv forvaltning av fellesreservater. Den nasjonale tjenesten for statlige beskyttede naturområder (SERNANP) har fått opplæring i verktøyet. **IPAM** utviklet systemverktøyet SOMUC/SOTER (The Territory Observation and Monitoring System tool), som er spesielt rettet mot overvåking og forvaltning av beskyttede områder. Parallelt er det lagt til rette for en integrert plattform med kunstig intelligens til å organisere og analysere sekundære data om bioøkonomi, som blant annet vil gi informasjon om trusler, økonomisk utviklingspotensial, og styringskapasitet i disse territoriene. Urfolk og offentlige ledere m.fl. har fått opplæring i verktøyet.

Overvåking av beskyttelse av urfolksterritorier er også omtalt under andre resultatmål.

¹ <https://news.mongabay.com/2023/08/massive-carbon-offset-deal-with-dubai-based-firm-draws-fire-in-liberia/>

² Dette under Norads rammeavtale med Regnskogfondets som er støttet med midler fra Utenriksdepartementet, ikke Klima- og miljødepartementet.

Resultatmål 3: Effektive internasjonale insentivstrukturer for redusert avskoging i tropiske skogland

Et sentralt mål for Klima- og skoginitiativet er å etablere en effektiv finansiell insentivstruktur for skoglandenes innsats. Klima- og skoginitiativet arbeider for et velfungerende frivillig skogkarbonmarked med høy sosial og miljømessig integritet. Innenfor dette strategiske innsatsområdet bidrar Norads partnere særlig med kapasitetsbygging og tilrettelegging slik at skogland effektivt kan få tilgang til internasjonal klimafinansiering gjennom betaling for utslippsreduksjoner fra redusert avskoging og skogdegradering.

FNs utviklingsprogram (UNDP) har i 2024 gitt teknisk bistand til delstater i brasiliansk Amazonas, slik at delstatene kunne imøtekomme kravene i den såkalte ART/TREES-standarden for kvantifisering, overvåking, rapportering og verifisering av utslippsreduksjoner. Dermed kan de få tilgang til klimafinansiering fra LEAF-koalisjonen, der offentlige og private aktører samarbeider om regnskogbevaring. De brasilianske delstatene, spesielt Pará, Tocantins og Acre, gjorde fremskritt med å imøtekomme standarden og med å forberede og iverksette avtaler om kjøp av utslippsreduksjoner (ERPA). Formelle konsultasjoner ble holdt med urfolk og lokalsamfunn i Brasil om dette og om godefordeling. I 2024 bidro også IPAM med teknisk støtte til delstatene i det juridiske Amazonas, i deres forberedelse til internasjonale karbonmarkedsforhandlinger. UN-REDD Programme har i 2024 gitt teknisk støtte til 19 land i deres arbeid med å imøtekomme kravene i ART/TREES standarden.

I Indonesia har WCS støttet myndighetene i Aceh med tilgang til REDD+ midler gjennom utviklingen av et program for utslippsreduksjoner, og bidratt til dialog mellom lokale og nasjonale myndigheter. Dette har resultert i at 1,75 millioner USD er øremerket Aceh fra Indonesias miljøfond (resultatbasert REDD+ finansiering fra Det grønne klimafondet).

Se også omtale av klimafinansiering under *1.9 Satsingsområde klima- og skog* i Norads årsrapport.

Resultatmål 4: Økt transparens i arealforvaltning, arealbruk, verdikjeder og finansiering

Tilgang til troverdig, presis og tidsmessig informasjon om de tropiske skogene – hva som skjer med den, hvorfor og hvem som har ansvaret – er viktig for Klima- og skoginitiativets måloppnåelse. Informasjon er av avgjørende betydning for at myndigheter og privat sektor kan iverksette gode tiltak mot avskoging, og for at sivilt samfunn kan utføre rollen som “vaktbikkje”. Norads partnere jobber langs flere spor på dette området, fra teknisk støtte og forbedring av skoglandenes målesystemer og tilgjengelige data, til avskogingsrisiko i verdikjeder og uavhengig journalistikk.

Kartlegging av avskogingsrisiko i verdikjeder

Transparensinitiativet **TRASE**, drevet av **Stockholm Environmental Institute (SEI)**, publiserer data om globale verdikjeder for produkter med høy avskogingsrisiko gjennom plattformen trase.earth. Der

gjøres informasjon om alle ledd i verdikjeden allment tilgjengelig, fra produsentkommune, via trading-selskap, til importland. En viktig milepæl for Trase i 2024 var etableringen av en sterkere tilstedeværelse i Kina og anerkjennelse for deres arbeid fra sentrale kinesiske aktører. Dette kulminerte i en workshop, arrangert i samarbeid med Chinese Academy of Science, som handlet om vitenskap og data for bærekraftige forsyningskjeder av landbruksråvarer. Etter beslutningen om å integrere trase.finance-plattformen i Forest IQ i 2023 har Trase skiftet fokus til engasjement med nøkkelaktører som det norske Etikkrådet for Statens Pensjonsfond Utland, og støtte til Forest IQ. Trase har fortsatt sin rolle som analyse- og data-leverandør til bruk i selskapers due diligence-arbeid, men også som kunnskaps- og beslutningsgrunnlag for myndigheter.

Trase leverte i 2024 også risikovurderinger av soyaproduserende kommuner i Brasil, som blir brukt av arbeidsgruppene for kveg og soya i Consumer Goods Forums Positive Coalition. Arbeidsgruppene i denne koalisjonen jobber med å redusere avskogingsrisiko for kveg og soya, blant annet gjennom å engasjere seg i dialog med sine leverandører, og gjennom å jobbe frem sporbarhetssystemer. Dataene fra Trase brukes av 14 medlemmer av arbeidsgruppen for kveg, inkludert Nestlé, McDonalds, Mars, Group Casino. Åtte medlemmer av soya-arbeidsgruppen, inkludert Colgate, Pepsico og Mondelez, bruker dataene for å rapportere avskogings- og konverteringsfrie innkjøpsvolumer.

I tillegg til å levere data og analyser til selskaper, myndigheter og Forest IQ, benyttes dataene til Trase av sivilsamfunn for å eksponere selskapers kobling til avskoging. **Mighty Earths** kampanje mot Bunge og **Client Earths** søksmål mot Cargill brukte blant annet Trase-data som saksgrunnlag. Data fra trase.earth gjøre også ytterligere tilgjengelig for journalister og forskere gjennom **Mongabay** Data Studio (se resultatmål 8).

Høyere kvalitet på skogdata og økt åpenhet

CIFOR-ICRAF har støttet globale aktører (UNFCCC, IPCC) og nasjonale og subnasjonale interessenter for å øke åpenhet og ansvarlighet i skog- og arealbrukssektoren. De jobber spesielt med beskyttelse av karbonrike torvmyrer og mangrover, gjennom utvikling av data med høyere kvalitet og mer tilgjengelig data og informasjon. Prosjektet dokumenterer sin vitenskapelige litteratur i den kontinuerlig oppdaterte REDD-LIT (<https://www.cifor-icraf.org/gcs/redd-lit/>) som er en gratis og åpen tilgangsressurs med en omfattende database. CIFOR-ICRAF har også bidratt til å forbedre Indonesias beregninger av hvor mye klimagasser som slippes ut fra torvmyrer og mangroveskoger.

I Brasil har **AdT** utviklet appen «Skoglov-termometeret», som har avdekket at 200 000 km² på private landlige eiendommer ikke er i samsvar med skogloven. I slutten av 2024 bidro AdT også til lansering av «Miljøportalen». Den inneholder informasjon om planlagt arealbruk og overvåker mer enn 1100 skogrestaurerings- og bevaringsprosjekter. Verktøyet fungerer som et datalager og overvåkingssystem som blant annet hjelper til med å måle fremdriften og effektiviteten til restaureringsinitiativer. **IPAM** bidro til opprettelsen av nettverket Licencia Amazônia, som har som mål å forbedre åpenheten av lovlig avskoging og miljølisensprosedyrer. IPAM bidro også til å oppdatere Planen mot avskoging og for brannforebygging i delstaten Maranhão.

I oktober 2023 forpliktet Gabon seg til å omstille hele skogsektoren gjennom å innføre et sporbarhets- og gjennomskiktighetssystem for sin skogforvaltning. Det nasjonale sporbarhetssystemet for trevirke i Gabon (SNTBG) har som mål å spore alle treprodukter og gjøre

sentrale skogdata elektronisk tilgjengelige for offentligheten. SNTBG er resultatet av et flerårig samarbeid mellom den gabonske regjeringen, **Environmental Investigation Agency (EIA)** og Code4Nature for å bekjempe systemisk korrupsjon og utbredt ulovlig tømmerhogst. EIA har i 2024 jobbet med operasjonalisering og implementeringen av SNTBG, og planlegger i 2025 en gradvis overføring av eierskap til nasjonale myndigheter.

Videre har innsats gjennom **TRAFFIC** bidratt til erfaringsutvekslinger og felles utarbeidelse av retningslinjer mellom nasjonale skogforvaltninger og urfolksorganisasjoner i Republikken Kongo, og Kamerun med tollmyndigheter og bransjeforeninger for tømmerimport i Vietnam og Kina.

For flere resultater om transparens, se også resultatmål 6 og 7. For omtale av partneres bruk av satellittdata finansiert av Klima- og skoginitiativet, se resultatmål 7, og *1.9 Klima og skogsatsingen* i Norads årsrapport.

Resultatmål 5: Råvaremarkeder stimulerer til avskogingsfri produksjon i tropiske skogland

Produksjon av råvarer er fortsatt den største driveren for avskoging i mange av Klima- og skoginitiativets samarbeidsland. Rundt en fjerdedel av globale klimagassutslipp kommer fra jordbruk, skogbruk og annen arealbruk, med konvertering av skog til jordbruksland som viktigste utslippskilde. Samtidig vil globale klimaendringer og naturtap, for eksempel i form av færre pollinatorer, medføre reduserte avlinger og utarming av produksjonsområder. De økonomiske tapene vil kunne skape makroøkonomisk og finansiell ustabilitet i land som er økonomisk avhengige av jordbruksproduksjon – i praksis de fleste landene i det tropiske skogbeltet. Dette vil ramme angjeldende selskaper direkte og indirekte.

Å redusere etterspørselen etter råvarer dyrket på nylig avskoget land – og øke etterspørselen etter de samme råvarene dyrket på bærekraftig vis – er sentralt i klima- og skoginitiativets strategi. Norad arbeider særlig med partnere fra sivilt samfunn innenfor dette innsatsområdet. 2024 har til dels vært preget av tilbakeslag i politiske ambisjoner, særlig demonstrert av EUs utsatte implementering av EUs avskogingsforordning (EUDR). Også innenfor selskaper og finansinstitusjoner er det fravær av ledestjerner med store ambisjoner som drar skogagendaen videre i høyt nok tempo.

Forpliktelser er ikke tilstrekkelig

Det har de siste årene vært en liten økning i antall selskaper med forpliktelser knyttet til avskoging, men fortsatt står majoriteten av verdens finansinstitusjoner og selskaper uten forpliktelser. Global Canopy overvåker innsatsen til de 500 selskapene og finansinstitusjonene som har størst innflytelse over avskoging (rapporten "Forest 500"). Ifølge Global Canopys siste rapport har 66 prosent av de 350 mest innflytelsesrike selskapene minst én slik forpliktelse. Imidlertid har bare 25 prosent av disse selskapene publisert forpliktelser for alle høyrisiko-produktene de er eksponert for. Den gjennomsnittlige implementerings- og rapporteringsscoren for selskapene er 15 prosent. Dette indikerer at mange selskaper ikke iverksetter forpliktelsene sine effektivt.

Nasjonal innsats for avskogingsfrie råvarer

Flere produsentland har i 2024 intensivert innsatsen for å forbedre sporbarhet og sikre overholdelse av avskogingsfrie forsyningskjeder gjennom å styrke sine overvåkingssystemer. I Indonesia er et nytt nasjonalt dashboard for lovlig palmeolje på plass og i Brasil er det stadig fremgang med å få på plass et nasjonalt sporbarhetssystem for storfekjøtt. Det er også håp om at Colombias kongress i 2025 vil vedta et sporbarhetssystem for kveg. Ecuador har i lengre tid jobbet for å samkjøre klima-, landbruks- og handelsagendaene gjennom Pro Amazonia-programmet (finansiert av Det grønne klimafondet (GCF) og Global Environmental Facility (GEF)). I 2024 resulterte dette i at den første policy-baserte, nasjonalt sertifiserte, avskogingsfrie kaffen kom på markedet, i samarbeid med Lavazza. Det norskfinansierte **UN-REDD Programme** har bidratt med teknisk støtte¹.

EUs forordning for avskogingsfrie produkter (EUDR)

EUs avskogingsforordning (EUDR) ble vedtatt i 2023, og skulle opprinnelig tre i kraft i slutten av 2024. Målet er å minimere EUs bidrag til avskoging og skogforringelse, redusere EUs bidrag til klimagassutslipp og beskytte biologisk mangfold. EUDR stiller krav til produkter som omsettes på det europeiske markedet, og dekker en rekke produkter som soya, palmeolje, gummi, kakao, kaffe, tre og storfe². EU er en stor importør av landbruksprodukter, og forhåpentligvis kan lovgivning i EU få betydning globalt og inspirere andre land til å innføre tilsvarende lovgivning.

EUDR-vedtaket i 2023 ble godt hjulpet av årelang påvirkningsinnsats fra partnere som Trase, Client Earth, WWF, Mighty Earth, NWF, Regnskogfondet og Fern. Flere har bidratt til å påvirke innholdet, herunder inkludering av lær som er en viktigere importvare enn kjøtt til det europeiske markedet. **Client Earth** spilte en viktig rolle i å sørge for et sterkt juridisk rammeverk på EUDR, inkludert juridiske klausuler om sporbarhet i forsyningskjeden, offentlig rapportering og effektive klagemekanismer. **National Wildlife Federation** (NWF) og brasilianske **Amigos da Terra** er blant organisasjonene som har jobbet for at EUDR også skal gjelde savanneskogen Cerrado i Brasil, under bestemmelser om "other wooded land". Savanneskog har ikke samme beskyttelse som regnskog i den brasilianske skogloven, men har stor betydning for økosystemet i Amazonas.

Etter at EU i 2024 vedtok et års utsettelse, vil EUDR ha bindende forpliktelser fra 30. desember 2025. Mange av de nevnte partnerne bidro i 2024 til at innholdet i EUDR ikke ble vesentlig endret i forbindelse med utsettelsen. **Trase** la for eksempel ned betydelig innsats for å forhindre at lovgivningen ble gjenåpnet og svekket, og publiserte en serie med 27 "fact sheets" for hver EU-medlemsstat og deres eksponering mot avskoging.

En midtveisgjennomgang av **FERN** som leder et konsortium av syv sivilsamfunnsorganisasjoner, viser til at EUDR er banebrytende i å regulere etterspørselssiden etter avskogingsfrie produkter, etter flere år hvor frivillige forpliktelser fra selskaper og myndigheter har vist seg utilstrekkelig. FERN har bla

¹ <https://www.un-redd.org/post/paris-agreement-coffee-cup-ecuadors-journey-market-certified-deforestation-free-coffee>

² <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/internasjonalt/eu-regelverk/eu-regelverkliste/eu-regelverk/?id=32023R1115>

samarbeidet med The Brazil's Indigenous People's Articulation (ABIP) som bidro til at bestemmelser knyttet til urfolks rettigheter skal være del av aktsomhetsvurderinger under lovgivningen.

Erfaringer fra Vietnam og omliggende land i Mekong har også vist at EUDR har en vesentlig betydning for produksjon og eksport av tømmer, trevareprodukter, og andre jordbruksprodukter. Erfaringene viser at adferdsendring i eksportmarkedet også ofte medfører adferdsendring i de innenlandske markedene. I Vietnam har **Forest Trends** samarbeidet med næringsorganisasjoner og myndighetene for å øke forståelsen for EUDR. I tillegg har de drevet opplæring for lokale myndigheter og små- og mellomstore bedrifter i hvordan de skal oppfylle kravene. Forest Trends har sammen med vietnamesiske næringsorganisasjoner for eksempel utviklet veiledere for småprodusenter.

Flere partnere jobber for å støtte småbønder i å møte økte krav og reguleringer under EUDR. For enkelte land og småprodusenter er dette en stor utfordring, selv med utsettelsen på 12 måneder. I Etiopia er for eksempel kaffe en viktig inntektskilde for 5 millioner småbønder, og den største eksportvaren. Etiopisk kaffe er avhengig av skogen for å få skygge, og kaffe er derfor ikke en driver for avskoging i Etiopia. Utfordringen ligger i å få på plass sporing- og verifiseringsprosesser i tide. Hvis ikke er det fare for at småbønder vil velge å kutte ned skogen for å kunne dyrke produkter de får solgt. Konsekvensene kan da bli det motsatte av intensjonen med EUDR.

Økt etterspørsel fra Kina

Asia og særlig Kina står for en økende andel import av landbruksvarer fra skogland. Flere av Norads partnere har de senere årene rettet oppmerksomheten mot det kinesiske markedet og verdikjeder fra Sør-Amerika til Kina.

Regnskogfondet har gitt faglig støtte til kinesiske selskap og finansinstitusjoner som ønsker å fremme grønn økonomi og null-avskoging og erfarer at det er økende etterspørsel etter kompetanse på dette området. **WWF** i flere land, inkludert WWF Norge, har over tid jobbet med store kinesiske selskaper, China Meat Association (CMA) og Kinas handelskammer. Som et resultat av dette har seks kinesiske selskaper som importerer palmeolje, soya og kjøtt forpliktet seg til avskogingsfrie verdikjeder.

Forpliktelser er likevel ikke nok. I 2023 samarbeidet **Pulitzer Center**, Reporter Brasil og **Mongabay** om journalistikk som avslørte at det kinesiske selskapet Cofco, som har forpliktet seg til å overholde soyamotoriet i Brasil, kjøpte inn soya fra gårder som avskoget. Cofco er Kinas ledende matleverandør, og importerer korn, oljer, sukker og kjøtt fra hele verden for å bidra til å brødfø 1,4 milliarder mennesker. I 2019 lovet selskapet å bekjempe avskoging¹. Cofco har vedtatt en rekke retningslinjer for å rydde opp i verdikjedene, og har mottatt milliarder av dollar i lån med redusert rente fra en gruppe med 21 ledende banker, for å oppfylle disse løftene².

¹ <https://www.weforum.org/stories/2019/01/we-can-feed-the-world-in-a-sustainable-way-but-we-need-to-act-now/>

² <https://news.mongabay.com/2023/06/despite-billions-tied-to-clean-supply-chains-chinas-cofco-still-turns-to-deforesters/>

Mighty Earth har gjennomført flere kampanjer rettet mot private selskaper og supermarkedkjeder for at de ikke skal kjøpe produkter som kan ha bidratt til avskoging. For eksempel har Mighty Earth samarbeidet med Carrefour om avskogingsfrie verdikjeder for kjøtt i Brasil. Som følge av dette har Carrefour lagt press på JBS om å ekskludere gårder som produserer kjøtt knyttet til avskoging. Ved forrige rapportering høsten 2024 var 177 gårder ekskludert. Dette arbeidet fortsetter, og viser at press fra sivilsamfunn kan føre til bedre praksis i enkeltelskaper som JBS – som deretter legger press på resten av verdikjeden.

Amigos da Terra bidro i 2024 til revisjonen av Meat Conduct Adjustment Term (TAC). Nå vurderer de viktigste forbrukermarkedene for brasiliansk storfekjøtt å ta i bruk resultatene av denne revisjonen som kjøpskriterier for å sikre samsvar med skogloven. **IPAM** bidro til utarbeidelse av bærekraftskriterier for soya- og kakaokjedene. I tillegg har de i støtteperioden gitt teknisk bistand til 250 familier som produserer kakao. For dette formål ble appen Paidegua utviklet, som lar landbruksteknikere bistå familiebonder i områder som er vanskelig å nå i Amazonas. Verktøyet gjør det også mulig å opprette organiserte databaser over eiendom.

Som del av sin landskapstilnærming bidrar **the Sustainable Trade Initiative (IDH)** med å øke miljøbevisstheten hos myndigheter, privat sektor og småbønder/produsenter. Siden oppstarten i 2022 har programmet støttet 1200 småbønder som driver med kveg i delstaten Mato Grosso, for å sikre sporing av kalver og dokumentasjon på at verdikjeden ikke inneholder avskoging. 160 småbønder/kvegprodusenter er støttet gjennom en pilot i delstaten Pará, og oppskalering er planlagt i 2025. Dette er en pilot på sporbarhet av kveg som kan bidra inn i delstatsmyndighetens planer om å på sikt å kunne spore alt kveg som produseres i Pará. Slik sporbarhet helt nederst i verdikjeden er en forutsetning for effektiv sporing og ansvarlighet i hele resten av verdikjeden.

Resultatmål 6: Finansmarkeder stimulerer til avskogingsfri råvareproduksjon i tropiske skogland

Globale og regionale finansmarkeder er en viktig indirekte tilrettelegger for råvaredrevet avskoging i tropiske skogland gjennom sine investeringsporteføljer. Finansieringsstrømmene er imidlertid lite synlige for offentligheten, og dermed lite utsatt for eksternt press. Ledende finansinstitusjoner har siden 2015 økt finansieringen til selskaper som driver avskoging, i takt med økende etterspørsel og handel med jordbruksråvarer. Dette på tross av økt oppmerksomhet om og tilslutning fra store markedsaktører til ulike "null-avskogingsforpliktelser" det siste tiåret. Det er en jevn økning av selskaper og finansinstitusjoner som utvikler avskogingspolicyer og planer for å ikke bidra til avskoging. Norads støtte til sivilsamfunnsorganisasjoner har bidratt til et høyt kunnskaps- og bevissthetsnivå om avskogingsrisiko i forsyningskjeder og investeringsporteføljer. Arbeidet med å fjerne koblingene til avskoging og gjennomføre null-avskogingspolicyer går imidlertid for sakte. Norad legger til rette for denne overgangen gjennom ulike tiltak beskrevet under.

Begrense finansiering til avskoging

Norad støtter blant annet partnere som utvikler standarder og verktøy som finanssektoren kan benytte for å redusere avskogingsrisikoen i sine porteføljer. **WWF** har spilt en viktig rolle i å påvirke en ny og progressiv policy fra Brazilian Federation of Banks (Febraban). Den innebærer at 21 finansinstitusjoner stiller krav til monitorering av direkte og indirekte leverandører i verdikjeden for kveg som betingelse for utlån og finansiering til selskaper i kvegsektoren.

Regnskogfondet rapporterer at de sammen med partnere fra 2021-2023 bidro til at 31 banker og investorer, 24 internasjonale investorer og flere banker i Australia og PNG har tatt skritt for å unngå å finansiere råvareproduksjon som driver avskoging eller bryter menneskerettighetene til lokale urfolk. Regnskogfondets partner Climate Observatory (OC) har for eksempel vært en viktig bidragsyter til at den brasilianske utviklingsbanken (BNDES) i desember 2023 godkjente en ny regel for å begrense finansiering til landeiere som er involvert i ulovlig avskoging. Andre aktører i finansmarkedet i Brasil følger ofte regelverk og praksis som er etablert av BNDES, og Regnskogfondet forventer derfor at dette vil kunne bidra til en reduksjon av tilgjengelig finansiering for aktører som er involvert i avskoging og andre ulovlige aktiviteter.

Forest IQ - nytt verktøy for finanssektoren

Forest IQ er et verktøy tilpasset investorer, som screener investeringsporteføljer for avskogingsrisiko. Forest IQ har siden lansering i november 2023 etablert en bred brukerbase med totalt 1239 brukere i 2024. Nær 40% av brukerne representerer finansinstitusjoner (om lag 80 kapitalforvaltere, 300 fondsforvaltere og 100 fra bank). Forest IQ har en betydelig brukerbase i Nord-Europa og Storbritannia, men har brukere fra hele verden. Finansinstitusjoner rapporterer at de bruker Forest IQ for å overvåke avskoging i investeringsporteføljene sine og til å danne grunnlag for selskapsdialog. Brukere fremhever verktøyetets verdi i å levere standardiserte, skalerbare data for investeringsbeslutninger.

I 2024 ble Forest IQ brukt av 180 sivilsamfunnsorganisasjoner. Anthropocene Fixed Income Institute brukte Forest IQ-data til å opprette Deforestation Debt Universe, som jobber for å øke transparens rundt finansiell risiko knyttet til avskoging for renteinvestorer. Forest IQ er også referert i veiledninger fra ideelle organisasjoner som jobber med finanssektoren, inkludert FFRC, GFANZ og WWF. Forest IQ har fått betydelig medieoppmerksomhet og anerkjennelse, og har blitt omtalt i Reuters, Financial Times (Sustainable Views) og Environmental Finance. Forest IQ ble også utnevnt til "one to watch" i *Global Good Awards' Finance Player of the Year* i oktober 2024.

Rapportering på naturtap og risiko

Taskforce on Nature-related Financial Disclosures (TNFD) er et markedsdrevet initiativ og frivillig rapporteringsrammeverk, der bedrifter og investorer rapporterer på hvordan deres virksomhet *påvirker* og *påvirkes*¹ av naturtap. Formålet med TNFD er å stimulere til et skifte i globale pengestrømmer fra naturødeleggende aktivitet til «natur-oppbyggende» aktivitet, i tråd med Global

¹ «impact and dependencies»

Biodiversity Framework (GBF).¹ TNFD ble etablert i 2021, er inkludert som prioritert initiativ i G20s *Sustainable Finance Roadmap*, og har fått bred global anerkjennelse. Ved å følge TNFDs rammeverk kan selskaper bedre forstå sin avhengighet av naturressurser og risikoene ved naturtap, og ta hensyn til dette i beslutninger. Rammeverket fremmer at virksomheter rapporterer på finansiell risiko knyttet til naturtap, samt hvordan slik risiko håndteres av den enkelte virksomhet.

Selve rapporteringsrammeverket til TNFD ble lansert høsten 2023. Ved utgangen av 2024 har over 200 selskaper prøvd ut rammeverket, og 500 selskaper sier de skal ta det i bruk. Disse har forpliktet seg til å rapportere i TNFD-rammeverket for regnskapsåret 2024, eller senest regnskapsåret 2025. De børsnoterte selskapene som hadde forpliktet seg til rammeverket i oktober 2024 (annonsering under CBD COP16), representerte over 6500 milliarder USD i markedsverdi, en økning på 63 prosent siden januar 2024 (ved første annonsering under World Economic Forum). 129 finansinstitusjoner er registrert som TNFD-brukere, og representerer over 17 000 milliarder USD i forvaltede eiendeler, en økning på 26 prosent siden januar 2024.² Dette inkluderer 25 prosent av bankene som er definert som verdens mektigste (Global Systemically Important Banks - GSIBs).

Et ledende globalt rammeverk for avskogingsfrie verdikjeder

Accountability Framework Initiative (AFi) er et initiativ drevet frem av sivilsamfunnsorganisasjoner, med **Rainforest Alliance (RA)** som sekretariat. Formålet er å definere og standardisere begreper og praksis knyttet til avskogingsfrie verdikjeder. AFi har utviklet seg til å bli et ledende globalt referanserammeverk, og RA fortsetter å jobbe for at flere virksomheter skal ta det i bruk. I 2024 har over 350 selskaper brukt AFi – en signifikant økning fra ca 230 selskaper i 2023. For å øke bruken av AFi ytterligere jobber RA nå mot større koalisjoner av virksomheter og finansinitiativ³. I 2024 hadde 125 koalisjoner («multipliers») tatt AFi i bruk, mot 102 året før. AFi deltok i 2024 i utviklingen av DEFT-pathway (Deforestation-free Finance Transition), ledet av Global Canopy. Dette initiativet bruker AFis rammeverk for å skape en strukturert veileder for finansinstitusjoner til å engasjere seg i selskapsdialog og katalysere overgangen til avskogingsfrie verdikjeder og/eller investeringsporteføljer. Dette vil utgjøre betydelige og oppmuntrende fremskritt etter hvert, hvis mange nok selskaper og finansinstitusjoner tar det i bruk.

Synliggjøring av høy avskogingsrisiko i verdikjeder

Carbon Disclosure Project (CDP) samler inn data fra virksomheter, finansinstitusjoner, myndigheter og sivilsamfunn som ønsker å rapportere på avskogingsrisiko (og annen natur- og klimarisiko) gjennom CDPs rapporteringsverktøy. Med støtte fra Norad var det i 2023 identifisert hele 348 finansinstitusjoner med høy avskogingsrisiko i sine porteføljer, som rapporterte på avskogingsrisikoen ved hjelp av CDP sitt rapporteringsskjema for skog. Dette representerer 79 prosent av alle identifiserte finansinstitusjoner. Det ble også bl.a. gjennomført porteføljeanalyser med

¹ GBFs delmål 15 krever at store transnasjonale selskaper og finansinstitusjoner regelmessig overvåker, vurderer og offentliggjør risikoer, avhengigheter og konsekvenser for biologisk mangfold.

² <https://tnfd.global/engage/tnfd-adopters/>

³ For eksempel Consumer Goods Forum (CGF) Forest Positive Coalition of Action (FPC), the Global Platform for Sustainable Natural Rubber (GPSNR), WWF's implementation toolkit, UK Soy Manifesto, og the Science Based Target's initiative (SBTi) Forest, Land and Agriculture (FLAG) targets.

22 av disse, hvor de ved hjelp av sin rapportering til CDP har kunnet presentere innsikt og anbefalinger om hvordan disse finansinstitusjonene skal håndtere og unngå avskogingsrisiko.

Hjelper investorer med å stille krav

Ceres jobber med finanssektoren gjennom å kartlegge finansinstitusjoners avskogingsrisiko, og koordinerer grupper av investorer for å stille krav til enkeltelskaper. De fremmer også resolusjoner og bistår investorer med forberedelser og briefing i forkant av investor-dialoger. I 2024 støttet Ceres 101 institusjonelle investorer fra 13 land som representerte 43 300 milliarder USD i fondsforvaltning gjennom sin Food and Nature investor-arbeidsgruppe. Ceres har utstyrt disse finansinstitusjonene med oppdatert forskning og veiledning og dermed gitt støtte i investorenes dialog om avskogingsforpliktelser med de store globale matselskapene. Investorledet dialog støttet av Ceres ga nye forpliktelser og tiltak for å redusere avskoging fra flere selskaper i 2024, inkludert Smurfit WestRock Company, McDonald's Corporation, Pilgrim's Pride Corporation og Marfrig Global Foods.

Resultatmål 7: Redusert skogkriminalitet

Miljøkriminalitet, inkludert skogkriminalitet, er regnet for å være en av de mest inntektsgivende formene for kriminalitet i verden, og gir mellom 100 og 300 milliarder US dollar i ulovlig utbytte hvert år. Handel med ulovlig tømmer alene har ifølge Interpol en estimert verdi på mellom 51-152 milliarder dollar årlig, noe som representerer et stort tap i skatteinntekter¹. Miljøkriminalitet er forbundet med annen alvorlig kriminalitet, som hvitvasking av penger, narkotikahandel, menneskerettighetsbrudd og korrupsjon, og fører til sosial destabilisering i sårbare land og regioner. I stor skala underminerer slik kriminalitet innsats for å nå klima-, natur- og utviklingsmål i tropiske skogland. Narkotikaøkonomien har i mange år vært en stor driver av avskoging i Colombia², og legger i økende grad også press på skogen i Brasil, Ecuador og Peru. Ulovlig gruvedrift har også blitt en viktig driver for avskoging³, blant annet forårsaket av rekordhøye priser på gull. Dette har alvorlige konsekvenser både for skogen og for liv og helse i urfolks- og lokalsamfunn. Og etterspørsel etter mineraler i forbindelse med det grønne skiftet forårsaker både avskoging⁴, skog- og miljøkriminalitet⁵. Innsats for bekjempelse av skogkriminalitet er derfor sentralt i Klima- og skoginitiativets strategi.

Sivilsamfunn og media kan spille en viktig rolle i å avsløre og rapportere om korrupsjon og ulovligheter i skogsektoren, og slik legge press på myndigheter og håndheving av lover. Sivilsamfunn bidrar også gjennom kursing, bevisstgjøring og kapasitetsbygging f.eks. hos tollmyndigheter og lokalsamfunn. Klima- og skoginitiativet har investert i prosjekter med mål om å bygge kapasitet for å håndheve lover gjennom opplæring, teknisk støtte og nødvendig utstyr, inkludert droner og

¹ <https://www.interpol.int/Crimes/Environmental-crime/Forestry-crime>

² <https://news.mongabay.com/2024/05/narco-activity-takes-heavy-toll-on-colombias-protected-forests-satellite-data-show/>

³ <https://www.nature.com/articles/s41467-024-54220-2>

⁴ <https://news.mongabay.com/2024/02/indonesian-nickel-project-harms-environment-and-human-rights-report-says/>

⁵ <https://news.mongabay.com/2024/05/impunity-and-pollution-abound-in-drc-mining-along-the-road-to-energy-transition/>

satellittovervåkingssystemer. Prosjektene har også fasilitert samarbeid mellom forskjellige byråer, inkludert påtalemyndigheter, politi og miljømyndigheter. Flere prosjekter har styrket regionale og nasjonale systemer for overvåking og kontroll av ulovlige aktiviteter.

Norads partnere har i perioden 2021-2024 bidratt betydelig til arbeidet mot skogkriminalitet, gjennom dokumentasjon og rapportering av ulovlig hogst og riggede konsesjonstildelinger, skatteunndragelser og korrupsjon i skogsektoren, og rapportering til nasjonale/lokale myndigheter. Støttetottakere har også bidratt til å eksponere internasjonale handelsnettverk for ulovlig tømmer. Slike avsløringer har fått oppmerksomhet både i landene hvor tømmeret har sitt opphav, og i markeder i EU og USA. Norads partnere støtter også lokalsamfunns og urfolks overvåking av skog, blant annet gjennom kapasitetsbygging og bruk av ny teknologi. De har bidratt til bedre overvåking av skog og bedre muligheter for å avsløre skogkrim og miljøkrim. I tillegg støtter Norad uavhengig, undersøkende journalistikk om tropisk regnskog¹. Disse partnerne jobber med å avdekke skogkriminalitet blant annet ved hjelp av satellittdata, kunstig intelligens og kursing av journalister. Under følger eksempler på resultater. Partnere er i noen tilfeller anonymisert på grunn av sikkerhetsrisiko.

Brasil og Colombia

I Brasil bruker sivilsamfunnsorganisasjonen Imazon satellittbilder til å overvåke inngrep på skogen i Amazonas. Deres analyser gjør det mulig å sette søkelys på de kommunene innenfor en delstat der det er størst risiko for avskoging, og levere bevismateriale for brudd på skoglovgivning til påtalemyndighetene. Imazon holder også tett kontakt med medieaktører og nettverk av journalister. Den digitale plattformen JusAmazonia deler informasjon om konkrete tilfeller av skogkriminalitet for hele Amazonas. IPAM har i 2024 deltatt i en offentlig høring om skogkriminalitet i den nasjonale kongressen, og har sammen med den brasilianske Association of Environmental Prosecutors (ABRAMPA) bidratt med en analyse av kostnadene ved klimaskader forårsaket av ulovlig avskoging.

En Norad-partner (som av sikkerhetshensyn er anonymisert) bidrar til å redusere skogskriminalitet i Colombias Amazonas. Partneren gir faglig støtte til påtalemyndighetene, utvikler analysemateriale, samarbeider med urfolk og driver opplæring av miljøforkjempere, urfolk og kvinnegrupper. Partneren har også et formalisert samarbeid med riksadvokaten - både med kontoret som spesialiserer seg på forbrytelser mot naturressurser og miljøet, og påtalemyndighetens kontor spesialisert på miljøspørsmål. Partneren har bidratt til å gjøre det mulig for politi og påtalemyndigheter å føre saker for retten som også retter seg mot de som finansierer skogkriminalitet, og har produsert etterretningsrapporter som er blitt brukt av Colombias påtalemyndigheter og økokrim.

Norads kommunikasjonsavdeling besøkte Colombia i 2023, og publiserte i 2024 videoer i Norads sosiale medier som blant annet handler om bønder som har gått over fra ulovlige kokadyrking til levebrød-aktiviteter som ikke ødelegger skogen.²

² <https://www.youtube.com/watch?v=McE1xk3fAHg>

Peru og Ecuador

Gjennom samarbeidet med Amazon Conservation Association (ACA) fortsatte sivilsamfunnet i 2024 å drive et aktivt, effektivt, transparent og bærekraftig overvåkingssystem for avskoging i sanntid i Peru og Ecuador. Dette støtter regional overvåkingsinnsats i hele Amazonas, og har økt sivilsamfunnets kapasitet til å analysere data og utvikle rapporter i sanntid, som også brukes som dokumentasjon av medier og myndigheter. Sammen med andre autoritative data blir ACAs sanntids satellittbilder og droner brukt i prosjektet *Monitoring of the Andean Amazon Program* (MAAP). MAAP kan identifisere og fastslå lovligheten av avskoging i enhver skala på ethvert punkt i hele Amazonasbassenget. Norad støtter arbeidet i Peru og Ecuador.

Prosjektet har bidratt til å redusere peruanske myndigheters responstid fra 3 år til bare åtte dager, og styrket monitorering av skogbranner. I 2024 publiserte ACA en rapport¹ med egne tall fra prosjektet, som viser at avskoging i den sørlige delen av peruansk Amazonas som følge av gruvedrift utgjorde over 300 km² fra 2021-2024. En fjerdedel er ulovlig, og nesten 60 prosent av denne foregår i urfolksterritorier. Gjennom samarbeid med lokale partnere har ACA styrket urfolksgruppers evne til å beskytte egne områder mot ulovlige inngrep, og gitt opplæring i satellittovervåkning til over 400 sivilsamfunn og offentlige aktører. En uavhengig evaluering fremhever to betydelige langsiktige konsekvenser fra dette arbeidet: styrking av tilliten mellom statlige institusjoner og sivilsamfunnet og styrking av myndigheter og lokale aktører med teknologiske verktøy for overvåking. Videre ble kampen mot skogkriminalitet styrket i Peru ved at sporingen av tømmer ble forbedret som følge av et Norad-støttet prosjekt ledet av USAID, som ble avsluttet i 2024.

Indonesia

I Indonesia har Walhi gitt viktige bidrag i arbeidet med en styrket juridisk mekanisme for å håndtere skog- og miljøkriminalitet, og bidratt til å øke påtalemyndigheters og domstolars kunnskap om og evne til å håndtere skog- og miljøkriminalitet. I 2023 innrapporterte Walhi 194 selskaper involvert i skog og torvmyrbranner til myndighetene (MoEF). 33 saker ble brakt for retten, med aktive bidrag fra 88 miljøadvokater.

Journalistikk om skogkriminalitet

Mongabay og journalister støttet av Pulitzer Centers to regnskogfond har spilt en viktig rolle i å avsløre og redusere skogkriminalitet, spesielt i Amazonas. Etterforsknings- og påtalemyndigheter i flere av Klima- og skoginitiativets samarbeidsland har brukt sakene aktivt i sitt arbeid. Sakene skaper oppmerksomhet om skogkriminalitet og risikoene urfolk og andre miljøforkjempere blir utsatt for.

I 2021 gikk forskere (fra ACA) og journalister (fra Pulitzer Center's Rainforest Investigations Network) sammen med KI-eksperter (Earth Genome) om å utvikle en kunstig intelligens-modell som kunne oppdage gruver i Amazonas. I 2022 lanserte de verktøyet Amazon Mining Watch, som ved hjelp av historiske satellittbilder kan identifisere arrene etter gruvearbeidere i regnskogen, og oppdage nye gruver. En analyse fra 2024 viser at det fra 2018 til 2023 var en fordobling av gullgruve-områder i

¹ <https://www.maaprogram.org/maap-208-gold-mining-in-the-southern-peruvian-amazon-summary-2021-2024/>

Amazonas – fra 9630 km² til 19000 km². 55 prosent av de analyserte gruvene var i Brasil, 15 prosent i Guyana og 7 prosent i Peru¹.

Også Mongabay jobber med datadrevet journalistikk, der de bl.a. kombinerer høyteknologiske analyser med satellittdata (Planet og Global Forest Watch m.fl.) og verktøy som ACAs MAAP-prosjekt og Amazon Mining Watch, med informasjon fra offentlige registre og undersøkelser på bakken.

I 2024 kartla Mongabay sammen med Earth Genome (med støtte fra Pulitzer) hemmelige landingsstriper for fly i eller nær urfolksterritorier i Peru. De utviklet et KI-verktøy som oppdaget 67 hemmelige flystriper. Fly brukes her til kriminell aktivitet, inkludert smugling. Graveprosjektet dokumenterte videre koblinger til narkohandel og drap på urfolk². Analysen kombinerte kunstig intelligens og satellittbilder, data fra offisielle kilder og journalistiske undersøkelser på bakken for å bekrefte hver flystripe assosiert med narkoaktivitet. Mongabay analyserte i 2024 også data som viser at 57 prosent av beskyttede områder i Perus Amazonas og 62,5 prosent i Colombia er truet av narkohandel og gruvedrift³, og ble invitert av kongressmedlemmer i Colombia i for å presentere funnene. I 2023 dokumenterte Mongabay 70 ulovlige gruvedrift-operasjoner ved urfolkslandsbyer i Peru⁴ - en sak som fikk oppmerksomhet i peruanske medier og medførte at politi og påtalemyndigheter aksjonerte.

I Brasil avslørte Mongabay i 2024 blant annet ulovlig kvegdrift innenfor Arariboia urfolksterritorium, og svindel med karbonkreditter som bidro til at føderalt politi gikk til aksjon og flere REDD+ prosjekter ble suspendert. I DR Kongo avslørte All Africa i 2024 (med støtte fra Pulitzer) hvordan kriminelle nettverk utnytter konflikten i øst-Kongo til å eksportere ulovlig tømmer ut av landet.⁵ Serien vant pris for beste gravejournalistikk i Afrika i 2024.

Resultatmål 8: Global oppslutning

Å lykkes med hver og ett av Klima- og skoginitiativets delmål krever at flere forstår regnskogens betydning, hvordan den bidrar til å sikre globale fellesgoder, hva slags rolle urfolk og andre skogbaserte folk spiller som forvaltere av skogen, og hvorfor skogen ødelegges og hva som kan gjøres for å endre dette. Klima- og skoginitiativet jobber globalt med å øke transparens i skogdata, redusere etterspørsel etter avskogingsdrivende råvarer, styrke urfolks og lokalsamfunns rettigheter og bekjempe skogkriminalitet. En stor del av innsatsen gjøres gjennom Norads partnere. Flere av

¹ <https://news.mongabay.com/2024/07/gold-mining-in-the-amazon-has-doubled-in-area-since-2018-ai-tool-shows/>

² <https://news.mongabay.com/custom-story/indigenous-leaders-killed-as-narco-airstrips-cut-into-their-amazon-territories/>

³ <https://es.mongabay.com/2024/07/devastacion-imparable-areas-protegidas-amazonicas-colombia-peru-acorraladas-mineria-narcotrafico/>

⁴ https://es.mongabay.com/2023/10/infierno-del-oro-en-rio-cenepa-focos-de-mineria-ilegal-peru/?_ga=2.131769295.1567078402.1741704705-1320289184.1731869128

⁵ <https://www.theafricareport.com/342361/how-congos-trees-are-smuggled-through-east-africa/>

resultatene på dette området er omtalt under andre resultatmål. Her omtales derfor eksempler på resultater fra arbeid for å øke oppslutning og kunnskap om skog, gjennom støtte til uavhengig journalistikk, trosbasert dialog og strategisk kommunikasjon.

Global mediedekning om tropisk skog

Klima- og skoginitiativets styrking av uavhengig journalistikk om tropisk skog har bidratt til å løfte skog på agendaen nasjonalt og internasjonalt, og partnere har effektivt benyttet det mulighetsrommet innsatsen under øvrige resultatmål har bidratt til å skape. De har blant annet brukt åpne satellittdata og kunstig intelligens til å avsløre ulovlig avskoging og gruvedrift som truer verneområder og urfolksterritorier, systematisk løftet fram urfolks perspektiver, kartlagt verdikjeder, avslørt selskaper og lagt press på både myndigheter og selskaper.

Klima- og skoginitiativets støtte til **Pulitzer Center** bidro i perioden 2019-2023¹ til mange viktige avsløringer og til en omfattende, global mediedekning av tropisk skog. Til sammen har Rainforest Journalism Fund og Rainforest Investigations Network (RIN) i perioden bidratt til å produsere mer enn 2000 mediasaker i mer enn 800 mediehus i over 50 land. Dette inkluderer store internasjonale medier (New York Times, Washington Post, BBC, The Guardian, National Geographic, TIME Magazine, Le Monde, El Pais) samt mange hundre regionale og nasjonale mediehus over hele verden, fra de største mediene i skoglandene, til urfolksnærradio i Amazonas.

Mongabay har 100 ansatte journalister og 1000 bidragsytere globalt, og dekker alle Klima- og skoginitiativets prioriterte land. Nettsidene har 6-7 millioner lesere hver måned. Mongabay kombinerer spesialisert kunnskap om tropisk skog og vitenskap med god formidling. 716 artikler og 94 videoer om tropisk skog på totalt fem språk ble publisert helt eller delvis med Norad-støtte i 2024 (i tillegg til flere tusen artikler finansiert av andre). Disse historiene hadde 2,3 millioner visninger på Mongabays nettsider og Youtube alene, i tillegg til flere millioner visninger i øvrige sosiale medier og gjennom siteringer i andre medier. Mongabay har en egen urfolksredaksjon som systematisk løfter fram urfolkssaker i offentligheten², og har vunnet priser både for journalistikk om urfolk og dekning av miljøspørsmål i det globale sør. I 2024 publiserte de mer enn 150 urfolksrelaterte saker. Mongabay styrket også tilstedeværelsen i Sentral-Afrika, og lanserte Mongabay Data Studio³ - en ny plattform som kombinerer satellittdata og databaser som trase.earth. I 2025 planlegger Mongabay å inkludere datasett som er relevante for overvåking av samsvar med EUDR. Formålet er å bidra til at åpne data blir mer tilgjengelig, bedre forstått og mer brukt, og initiativet retter seg mot journalister og forskere.

Flere av Klima- og skoginitiativets og Norads partnere har bidratt til bedre og mer åpne data gjennom databaser og apper (se resultatmål 1, 4 og 7). Støtten til uavhengig journalistikk bidrar til å omgjøre data og vitenskap til historier tilgjengelig for et større publikum. I 2024 publiserte Mongabay 54 data-drevne historier, delvis ved bruk av data og verktøy som er finansiert av Klima- og skoginitiativet.

¹ Pulitzer's avtale med Klima- og miljødepartementet. Med ny avtale fra 2024 overtok Norad.

² <https://news.mongabay.com/2024/11/five-years-and-no-justice-as-trial-over-indigenous-forest-guardians-killing-faces-delays/>

Klimakommunikasjon i Indonesia

Ifølge undersøkelsen *Climate Change in the Indonesian Mind*¹ fra Yales forskningsprogram om klimakommunikasjon, er nesten 90 prosent av Indonesias befolkning bekymret for avskoging, samtidig som kunnskapsnivået i befolkningen om klimaendringer er lavt. I **Indonesia** driver **BBC Media Action** (BBCMA) opplysningsarbeid om klima, skog, grønn vekst og urfolk, rettet mot unge voksne. Dette gjør de blant annet gjennom opplæring av journalister, fiksjon og kampanjen Aksi Kita (vår handling) i sosiale medier, som 23 prosent av Indonesias befolkning kjenner til (mot 3 prosent i 2021).² I 2024 lanserte BBCMA fire episoder³ (laget av fire ulike regissører) av fiksjonsserien Sirkus Angkasaraya - som ble publisert på Vindes - en av Indonesias største Youtube-kanaler rettet mot unge. Kampanjen Aksi Kita ble opprettet i 2020 for å skape en plattform for diskusjon om klima, skog og miljø. Kampanjen har fått en stor følgerskare, er blitt større enn flere av Indonesias miljøorganisasjoner i sosiale medier, og skaper stort engasjement med totalt 19 millioner interaksjoner fra følgerne i perioden 2021-2024. Dette har BBCMA oppnådd ved hjelp av grundig research og målgruppeanalyser, samt evne til å produsere lett og humoristisk innhold som er godt tilpasset en ung målgruppe. I perioden 2021-2024 har videoene i kampanjen på tvers av de tre plattformene Youtube, Instagram og Tiktok til sammen 474 millioner visninger. Hovedvekten av følgerne bor i Jakarta, langt fra Indonesias regnskoger.

Kirkeskoger i Etiopia

I Etiopia har Kirkens Nødhjelp nådd 16,5 millioner mennesker gjennom kirkeskog-prosjektet⁴. Kirkeskogene er skogkledde naturområder rundt Etiopias mange ortodokse kirker, er spredt over store deler av landet, og jevnlig besøkt av nær sagt hele den kristne befolkningen i landet.

Prosjektet har hatt som mål å engasjere et bredt publikum, bygge partnerskap og fremme bærekraftige skogforvaltningspraksiser gjennom mediekampanjer. En evaluering viser at prosjektet har nådd et stort antall mennesker med miljøbudskap via både tradisjonelle og digitale medier, samt gjennom hefter og andre publikasjoner.

Ifølge evalueringen har omtrent 16 500 000 mennesker blitt nådd med budskap om skogbevaring via sosiale medier og tradisjonelle mediekkanaler, inkludert medieplattformer eid av trossamfunn og staten. Religiøse ledere og skogeksperter har formidlet budskap om naturvern, skogbevaring, klimaendringer og relaterte temaer gjennom TV- og radioprogrammer.

¹ <https://climatecommunication.yale.edu/publications/climate-change-in-the-indonesian-mind/>

² Dette ifølge foreløpige funn fra BBC Media Actions undersøkelse i avtalens siste år.

³ Første episode (tegnefilm): https://www.youtube.com/watch?v=6ZOYokK_cNQ&t=1s, andre episode (drama): <https://www.youtube.com/watch?v=IOV8eyqwWEM>. De siste to episodene kan ses på samme Youtube-kanal.

⁴ <https://news.mongabay.com/2024/06/guardians-of-the-sacred-ethiopian-orthodox-monks-on-spiritual-forest-conservation/>

Norads arbeid med sikringsmekanismer

Hovedandelen av Norads finansiering kanaliseres gjennom partnere som har egne retningslinjer for sikringsmekanismer - også kjent som sosiale og miljømessige standarder for å unngå negative effekter fra tiltakene som gjennomføres. Dette skal blant annet bidra til at likestillingshensyn ivaretas på prosjektnivå. Slike standarder gjelder blant annet for FN-organisasjonene, utviklingsbankene og andre lands bistandsorganisasjoner. Norad bidrar regelmessig med kvalitetssikring og innspill i forbindelse med oppdateringer av sikringsmekanismer hos de multilaterale aktørene.

Norad arbeider videre aktivt med å sikre at sikringsmekanismer er godt inkludert i oppsett av nye finansieringsmekanismer som etableres og at disse etterleves i praksis. Dette har blant annet vært gjeldende i arbeidet med oppsettet av Emergent og i operasjonaliseringen av den nye finansieringsmekanismen i Peru. Over de siste årene har Norad også vært en pådriver i CAFIs styre for å styrke oppfølgingen av hvordan implementerende partnere følger opp og rapporterer på sikringsmekanismer. Siden 2021 har dette området vært styrket i CAFIs operasjonsmanual og Norad har det siste året aktivt fulgt opp iverksettingen av de nye retningslinjene gjennom styrearbeidet.

I tillegg til at Cancún-rammeverket er førende for oppfølgingen av klima- og skogporteføljen, følger Norad etablerte prinsipper for støtte til sivilt samfunn. Disse bidrar til å operasjonalisere flere av rammeverkets sikringsmekanismer. De fokuserer på bærekraft, inkludering, partnerskap, legitimitet, etterrettelighet, kostnadseffektivitet og kontekstsensitivitet.

Både midtveisgjennomganger og organisasjonsgjennomganger er viktige kilder for systemanalyser om organisatorisk kompetanse og kapasitet som vurderer elementer som er relevante for Norads oppfølging av sosiale og miljømessige sikringsmekanismer, inkludert Cancun-rammeverket og likestilling. I forbindelse med gjennomføring av desentraliserte midtveisgjennomganger i sivilt samfunnsinnsatsen i 2023/24 ble prosjektenes arbeid med likestilling vurdert.

Styrking av skoglands systemer for sikringsmekanismer og veiledningsmateriale

Flere av Norads partnere støtter skogland med å etablere og styrke nasjonale systemer for sikringsmekanismer. FNs skogprogram UN-REDD og Verdensbankens Forest Carbon Partnership Facility (FCPF) har vært særlig viktige partnere i arbeidet med å etablere systemer for sikringsmekanismer på landnivå. UN-REDD, FCPF og CIFOR-ICRAF, samt flere av Norads sivilt samfunns partnere, er også viktige leverandører av kunnskapsproduksjon, kunnskapsdeling og veiledningsmateriale knyttet til ulike aktørers arbeid med sikringsmekanismer.

Oppfølging av risiko

Norad har solide rutiner for risikostyring i forvaltningen og risiko er et element som følges gjennom hele prosjektsyklusen, fra prosjektvurderinger, i årlig rapportering og i den løpende oppfølgingen av partnere helt fram til prosjektavslutning. Norad skal i sin forvaltning være risikobeviste, men ikke nødvendigvis unngå all risiko. Norad etablerte høsten 2020 en risikomatrise for klima og skoginitiativet etter forespørsel fra KLD. Matrisen oppdateres jevnlig og er et integrert verktøy i porteføljens risikostyring. Under følger et utvalg risikoer som har blitt særlig fulgt opp i 2024.

Politisk risiko

Flere av klima- og skoginitiativets partnerland har en ustabil politisk situasjon. Den politiske situasjonen i Peru var utfordrende også i 2024. Norad samarbeider godt med spesialutsendingen i Lima og KLD om tiltak for å følge opp risiko, og det er styrket koordinering mellom partnerne i felleserklæringen. Styreplassen i REDD+ finansieringsmekanismen brukes aktivt.

I Colombia har regjeringen som mål å etablere fred med alle væpnede aktører i landet samt styrke regnskogbevaringen. Det er en utfordring at staten nesten ikke til stede i store deler av landet og ikke har tilgang til flere områder kontrollert av væpnede grupper. Avskogingen er størst i områder der væpnede grupper har kontroll. Avskogingen ble kraftig redusert i 2022 og 2023, men økte igjen i 2024, primært som følge av stans i forhandlingene med en av de væpnede gruppene. Sikkerhetssituasjonen for menneskerettighetsforsvarere, inkludert miljøforkjempere, og ledere i lokalsamfunn er alarmerende.

Den politiske situasjonen i DR Kongo er preget av betydelig ustabilitet, særlig i de østlige regionene hvor den væpnede gruppen M23 har gjenopptatt sine angrep. I midten av februar 2025 rykket M23-krigere inn i sentrum av den strategisk viktige byen Bukavu, som er den nest største byen i Øst-Kongo. Denne utviklingen har ført til økt spenning i regionen og frykt for en eskalering av konflikten.

Konflikten i Øst-Kongo har betydelige konsekvenser for bevaringen av regnskogen. De pågående kampene fører til omfattende fordrivelse av lokalsamfunn, noe som resulterer i ukontrollert avskoging ettersom fordrevne personer tvinges til å søke nye områder for bosetting og ressursutnyttelse. Mangelen på stabilitet og effektiv styring gjør det utfordrende å implementere og håndheve miljøvernlover, noe som ytterligere truer regnskogens integritet. I tillegg utnytter væpnede grupper utnytte naturressursene i disse områdene for å finansiere sine aktiviteter, noe som fører til ulovlig hogst og gruvedrift. Denne situasjonen skaper en ond sirkel hvor miljøødeleggelse og konflikt forsterker hverandre, og understreker behovet for en helhetlig tilnærming som adresserer både sikkerhetsutfordringer og miljøvern i regionen.

I Etiopia er det fortsatt en krevende politisk og sikkerhetsmessig situasjon, som i noen grad forsinker programaktiviteter. Samtidig har den flerårige forlengelsen av samarbeidet styrket den bilaterale dialogen, og samarbeidet med nasjonale skogmyndigheter er godt. Den etiopiske regjeringens ambisjoner på klima og skog er fortsatt høye.

Forvaltningsrisiko

Norad har gjennom 2024 videreført arbeidet med å styrke den strategisk forvaltning av skogporteføljen, med et særlig fokus på systematisering av resultatoppfølging og -dokumentasjon. Norad har blant annet tatt i bruk et nytt digitalt dashboard for prosjektporteføljen, 'P-dash'.

Ressursallokering for oppfølging av Norads prosjektportefølje gjøres basert på en risiko og vesentlighetsvurdering. I 2024 har enkelte partnere blitt prioritert for eksterne organisasjonsgjennomganger og stikkprøvekontroller. Dette er viktige verktøy i dialogen og oppfølgingen av forvaltningsfaglige spørsmål med partnerne våre.

Det vil i forbindelse med utformingen av ny porteføljeutlysning for perioden i 2025 igangsettes et eget internprosjekt for utvikling av styrkede systemer for resultatoppfølging for prosjekter igangsatt fra 2026.

Norad opplever at flere partnere har merket konsekvensene av den svake kronekursen de siste årene og at dette har fått konsekvenser for partneres evne til å gjennomføre alle planlagte aktiviteter. Norad har fulgt opp denne situasjonen gjennom tett dialog med partnere rundt eventuelle prioriteringsbehov.

Som ledd i oppfølgingen av Riksrevisjonens rapport *Håndteringen av risikoen for økonomiske misligheter i forvaltningen av bistanden* ble avtalemålene gjennomgått for å forenkle tekst og klargjøre hva tilskuddet kan brukes til. Det ble blant annet lagt inn nye krav knyttet til rapportering for å redusere risikoen for økonomiske misligheter og for å øke kvaliteten i økonomi- og resultatrapportering.

Riksrevisjonen

DIREKTORATET FOR UTVIKLINGSSAMARBEID
(NORAD)
Org. Nr.: 971277882

Riksrevisjonens beretning

Konklusjon

Riksrevisjonen har revidert årsregnskapsoppstillingene for Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad) for regnskapsåret 1. januar - 31. desember 2024. Årsregnskapsoppstillingene består av oppstilling av bevilgnings- og artskontorapportering og noter, herunder sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Oppstilling av bevilgnings- og artskontorapporteringen viser at 29 107 428 000 kroner er rapportert netto til bevilgningsregnskapet.

Etter Riksrevisjonens mening

- oppfyller årsregnskapsoppstillingene gjeldende krav, og
- gir årsregnskapsoppstillingene et dekkende bilde av virksomhetens disponible bevilgninger, inntekter og utgifter for 2024 og kapitalposter per 31. desember 2024, i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon (ISSAI-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til lov, instruks og disse standardene er beskrevet nedenfor under Riksrevisjonens oppgaver og plikter ved revisjonen. Vi er uavhengige av virksomheten i samsvar med kravene i lov og instruks om Riksrevisjonen og ISSAI 130 Code of Ethics utstedt av International Organisation of Supreme Audit Institutions (INTOSAI's etikkregler), og vi har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Innhentet revisjonsbevis er etter vår vurdering tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon i årsrapporten

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon i årsrapporten. Øvrig informasjon består av ledelseskommentarene (i del VI) og annen øvrig informasjon (del I–V) i årsrapporten. Riksrevisjonens konklusjon ovenfor om årsregnskapsoppstillingene dekker ikke informasjonen i øvrig informasjon.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapsoppstillingene er det vår oppgave å lese øvrig informasjon i årsrapporten. Formålet er å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom den øvrige informasjonen, årsregnskapsoppstillingene og kunnskapen vi har opparbeidet oss under revisjonen av årsregnskapsoppstillingene, eller hvorvidt den øvrige informasjonen ellers fremstår som vesentlig feil. Vi har plikt til å rapportere dersom den øvrige informasjonen fremstår som vesentlig feil. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Basert på kunnskapen vi har opparbeidet oss i revisjonen, mener vi at den øvrige informasjonen i årsrapporten:

- er konsistent med årsregnskapsoppstillingene og
- inneholder de opplysninger som skal gis i henhold til gjeldende regelverk

Ledelsens og det overordnede departementets ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet som gir et dekkende bilde i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Det overordnede departementet har det overordnede ansvaret for at virksomheten rapporterer relevant og pålitelig resultat- og regnskapsinformasjon og har forsvarlig intern kontroll.

Riksrevisjonens oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapsoppstillingene

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapsoppstillingene som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som gir uttrykk for Riksrevisjonens konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon er å anse som vesentlig dersom den, enkeltvis eller samlet, med rimelighet kan forventes å påvirke de beslutningene brukerne foretar på grunnlag av årsregnskapsoppstillingene.

Som del av en revisjon i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og vurderer vi risikoene for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapsoppstillingene, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av intern kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av virksomhetens interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige, og om tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- dersom vi gjennom revisjonen av årsregnskapsoppstillingene får indikasjoner på vesentlige brudd på bevilgningsreglementet, gjennomfører vi utvalgte revisjonshandlinger for å kunne uttale oss om hvorvidt det er vesentlige brudd på bevilgningsreglementet.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapsoppstillingene, og hvorvidt årsregnskapsoppstillingene gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et dekkende bilde i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten.

Vi kommuniserer med ledelsen blant annet om det planlagte innholdet i og tidspunkt for revisjonsarbeidet og eventuelle vesentlige funn i revisjonen, herunder vesentlige svakheter i den interne kontrollen som vi avdekker gjennom revisjonen. Vi informerer det overordnede departementet om funn og svakheter.

Oslo, 30. april 2025

Etter fullmakt

Åse Kristin Berglihn Hemsén
ekspedisjonssjef

Carola Nensén
avdelingsdirektør

Beretningen er godkjent og ekspedert digitalt.